

Vlada Crne Gore

**PREGOVARAČKA POZICIJA CRNE GORE
ZA MEĐUVLADINU KONFERENCIJU O PRISTUPANJU CRNE GORE
EVROPSKOJ UNIJI
ZA POGLAVLJE 27 – ŽIVOTNA SREDINA I KLIMATSKE PROMJENE**

Podgorica, februara 2018.

I) SAŽETAK PREGOVARAČKE POZICIJE

Crna Gora prihvata pravnu tekovinu Evropske unije (EU) obuhvaćenu Poglavljem 27-Životna sredina i klimatske promjene koja je na snazi od 8. II 2018, te je spremna ostvariti njeno puno sprovođenje do pristupanja EU, sa sljedećim izuzecima i postavljenim zahtjevima:

1. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu člana 13, stav 1 Direktive o čistijem vazduhu za Evropu, u dijelu koji se odnosi na primjenu graničnih vrijednosti za suspendovane čestice PM₁₀ (kao što je utvrđeno u Prilogu XI Direktive) za sjevernu kritičnu zonu kvaliteta vazduha, kojoj pripadaju opštine: Berane, Bijelo Polje i Pljevlja i južnu kritičnu zonu, kojoj pripadaju opštine: Nikšić, Prijestonica Cetinje, Bar i Glavni grad Podgorica, do 31. XII 2027.

2. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu Okvirne Direktive 2008/98/EZ o otpadu, do 31. XII 2030. Odstupajući od člana 11, stav 2 Direktive 2008/98/EZ o otpadu, zahtjev za usklađenost sa ciljevima Direktive 2008/98/EZ o otpadu i približavanja državama članicama EU koje recikliraju svoj otpad uz visok nivo iskoristivosti resursa, u Crnoj Gori primjenjivaće se u skladu sa navedenim rokovima:

(a) do 2030, pripremljenost za ponovnu upotrebu i recikliranje otpadnih materijala kao što su papir, metal, plastika i staklo iz domaćinstava, a po mogućnosti i iz drugih izvora do mjere u kojoj su ti tokovi otpada slični otpadu iz domaćinstava, treba porasti na minimalno 50% cjelokupne težine;

(b) do 2030, pripremljenost za ponovnu upotrebu, recikliranje i drugi način prerade materijala, uključujući postupke zatrpanjavanja u kojima se otpad koristi kao zamjena za druge materijale, neopasnog građevinskog otpada, isključujući materijal iz prirode utvrđen u kategoriji 17 05 04 u katalogu otpada, treba porasti na minimalno 70% težine.

3. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu Direktive 1999/31/EZ o deponijama, do 31. XII 2033. Odstupajući od člana 5. stav 2. prvog podstava, tačka (a), (b) i (c), Direktive 1999/31/EZ, zahtjev za smanjenjem količine biološki razgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na odlagališta na 75%, 50%, odnosno 35% ukupne količine (po težini) biološki razgradivog komunalnog otpada proizvedenog u 2010. (146.000 t) u Crnoj Gori se primjenjuje za postojeća odlagališta u skladu sa navedenim rokovima:

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

(a) do 31. XII 2025. udio biološki razgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na postojeća odlagališta smanjuje se na 75% ukupne količine (po težini) biološki razgradivog komunalnog otpada proizvedenog u 2010.

(b) do 31. XII 2029. udio biološki razgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na postojeća odlagališta smanjuje se na 50% ukupne količine (po težini) biološki razgradivog komunalnog otpada proizvedenog u 2010.

(c) do 31. XII 2033. udio biološki razgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na postojeća odlagališta smanjuje se na 35% ukupne količine (po težini) biološki razgradivog komunalnog otpada proizvedenog u 2010.

Odstupajući od člana 14, tačka (c), Direktive 1999/31/EZ sva postojeća neuređena odlagališta u Crnoj Gori moraju ispunjavati zahtjeve Direktive do 31. XII 2027, uz izuzetak zahtjeva utvrđenih u Prilogu I, tačka 1. Crna Gora osigurava postupno smanjivanje komunalnog otpada odloženog na postojeća neuređena odlagališta u skladu sa sljedećim godišnjim maksimalnim količinama: (a) do 31. XII 2025: 109.500 t, (b) do 31. XII 2029: 73.000 t, (c) do 31. XII 2033: 36.500 t.

4. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu Direktive 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu, do 31. XII 2030. Odstupajući od stava 1 u članu 6 Direktive 94/62/EZ zahtjev da države članice preuzimaju potrebne mjere kako bi dostigle ciljeve na čitavom svom području, u Crnoj Gori primjenjivaće se u skladu sa sljedećim rokovima:

(a) najkasnije do 31. XII 2030. mora biti prerađeno po težini najmanje 50%, a najviše 65 % ambalažnog otpada;

(b) u okviru tog opštег cilja, i u istom roku potrebno je reciklirati po težini najmanje 25% i najviše 45% od ukupnosti ambalažnih materijala sadržanih u ambalažnom otpadu sa najmanje 15% po težini za svaki ambalažni materijal.

5. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu Direktive 2012/19/EU o otpadu od električne i elektronske opreme, do 31. XII 2027. Odstupajući od stava 1 u članu 5 Direktive 2012/19/EU zahtjev, da države članice osiguravaju primjenu načela odgovornosti proizvođača i, na toj osnovi, postizanje minimalne godišnje stope sakupljanja, u Crnoj Gori, primjenjivaće se u skladu sa navedenim rokovima:

(a) od 2024. minimalna stopa sakupljanja na godišnjem nivou iznosi 45%, izračunata na osnovu ukupne mase sakupljenog otpada od električnih i elektronskih proizvoda u skladu sa članovima 5. i 6. Direktive 2012/19/EU u određenoj godini u Crnoj Gori, izražene u obliku procenta prosječne mase električne i elektronske opreme stavljenih na tržište u Crnoj Gori u prethodne tri godine;

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

(b) od 2027. minimalna stopa sakupljanja koju treba postići na godišnjem nivou iznosi 65% prosječne mase električne i elektronske opreme stavljene na tržište u Crnoj Gori u prethodne tri godine, ili alternativno, 85% od otpada od električnih i elektronskih proizvoda generisanog u Crnoj Gori.

6. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu Direktive 2006/66/EZ o baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima, do 31. XII 2027. Odstupajući od stava 1 u članu 10 Direktive 2006/66/EZ o baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima zahtjev da države članice osiguravaju postizanje minimalne godišnje stope prikupljanja, u Crnoj Gori, primjenjivaće se u skladu sa navedenim rokovima:

(a) Crna Gora prvi put računa stopu sakupljanja za 2024;

(b) Crna Gora će postići sljedeće najniže stope sakupljanja: 25% do 31. XII 2023. i 45% do 31. XII 2027.

7. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu Direktive 96/59/EZ o odlaganju polihlorovanih bifenila i polihlorovanih terfenila (PCB/PCT), do 31. XII 2025. U cilju primjene propisa kojima je prenijeta Direktiva 96/59/EZ o odlaganju polihlorovanih bifenila i polihlorovanih terfenila (PCB/PCT) realizuje se projekat „Održivo ekološko upravljanje PCB-ijem u Crnoj Gori“, koji se sastoji od 4 komponente. Nakon početne faze projekta, planirano je da se PCB inventar završi tokom 2018, a dekontaminacija opreme 2019, 2020 i dalje. Imajući u vidu takvu situaciju, Crna Gora zahtijeva tranzicioni period za punu primjenu ove Direktive do 31 XII 2025.

8. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu člana 4.4. Direktive 2000/60/EZ kojom se uspostavlja okvir za djelovanje Zajednice na području politike voda (Okvirne direktive o vodama-ODV), do primjene Direktive Savjeta 91/271/EEZ o komunalnim otpadnim vodama, za postizanje dobrog statusa voda, do 31. XII 2035.

9. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu Direktive 2007/60/EZ o poplavama, u dijelu koji se odnosi na izradu Planova upravljanja rizicima od poplava, do 31. XII 2024.

10. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu članova 3, 4, 5, 6. i 7. Direktive Savjeta 91/271/EEZ o komunalnim otpadnim vodama, a koji se odnosi na krajnje rokove za izgradnju kolektorskih sistema i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV-ova) do 31. XII 2035.

11. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu Direktive 2010/75/EU (IED), Poglavlje II i Poglavlje V, do 1. I 2030.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Poglavlje II

Izuzetno od člana 14 IED, u pogledu obaveze, da dozvola uključuje sve mjere potrebne za ispunjavanje zahtjeva iz člana 11. i člana 18, naročito mjere u vezi sa graničnim vrijednostima emisija, ekvivalentnim parametrima ili tehničkim mjerama na osnovu najboljih dostupnih tehnika, i koje treba zadovoljiti za izdavanje dozvola za postojeća postrojenja, primjenjuju se na sljedeća postrojenja u Crnoj Gori od 1. I 2030:

1. Željezara "Toščelik", Nikšić, IED djelatnost (Prilog 1) 2.2. i 2.3,
2. KAP, fabrika aluminijuma Podgorica AD-u stečaju, IED djelatnost (Prilog 1) 2.5.

Krajnji rok za 2 operatera za dobijanje IE dozvola je 1. I 2030.

Poglavlje V

Odstupajući od člana 59. IED, granične vrijednosti emisija isparljivih organskih jedinjenja koja nastaju upotrebom organskih rastvarača u određenim aktivnostima i postrojenjima primjenjuju se na postrojenja koja će biti identifikovana u Crnoj Gori nakon prenošenja IED, od 31. XII 2027:¹

II) ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR

Vlada je 28. VII 2016. usvojila **Nacionalnu strategiju za prenošenje, sprovođenje i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020**, koja predstavlja sveobuhvatan strategijski okvir za Poglavlje 27-životna sredina i klimatske promjene.

Zakon o životnoj sredini ("Sl. list CG", br. 52/16) je krovni zakon u ovoj oblasti i njime se uređuju principi zaštite životne sredine i održivog razvoja, subjekti, instrumenti i mjere zaštite životne sredine, pristup informacijama, učešće javnosti, pristup pravosuđu u pitanjima životne sredine, finansiranje u životnoj sredini i druga pitanja od značaja za životnu sredinu. Pored njega, izuzetno veliki broj ostalih Zakona i podzakonskih akata reguliše posebna pitanja u ovoj oblasti.

Crna Gora ima uspostavljene osnovne institucionalne strukture za primjenu zahtjeva iz oblasti životne sredine i klimatskih promjena. Uspostavljen je složen institucionalni sistem sa naglašenom podjelom nadležnosti između institucija

¹ Crna Gora nije prenijela IED i u tom smislu ne posjeduje listu postojećih postrojenja. Ovaj zahtjev je uslovan u odnosu na eventualno utvrđivanje postojećih postrojenja.

uključenih u kreiranje i sprovođenje politike životne sredine i klimatskih promjena (33 institucije imaju određeni vid nadležnosti).

Kada je riječ o kreiranju politike životne sredine i klimatskih promjena, uključujući i harmonizaciju s pravnom tekovinom EU, najveći obim nadležnosti dodijeljen je Ministarstvu održivog razvoja i turizma (MORT). MORT, pored konkretnih nadležnosti u većini sektora (horizontalno zakonodavstvo, kvalitet vazduha, upravljanje otpadom, otpadne vode, zaštita i planiranje morske sredine i integralno upravljanje obalnim područjem, zaštita prirode, industrijsko zagađenje, hemikalije, buka i klimatske promjene), ima ulogu noseće institucije u procesu EU integracija, odnosno, koordinatora aktivnosti svih ostalih institucija koje čine sastavni dio procesa pristupanja u oblasti životne sredine. MORT predstavlja i prvonadležnu instituciju za sprovođenje obaveza proisteklih iz većine međunarodnih sporazuma u oblasti životne sredine i praćenje investicija iz oblasti životne sredine i saradnju sa međunarodnim finansijskim institucijama i fondovima EU oko realizacije projekata iz oblasti životne sredine i komunalnih djelatnosti.

S druge strane, uže specifične obaveze imaju ostala Ministarstva u konkretnim djelovima politike životne sredine i klimatskih promjena, i to: Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja-MPRR (kvalitet voda, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo, fitosanitarna oblast, veterinarstvo), Ministarstvo saobraćaja i pomorstva-MSP (brodska goriva, emisije CO₂ iz vozila, korišćenje ODS i F gasova u rashladnim uređajima za vozila), Ministarstvo zdravlja-MZ (medicinski otpad, voda za piće, hemikalije i biocidi), Ministarstvo finansija-MF (politika finansiranja, katastarski podaci i carinski poslovi), Ministarstvo evropskih poslova-MEP (proces EU integracija), Ministarstvo unutrašnjih poslova-MUP (civilna zaštita, slučajevi događanja elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških nesreća kao i većih i drugih nesreća, eksplozivne materije, registracija vozila), Ministarstvo pravde-MP (krivično-pravna zaštita u oblasti životne sredine), Ministarstvo ekonomije-ME (kontrola kvaliteta goriva i biogoriva, energetika, energetska efikasnost, rudarski otpad) i Ministarstvo nauke-MN (naučno-istraživačka djelatnost koja se odnosi na zaštitu i planiranje morske sredine i integralno upravljanje obalnim područjem).

Preovladavajuće nadležnosti nad implementacijom propisa, uključujući i monitoring i uspostavljanje sistema izvještavanja, izdavanje dozvola i saglasnosti, vođenje registra i inventara, razmjenu podataka s međunarodnim institucijama povjerene su organu uprave u sastavu MORT-Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine (AZPŽS). Novom Uredbom o izmjenama i dopunama uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl. list CG", br. 19/17) koju je Vlada usvojila na sjednici održanoj 23 III 2017, AZPŽS je postala organ uprave u okviru MORT-a. Ovaj organ sprovodi sve procedure ranije AZPŽS. U ovom kontekstu nije bilo promjena vezano za implementaciju pravne tekovine u oblasti životne sredine i nije kreiran bilo kakav konflikt interesa u institucionalnoj strukturi. Važnu ulogu u oblasti praćenja i ocjene klime, analize ekstremnih vremenskih i klimatskih događaja, uključujući i praćenje

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

kvaliteta vazduha u okviru EMEP programa, kao i monitoringa kvaliteta i kvantiteta površinskih i podzemnih voda, prognoze poplava i praćenja hidrološke situacije ima Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju (ZHMS). Uprava za vode (UV) nadležna je za izdavanje dozvola korišćenje voda, izradu planova, programa i bilansa u oblasti vodoprivrede, određivanje zona sanitарне zaštite. i sl. Uprava za šume (UŠ) nadležna je za pitanja upravljanja i zaštite šuma. Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (UBHVF), između ostalog, odgovorna je za implementaciju propisa koji se odnose na zaštitu dobrobiti životinja. Institut za javno zdravlje (IJZ) vrši fizičko-hemiske analize vode i mikrobiološko testiranje vode za piće. Uprava za nekretnine (UN) zadužena je za poslove kataстра, a Uprava pomorske sigurnosti (UPS) za uspostavljanje mehanizama za kontrolu goriva za pomorsku upotrebu. Uprava carina (UC) prati kontrolu uvoza i izvoza, a Uprava policije (UP) graničnih prijelaza. Zavod za statistiku (MONSTAT) nadležan je za prikupljanje statističkih podataka u skladu sa metodologijama EUROSTAT-a, uključujući i statistiku životne sredine.

Značajnu ulogu u implementaciji imaju javna preduzeća i privredna društva osnovana od strane države, i to: Javno preduzeće Nacionalni parkovi Crne Gore (JPNP) nadležno za upravljanje, korišćenje, zaštitu, razvoj i unaprijeđenje nacionalnih parkova, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrrom Crne Gore (JPMD) koje upravlja svim zaštićenim prirodnim dobrima u zoni morskog dobra, „Project-Consulting“ d.o.o. (D.O.O. PROCON) koji se bavi strateškim i finansijskim planiranjem projekata iz oblasti vodosnabdijevanja i upravljanja otpadnim vodama i otpadom finansiranih iz kredita međunarodnih finansijskih institucija, kao i koordinacijom realizacije tih projekata, JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ koje vrši kontinuiranu isporuku vode u vodovodne sisteme opština Crnogorskog primorja i DOO „Vodacom“ zaduženo za vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda za Crnogorsko primorje i Prijestonicu Cetinje i pružanje stručne pomoći na realizaciji projekata iz oblasti komunalnih djelatnosti.

Laboratorijska ispitivanja i druge stručne poslove obavljaju D.O.O. Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore (CETI) i Institut za javno zdravlje (IJZ) kao akreditovane laboratorije. Stručne i istraživačke poslove vrši Univerzitet Crne Gore, i to Institut za biologiju mora (IBM) kao njegova organizaciona jedinica u oblasti morskog biodiverziteta, kao i Prirodnački muzej (PM). U oblasti klimatskih promjena određenu nadležnost ima i Agencija za civilno vazduhoplovstvo (ACV).

Inspeksijski nadzor vrši jedinstveni inspeksijski organ-Uprava za inspeksijske poslove (UIP). Ekološka inspekcija, kao primarna u ovoj oblasti zadužena je za kontrole: sprovođenja monitoringa i izvještavanja u životnoj sredini, zaštite vazduha od zagađenja, primjene propisanih tehnologija i praćenja tehnoloških zahtjeva (npr. ispuštanje tehnoloških otpadnih voda), sprovođenje propisa iz oblasti upravljanja otpadom, prometa i korišćenja supstanci koje oštećuju ozonski omotač, primjene mjera zaštite prirode, propisa iz oblasti zaštite od buke, primjene propisa iz oblasti

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

upravljanja hemikalijama i sl. Pored ekološke inspekcije, relevantne su sljedeće inspekcije: vodoprivredna, veterinarska, fitosanitarna, sanitarna, šumska i lovna, tržišna i rudarska. Takođe, Lučka kapetanija (LK) zadužena je za nadzor zagađenja mora s plovila (inspekcija sigurnosti plovidbe Bar i Kotor).

U skladu sa vertikalnom podjelom vlasti, nadležnost nad primjenom propisa iz oblasti životne sredine i klimatskih promjena imaju i jedinice lokalne samouprave (JLS). Inspeksijski nadzor u okviru JLS u oblasti upravljanja komunalnim i drugim vrstama neopasnog otpada vrši komunalna inspekcija. Komunalna inspekcija nadležna je i za oblast buke u životnoj sredini za projekte koji se realizuju na lokalnom nivou.

II a. Horizontalno zakonodavstvo

Prenošenje horizontalnih propisa EU o životnoj sredini u pravni sistem Crne Gore započeto je 2005. i u velikoj mjeri je završeno.

II a.1. Zakonodavni okvir

Zakon o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“ br. 80/05 i „Sl. list CG“ 59/11) od 2008. potpuno je prenio **Direktivu 2001/42/EZ o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (SEA Direktivu)**. Zakon se primjenjuje na državnom i lokalnom nivou. Crna Gora je potpisnica Konvencije o procjeni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu-ESPOO i pratećeg Protokola o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu-SEA Protokol, koji se od 2009. implementiraju. U skladu sa SEA protokolom, sprovodi se i procedura prekograničnih konsultacija.

Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“ br 80/05 i „Sl. list CG“, br. 27/13) od 2008. i prateća podzakonska akta potpuno su prenijeli **Direktivu 2011/92/EU o procjeni uticaja na životnu sredinu kojom su kodifikovane Direktiva 85/337/EEZ i njene izmjene i dopune Direktivom 97/11/EZ, Direktivom 2003/35/EZ i Direktivom 2009/31/EZ (EIA Direktivu)**. Zakon se primjenjuje na državnom i lokalnom nivou. U skladu sa Espoo konvencijom, sprovodi se i procedura prekograničnih konsultacija.

Prenošenje **Direktive 2014/52/EU kojom je izmijenjena i dopunjena EIA Direktiva** započeto je kroz izradu Nacrta zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu. Nacrt zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu bio je u proceduri javne rasprave do kraja novembra 2017 i u toku je izrada Predloga zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu. Biće usvojen od strane vlade u II kvartalu 2018.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Zakon o životnoj sredini („Sl. list RCG“ 12/96 i „Sl. list CG 52/16) i Zakon o slobodnom pristupu informacijama („Sl. list CG“ br. 44/12) potpuno su prenijeli **Direktivu 2003/4/EZ o javnom pristupu informacijama o životnoj sredini i ukidanju Direktive Savjeta 90/313/EEZ (Direktiva o javnom pristupu informacijama o životnoj sredini)**. Od februara 2010. kroz Zakon o potvrđivanju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i prava na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine („Sl. list CG-Međunarodni ugovori“ br. 03/09) potvrđena je i primjenjuje se Konvencija o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i prava na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine, tj. Arhuska konvencija. U cilju najbolje primjene i pristupa informacijama, kao i donošenju odluka u oblasti životne sredine, uspostavljene su 4 Arhus centra: Arhus centar Podgorica (organizaciona jedinica AZPŽS)-april 2011, Nikšić Arhus centar (u okviru NVO "Ozon")-novembar 2011, Arhus centar u Beranama (organizaciona jedinica AZPŽS)-septembar 2012. i Arhus centar Pljevlja (NVO „Breznica“)-maj 2014. MORT je nadležan za prenošenje Direktive o javnom pristupu informacijama o životnoj sredini i primjenu relevantnog zakonodavstva kroz koje je Direktiva prenesena (na nacionalnom nivou). AZPŽS je, takođe, nadležna za primjenu na nacionalnom nivou, dok je primjena na lokalnom nivou u nadležnosti Sekretarijata JLS koji su zaduženi za životnu sredinu u 23 opštine.

Zakon o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“ br. 80/05 i „Sl. list CG“ br. 40/11, 59/11), Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 80/05 i „Sl. list CG br. 27/13) i Zakon o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine sredinu („Sl. list RCG“, br. 80/05 i „Sl. list CG br. 54/09, 42/15) potpuno su prenijeli **Direktivu 2003/35/EZ kojom se omogućava učešće javnosti u izradi nacrta određenih planova i programa koji se odnose na životnu sredinu i kojom se mjenjaju i dopunjaju Direktive Savjeta 85/337 i 96/61 u pogledu učešća javnosti i prava na pravnu zaštitu (Direktiva o učešću javnosti)**.

MORT je nadležan za prenošenje i primjenu Direktive o učešću javnosti na nacionalnom nivou. AZPŽS je, takođe, uključena u primjenu na nacionalnom nivou, dok je primjena na lokalnom nivou nadležnost Sekretarijata JLS koji su zaduženi za životnu sredinu u 23 opštine. UIP je nadležna za inspekcijsku kontrolu primjene zakonodavstva.

Zakon o odgovornosti za štetu u životnoj sredini („Sl. list CG“ br. 27/14) potpuno je prenio **Direktivu 2004/35/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 21. IV 2004. o odgovornosti za štetu u životnoj sredini u pogledu spriječavanja i otklanjanja štete u životnoj sredini (ELD Direktivu)**, mijenjana i dopunjavana Direktivom 2006/21/EZ o rudarskom otpadu, Direktivom 2009/31/EZ o geološkom skladištenju CO₂ i Direktivom 2013/30/EU o sigurnosti priobalnih naftnih i gasnih operacija na moru. Princip "zagađivač plaća" je osnovni princip ovog zakona. Zakon određuje aktivnosti koje predstavljaju rizik po zdravlje ljudi i životnu

CG

INTERNO

PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

sredinu. Tamo gdje se šteta u životnoj sredini još nije dogodila, ali postoji neposredna prijetnja, operater je obavezan da bez odlaganja preduzme neophodne preventivne mjere kako bi je spriječio. U slučajevima kada je došlo do štete, preduzimaju se mjere remedijacije. Prepoznata su 2 režima odgovornosti: stroga i krivična. Crna Gora je, takođe, uvela sistem osiguranja od odgovornosti za štetu u životnoj sredini i neposrednu opasnost od štete u životnoj sredini, budući da svaki operater koji se bavi aktivnošću koja predstavlja rizik po zdravlje ljudi i/ili životnu sredinu mora da se osigura ili obezbijedi neki drugi instrument finansijskog obezbjeđenja. Mjere prevencije i remedijacije štete u životnoj sredini može sprovoditi bilo koje pravno lice ili preduzetnik koji je profesionalno kvalifikovan i ovlašćen da obavlja takve poslove.

Tamo gdje je došlo do štete u životnoj sredini, operater bez odlaganja obavještava AZŽS i relevantni inspekcijski organ i preduzima sve neophodne mjere remedijacije, kako bi ograničio ili spriječio dalju štetu u životnoj sredini i negativne efekte na zdravlje ljudi. Mjere remedijacije su mjere usmjerene na obnavljanje oštećenih voda, zemljišta, zaštićenih vrsta i prirodnih staništa, do njihovog osnovnog stanja pomoću primarne, komplementarne i kompenzatorne remedijacije. Pored MORT, AZPŽS i UIP, važne nadležnosti u primjeni ovog zakona ima MUP.

Krivični zakonik („Sl. list RCG“ br. 70/03 i „Sl. list CG“ 58/15) i Zakon o odgovornosti pravnih lica za krivična djela („Sl. list RCG“ br. 2/2007 i „Sl. list CG“, br. 30/2012) potpuno su prenijeli **Direktivu 2008/99/EZ o zaštiti životne sredine kroz krivične propise (Direktiva o eko kriminalu)**. Krivična djela utvrđena su u Glavi XXV Krivičnog zakonika (koja obuhvata krivična djela protiv životne sredine, ali i krivična djela koja se odnose na nelegalnu izgradnju objekata, krivolov, itd.). Organi nadležni za Direktivu o eko kriminalu su: MP-nadležno za prenošenje Direktive o eko kriminalu, Nadležni sudovi-za sprovođenje, Državno tužilaštvo-za krivično gonjenje. UIP je nadležna za: podnošenje prijave za pokretanje prekršajnog postupka, novčane kazne, podnošenje prijave za pokretanje krivičnog postupka, zabranu vršenja aktivnosti ili djelatnosti i prikupljanje i nadzor and svim navedenim podacima.

Zavod za izvršenje krivičnih sankcija (ZIKS) je nadležan za izvršenje krivičnih sankcija. Prema Krivičnom zakoniku, visina sankcija kreće se do 15 godina. Sankcije uključuju i propisane mjere zaštite, očuvanja i unaprijeđenja životne sredine u određenom periodu.

U proteklom periodu treninzi su organizovani (projekat THEMIS od strane REC-a, Misija OEBS-a u Crnoj Gori) kako bi se osigurala bolja izgradnja kapaciteta i primjena Direktive o eko kriminalu. Za sada, Crna Gora ne planira osnivanje specijalizovanog tijela za borbu protiv ekološkog kriminala.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Direktiva 2007/2/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 14. III 2007. kojom se uspostavlja Infrastruktura za prostorne podatke u Evropskoj zajednici (INSPIRE Direktiva) prenesena je kroz Zakon o infrastrukturi prostornih podataka. Ovaj zakon donijela je Skupština u junu 2017. („Sl. list CG“, br. 037/17).

Regulativa (EZ) br. 1205/2008 (metapodaci), Regulativa (EZ) br. 976/2009 (definicija elementa metapodataka), Regulativa (EU) br. 268/2010 (pristup bazama i servisima prostornih podataka), Regulativa (EU) br. 1089/2010 (povezano funkcionisanje servisa prostornih podataka) i Odluka 2009/442/EZ (monitoring i izvještavanje) još nijesu prenijete u nacionalni pravni sistem.

Nije donijet propis kojim se uređuje izvršavanje obaveza koje proizilaze iz **Regulative (EC) 401/2009 (EEA & EIONET) o praćenju i izvještavanju o stanju životne sredine (Regulativa o EEA & EIONET)**. Iako je Crna Gora uključena u sistem evropske EIONET mreže kao država saradnik i uprkos tome što se dostavljaju izvještaji o stanju životne sredine Evropskoj agenciji za životnu sredinu, sistem nacionalne EIONET mreže još nije uspostavljen.

II.a.2. Institucionalni okvir i administrativni kapaciteti

MORT je nadležan državni organ za prenošenje propisa u oblasti horizontalnog zakonodavstva, kao i za nadzor nad sprovođenjem istih, uključujući i sprovođenje drugostepenog postupka. U MORT-u **1 službenik** radi na pitanjima iz oblasti horizontalnog zakonodavstva, dok su **2 službenika (pravnika)** zadužena za upravni postupak-u drugom stepenu.

Pored MORT i AZŽS, SEA Direktivu primenjuju i druge institucije na državnom i lokalnom nivou koje pripremaju strateška dokumenta (planove i programe), a usvaja ih Vlada ili Skupština, odnosno jedinica lokalne samouprave.

AZPŽS je glavni izvršni organ uprave zadužen za implementaciju propisa u oblasti horizontalnog zakonodavstva. Za implementaciju SEA Direktive zaposlena su **2 službenika**, a za implementaciju EIA Direktive **4 službenika**. Za primjenu Direktive o javnom pristupu informacijama o životnoj sredini i Direktive o učešću javnosti u AZPŽS zaposlena su **3 službenika**. Za implementaciju ELD Direktive zaposlen je **1 službenik**, kojem ova Direktiva nije jedino zaduženje.

Pored MORT i AZPŽS za sprovođenje Zakona kojim je transponovana ELD Direktiva, učestvuje i **MUP (Direktorat za vanredne situacije)**.

MP je, u saradnji sa **MORT**-om, nadležni državni organ za prenošenje Direktive o eko kriminalu. U MP, **1 osoba** zadužena je za ovu Direktivu. Pored navedenih državnih organa, ostale nadležne institucije za primjenu Direktive o eko kriminalu

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

su: **Državno tužilaštvo, Vijeće za prekršaje, nadležni sudovi i nadležne inspekcije.**

Imajući u vidu da je u prethodnom periodu **UN** bila uključena u primjenu INSPIRE Direktive (koja je djelimično bila prenesena kroz Zakon o premjeru i katastru), bitno je istaći da su u **UN, 3 službenika** zadužena su za primjenu **INSPIRE Direktive**.

U **23 JLS** za primjenu i sprovođenje svih propisa u oblasti životne sredine, uključujući i propise iz oblasti horizontalnog zakonodavstva za čije sprovođenje su zaduženi lokalni sekretarijati, zaposleno je **27 službenika**.

UIP, tj. Odsjek za ekološku inspekciju, je nadležna za vršenje inspekcijskog nadzora nad sprovođenjem horizontalnih propisa. U UIP-u, inspekcijski nadzor nad sprovođenjem svih propisa u oblasti životne sredine, uključujući i horizontalne propise, obavlja **7 inspektora**.

II b. Kvalitet vazduha

Prenošenje propisa EU o kvalitetu vazduha u pravni sistem Crne Gore započeto je 2010. donošenjem Zakona o zaštiti vazduha („Sl.list CG“ br. 2010/50 i 2015/43) i 12 podzakonskih akata, i gotovo je u potpunosti završeno.² Donijeta je i Nacionalna strategija upravljanja kvalitetom vazduha s Akcionim planom za period 2013-2016, kao i Akcionim planom za period 2017-2020.

II b.1. Zakonodavni okvir

Zakon o zaštiti vazduha („Sl.list CG“ br. 2010/50 i 2015/43), Uredba o utvrđivanju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta vazduha („Sl. list CG“ br. 25/2012), Uredba o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha („Sl. list CG“ br. 44/2010 i 13/2011), Pravilnik o načinu i uslovima praćenja kvaliteta vazduha („Sl. list CG“ br. 21/2011 i 32/2016) i Pravilnik o sadržaju i načinu izrade godišnje informacije o kvalitetu vazduha („Sl. list CG br. 27/2012) u potpunosti su prenijeli **Direktivu 2008/50/EZ o čistijem vazduhu u Evropi (Direktivu o čistijem vazduhu)** i **Direktivu 2004/107/EZ o arsenu, kadmijumu, živi, niklu i polickličnim aromatičnim ugljovodonicima u vazduhu („4 kćerke“ Direktivu)**. Primjena ove 2 Direktive takođe je obezbjeđena kroz Nacionalnu strategiju upravljanja kvalitetom vazduha sa Akcionim planom za period 2013-2016, kao i Akcionim planom za period 2017-2020, i 3 Plana kvaliteta vazduha (za opštinu Pljevlja i opštinu Nikšić i Glavni grad Podgorica).

² Uredbe koji se odnose na emisije iz mobilnih izvora (npr. Uredba 595/2009 s obzirom na emisije iz teških vozila ili Uredba 715/2007 o homologaciji tipa motornih vozila u odnosu na emisije iz lako vozila, itd.) predmet su pristupnih pregovora u okviru Poglavlja 14 – Saobraćajna politika.

CG

INTERNO

PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Praćenje kvaliteta vazduha u Crnoj Gori vrši se u skladu sa zahtjevima EU od 2009. godine, kada su propisima utvrđeni standardi kvaliteta vazduha u skladu sa Direktivom 2008/50/EZ. Teritorija Crne Gore je 2011. podjeljena na 3 zone kvaliteta vazduha, a mreža za praćenje kvaliteta vazduha proširena je na 7 automatskih stanica da bi se zadovoljili minimalni uslovi Direktive 2008/50/EZ i 2004/107/EZ.

Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu i uslovima praćenja kvaliteta vazduha („Sl. list CG“, br. 32/2016) djelimično je prenio **Direktivu 2015/1480/EU koja izmjenjuje nekoliko priloga Direktive 2004/107/EZ i Direktive 2008/50/EZ o referentnim metodama, validaciji podataka i lokaciji mjernih mjeseta za praćenje kvaliteta vazduha (Direktivu o referentnim metodama)**.

Direktiva (EU) 2016/2284 o smanjenju nacionalnih emisija određenih atmosferskih zagađujućih materija, koja mijenja i dopunjuje Direktivu 2003/35 / EC i ukida Direktivu 2001/81/EZ (NEC Direktiva), koja je nova, još uvijek nije prenijeta, ali će Crna Gora uložiti adekvatne napore da je prenese za dvije godine od datuma koji je naveden u članu 20 Direktive. Prenošenje će se izvršiti kroz izmjene Uredbe o maksimalnim nacionalnim emisijama određenih zagađujućih materija („Sl. list CG“ br. 3/2012) koja je prenijela NEC Direktivu, koja je ukinuta Direktivom 2016/2284. Prije potpune transpozicije neophodno je ažurirati inventar nacionalnih emisija i izraditi projekcije kako bi se utvrstile obaveze smanjenja nacionalnih emisija i procijenili nacionalni kapaciteti za primjenu drugih elemenata nove Direktive.

Pravilnik o tehničkim standardima zaštite vazduha od emisija isparljivih organskih jedinjenja koje nastaju skladištenjem, pretakanjem i distribucijom motornih benzina („Sl. list CG“ br. 07/14) prenio je **Direktivu 94/63/EZ o kontroli emisija lako isparljivih organskih jedinjenja koje nastaju od skladištenja motornih benzina i njihove distribucije od terminala do benzinskih stanica i Direktivu 2009/126/EZ o kondenzaciji benzinskih para (faza II) tokom punjenja motornih vozila na benzinskim stanicama (Direktive o VOC-ovima)**.

Direktiva 2014/99/EU koja izmjenjuje Direktivu 2009/126/EZ o kondenzaciji benzinskih para (faza II) tokom punjenja motornih vozila na benzinskim stanicama radi njenog prilagođavanja tehničkom progresu još uvijek nije prenijeta.

Direktiva 2016/802/EU (kodifikovana verzija) koja sumira sve izmjene i dopune Direktive 1999/32/EZ o smanjenju sadržaja sumpora u tečnim gorivima je prenijeta kroz Uredbu o graničnim vrijednostima zagađujućih materija u tečnim gorivima naftnog porijekla ("Sl. list CG" 17/17), uzimajući u obzir Odluku o implementaciji Komisije (EU) 2015/253. Prema ovoj Uredbi i Zakonu o zaštiti vazduha, Program monitoringa kvaliteta tečnih goriva naftnog porijekla sprovodi se

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

od 2011. na godišnjem nivou. Odluka (EU) 2015/253 je uzeta u obzir u definisanju učestalosti i metoda uzorkovanja brodskog goriva, što se posljedično odrazilo u Godišnjem programu monitoringa kvaliteta tečnih goriva naftnog porijekla ("Sl. list CG", br. 033/17), kojim je obezbijeđena puna primjena ove Direktive od maja 2017. Tri predstavnika Crne Gore učestvovaće na "Treningu o sprovođenju odredbi Direktive o sumporu (1999/32/EC) koja je izmijenjena i dopunjena" u periodu 22-23. XI 2017. u Lisabonu, u organizaciji Evropske agencije za pomorsku sigurnost. Crna Gora je, takođe, potpisnica Aneksa VI MARPOL Konvencije.

II b.2. Institucionalni okvir i administrativni kapaciteti

MORT je primarno nadležni državni organ za prenošenje propisa EU o kvalitetu vazduha i praćenje njihove primjene, kao i za kreiranje nacionalne politike kvaliteta vazduha. U MORT-u je za prenošenje 9 EU Direktiva, primjenu propisa i koordinaciju izrade i sprovođenja strateških dokumenata zaposlena **1 osoba**.

U sprovođenju propisa ključnu ulogu ima **AZPŽS** koja upravlja mrežom stanica za praćenje kvaliteta vazduha, izrađuje inventar zagađujućih materija u vazduhu, a nadležna je i za pripremu izvještaja o kvalitetu vazduha, informisanje javnosti i dostavljanje podataka o kvalitetu vazduha Evropskoj agenciji za životnu sredinu preko EIONET mreže. AZPŽS, u saradnji sa MORT i JLS, učestvuje u pripremi i sprovođenju planova kvaliteta vazduha u slučaju prekoračenja graničnih ili ciljnih vrijednosti zagađujućih materija. U AZPŽS **1 zaposleni** je zadužen za: Direktivu o čistijem vazduhu, „4 kćerke“ Direktivu i Direktivu o referentnim metodama. **2 zaposlena** su zadužena su za inventar emisija zagađujućih materija u vazduhu, kao i za izradu inventara gasova s efektom staklene bašte.

CETI vrši sprovođenje Godišnjeg programa praćenja kvaliteta vazduha na mjernim mjestima u državnoj mreži uspostavljenoj za praćenje kvaliteta vazduha, osim na mjernim mjestima za praćenje prekograničnog zagađenja vazduha i alergenog polena. U CETI-ju **11 zaposlenih** je pored ostalih poslova, zaduženo i za terenska mjerjenja, laboratorijske analize, verifikaciju i validaciju podataka, kao i za sprovođenje programa osiguranja kvaliteta podataka sa mjernih stanica (QA/QC).

ZHMS uključen je u primjenu propisa u oblasti kvaliteta vazduha kroz izračunavanje prirodnog doprinosa zagađenju vazduha i praćenje kvaliteta vazduha na EMEP stanici za praćenje prekograničnog prenosa zagađenja. U ZHMS **7 zaposlenih** se pored praćenja kvaliteta voda i drugih aspekata životne sredine, takođe, bave i praćenjem kvaliteta vazduha.

Organi **JLS** u zoni gdje je zabilježeno prekoračenje dozvoljenih vrijednosti nadležni su za pripremu i sprovođenje planova kvaliteta vazduha, u saradnji sa MORT i AZPŽS.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

UIP je nadležna institucija za vršenje inspekcijskog nadzora nad sprovođenjem svih propisa u oblasti životne sredine, uključujući i oblast kvalitet vazduha. U UIP-u je za vršenje inspekcijskog nadzora nad sprovođenjem propisa u oblasti životne sredine zaposleno ukupno **7 ekoloških inspektora**. Kada se radi o inspekcijskoj kontroli cistijerni za transport motornih benzina, inspekcijski nadzor vrši druga inspekcija u skladu sa Zakonom o prevozu opasnih materija ("Sl. list CG", br. 5/2008). Za kontrolu stavljanja goriva na tržište u UIP je nadležna **tržišna inspekcija**. Za kontrolu upotrebe brodskih goriva i opreme za spriječavanje emitovanja zagađujućih materija u vazduh nadležne su i ispostave **Lučke kapetanije (ukupno 8)**. U Lučkim kapetanijama crnogorskih luka koje su otvorene za međunarodni saobraćaj (Bar i Kotor) ukupno 4 izvršioca (2 u Baru i 2 u Kotoru) vrše kontrolu brodskih dnevnika i tehničke dokumentacije.

Uzorkovanje i analizu goriva kontrolišu **akreditovane laboratorije** u skladu sa metodama propisanim članom 6 Direktive 1999/32/EZ o sadržaju sumpora u brodskim gorivima.

II c. Upravljanje otpadom

Upravljanje otpadom regulisanao je u najvećem dijelu kroz Zakon o upravljanju otpadom („Sl. list CG“ br. 64/11 i 39/16) i veliki broj podzakonskih akata donesenih na osnovu njega. U 2015. doneseni su Strategija upravljanja otpadom Crne Gore do 2030. i Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

II c.1. Zakonodavni okvir

Zakon o upravljanju otpadom („Sl. list CG“, br. 64/11, 39/16) i Pravilnik o klasifikaciji otpada i katalogu otpada ("Sl. list CG", br. 59/13, 83/16) u velikoj mjeri su prenijeli **Okvirnu Direktivu 2008/98/EZ o otpadu**.

Zakon o upravljanju otpadom („Sl. list CG“, br. 64/11, 39/16) i Pravilnik o bližim karakteristikama lokacije, uslovima izgradnje, sanitarno-tehničkim uslovima, načinu rada i zatvaranja deponija ("Sl. list CG", br. 31/13, 25/16) u velikoj mjeri su prenijeli **Direktivu 1999/31/EC o deponijama**.

Izgrađena infrastruktura za upravljanje otpadom obuhvata: regionalne deponije neopasnog otpada (Glavni grad Podgorica i Bar), reciklažne centre (Podgorica i Herceg Novi), postrojenja za obradu otpadnih vozila (Podgorica (2), Cetinje i Nikšić), transfer stanice (Kotor i Žabljak), kompostanu (Kotor) i reciklažna dvorišta (Podgorica (5), Herceg Novi, Kotor i Žabljak). Regionalna deponije neopasnog otpada „Livade“ u Glavnem gradu izgrađena je sa ciljem da opslužuje Glavni grad Podgoricu, Prijestonicu Cetinje i opštini Danilovgrad. U Beranama i Podgorici instalirana su postrojenja za obradu medicinskog otpada. Završena je izgradnja postrojenja za tretman ocjednih voda na deponiji u Podgorici (u toku je probni rad). Sakupljanje komunalnog čvrstog otpada (godišnje se proizvede oko 243,941 t), u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i opštinskim propisima, je obaveza JLS. Ova aktivnost je povjerena opštinskim komunalnim preduzećima.

Saniranje neuređenih odlagališta, u skladu sa Državnim planom upravljanja otpadom, odvija se u zavisnosti od dinamike izgradnje infrastrukturnih objekata za obradu otpada. Za sanaciju neuređenih odlagališta "Ćafe" u Baru i "Vrtijeljka" na Cetinju, obezbijeđena je donacija u iznosu od 85% vrijednosti ugovora iz Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013, dok je ostatak sredstava obezbijeđen kroz nacionalno učešće. Međutim, kako radovi nisu realizovani u predviđenom roku, planirano je da se u toku 2018, preostali dio obaveza po ugovoru završi iz budžetskih sredstava.

Projekat sanacije neuređenog odlagališta „Čarkovo polje“ u opštini Žabljak (učešće Crne Gore i Slovenije u okviru Programa međunarodne saradnje Republike Slovenije i Crne Gore iznosi po oko 50 %) završen je u septembru 2017. U 2017. počela je realizacija sanacije neuređenog odlagališta Komarača. Sredstva su obezbijeđena iz donacije u iznosu od 50% od vrijednosti projekta od strane Centra za međunarodnu saradnju Slovenije. Planirano je da projekat bude završen u toku 2018.

Iz kapitalnog budžeta su obezbijeđena sredstva za sanaciju neuređenog odlagališta Vasove vode u opštini Berane, kao i neuređenog odlagališta Zauglina u opštini Šavnik čija je realizacija u toku, a završetak radova na ovim projektima je planiran u toku 2018.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Takođe, iz kapitalnog budžeta su obezbijeđena sredstva za pripremu projektne dokumentacije za projekte izgradnja transfer stanice u opštini Mojkovac i izgradnje reciklažnog dvorišta sa sortirnicom u opštini Berane.

Zakon o upravljanju otpadom („Sl. list CG“, br. 64/11, 39/16) i Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadne ambalaže i rada tog sistema („Sl. list CG“, br. 42/12) djelimično su prenijeli **Direktivu 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu, posljednji put izmijenjenu i dopunjenu Regulativom (EZ) 1882/2003 i (EZ) 219/2009 i Direktivama 2004/12/EZ i 2005/20/EZ.**

Zakon o upravljanju otpadom („Sl. list CG“, br. 64/11, 39/16) i Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih baterija i akumulatora i rada tog sistema ("Sl. list CG", br. 39/12) djelimično su prenijeli **Direktivu 2006/66/EZ o baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima.**

Zakon o upravljanju otpadom ("Sl. list CG", br. 64/11, 39/16) i Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih vozila i rada tog sistema ("Sl. list CG", br. 28/12) djelimično su prenijeli **Direktivu 2000/53/EZ o vozilima na kraju životnog vijeka izmijenjenu i dopunjenu Odlukama 2002/525/EZ, 2005/63/EZ, 2005/437/EZ, 2005/438/EZ, 2005/673/EZ, 2008/689/EZ, 2010/115/EZ i Direktive 2008/33/EZ i 2008/112/EZ.**

Zakon o upravljanju otpadom ("Sl. list CG", br. 64/11, 39/16) i Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada od električnih i elektronskih proizvoda i rada tog sistema ("Sl. list CG", broj 24/12) djelimično su prenijeli **Direktivu 2012/19/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 4. VII 2012. o otpadu od električne i elektronske opreme (WEEE).**

Direktiva 2011/65/EU o ograničavanju upotrebe određenih opasnih supstanci u električnoj i elektronskoj opremi (ROHS Direktiva) nije prenijeta. Kroz Zakon o upravljanju otpadom ("Sl. list CG", br. 64/11, 39/16) dat je pravni osnov za izradu podzakonskog akta kojim će Direktiva biti prenesena.

Zakon o upravljanju otpadom („Sl. list CG“, br. 64/11 i 39/16) i Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjava komunalni kanalizacioni mulj, količine, obim, učestalost i metode analize komunalnog kanalizacionog mulja za dozvoljene namjene i uslovima koje treba da ispunjava zemljište planirano za njegovu primjenu („Sl. list CG“, br. 89/09) prenijeli su sa visokim stepenom usaglašenosti **Direktivu 86/278/EEZ o zaštiti životne sredine, a posebno zemljišta, kada se kanalizacioni mulj koristi u poljoprivredi.**

Zakon o upravljanju otpadom („Sl. list CG“, br. 64/11, 39/16) prenio je pojedine odredbe **Direktive 2006/21/EZ o upravljanju otpadom od djelatnosti vađenja mineralnih sirovina**, a u cilju potpune usklađenosti sa ovom Direktivom ovaj zakon dao je i pravni osnov za izradu 2 podzakonska akta. Krajem decembra 2016. donesen je Pravilnik o sadržaju zahtjeva i dokumentaciji za izdavanje dozvole za preradu i/ili zbrinjavanje otpada iz rудarstva („Sl. list CG“, br. 78/16).

Zakon o upravljanju otpadom („Sl. list CG“, br. 64/11, 39/16) i Pravilnik o postupanju sa opremom i otpadom koji sadrži PCB („Sl. list CG“, br. 48/12) sa visokim stepenom usaglašenosti prenijeli su **Direktivu 96/59/EZ o odlaganju polihlorovanih bifenila i polihlorovanih terfenila (PCB/PCT)**.

Zakon o upravljanju otpadom ("Sl. list CG", br. 64/11, 39/16), Zakon o spoljnoj trgovini ("Sl. list RCG", br. 28/04 i "Sl. list CG", br. 37/07), Zakon o ratifikaciji Bazelske konvencije i kontrole prekograničnog kretanja opasnog otpada i njegovo odlaganje ("Sl. list SRJ, br. 2/99), Zakon o prevozu opasnih materija ("Sl. list CG", br. 33/14), Pravilnik o bližem sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada, listi klasifikacije otpada i sadržaju i način vođenja registra izdatih dozvola ("Sl. list CG", br. 83/16) i Pravilnik o klasifikaciji otpada i katalogu otpada ("Sl. list CG", br. 59/13, 83/16) prenijeli su **Regulativu 1013/2006/EZ o pošiljci otpada**.

II c.2. Institucionalni okvir i administrativni kapaciteti

MORT je primarno nadležno za prenošenje propisa EU, kao i za primjenu i praćenje primjene domaćih propisa o upravljanju otpadom. U MORT-u je zaposleno **5 službenika** na ovim poslovima.

U pojedine aspekte upravljanja otpadom uključena su i druga Ministarstva: **MPRR** u kojem **1 lice** radi na poslovima vezanim za otpad životinskog porijekla i klanični otpad, kao i kanalizacioni mulj, **MZ** u kojem **1 lice** obavlja poslove vezane za medicinski otpad, **ME** u kojem **1 lice** obavlja poslove vezane za rudarski otpad, kao i **MF**.

AZPŽS je nadležna za vođenje upravnih postupaka i izdavanja dozvola, prikupljanje, obradu, vođenje baza podataka o otpadu i za izvještavanje. U AZŽS su na ovim poslovima sistematizovana **4 radna mjesta**.

MONSTAT je nadležna institucija za prikupljanje i statističku obradu podataka o pojedinim vrstama i količinama otpada, kao i za izvještavanje prema EUROSTAT-u. U MONSTAT-u je za statistiku otpada zaduženo **1 lice**.

UIP nadležna je za inspekcijski nadzor nad sprovođenjem propisa u oblasti upravljanja otpadom. U UIP je zaposleno **7 ekoloških inspektorata** čije nadležnosti

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

pokrivaju sva pitanja životne sredine, uključujući i podsektor upravljanja otpadom. U inspekcijski nadzor za određene vrste otpada, po potrebi je moguće uključenje i: **tržišne, rudarske, veterinarske, fitosanitarne, šumske, elektroenergetske i saobraćajne inspekcije.**

JLS nadležne su za uspostavljanje potrebne infrastrukture i pružanje usluga upravljanja komunalnim otpadom. Aktivnost sakupljanja komunalnog čvrstog otpada povjerena je komunalnim preduzećima registrovanim za sakupljanje otpada koja su u vlasništvu opština, ali posluju kao zasebni pravni subjekti. Svako opštinsko komunalno preduzeće ima određeni broj kontejnera i kanti potrebnih za sakupljanje, nakon kojeg slijedi prijevoz i odlaganje. Administrativni kapaciteti u oblasti upravljanja otpadom su, u većini jedinica lokalne samouprave, relativno mali. U projektu je u svakoj opštini za oblast životne sredine nadležna **po 1 osoba**. Na lokalnom nivou su za određene vrste nadzora u oblasti upravljanja komunalnim otpadom nadležne komunalne inspekcije.

II d. Kvalitet voda

Oblast kvaliteta voda u najvećoj mjeri reguliše Zakon o vodama („Sl. list RCG“, br. 27/07 i „Sl. list CG“, br. 48/15). Svrha ovog Zakona, između ostalog, je da obezbijedi dobar status voda i odgovarajuće kvalitetne površinske i podzemne vode za potrebe održivog, izbalansiranog i pravičnog korišćenja vode.

II d.1. Zakonodavni okvir

Zakon o vodama („Sl. list RCG“, br. 27/07 i „Sl. list CG“, br. 48/15), Zakon o finansiranju upravljanja vodama („Sl. list CG“, br. 65/08 i 40/11), Odluka o visini i načinu obračunavanja vodnih naknada i kriterijumima i načinu utvrđivanja stepena zagađenosti voda („Sl. list CG“, br. 29/09), Uredba o sadržaju i načinu pripreme plana upravljanja vodama na vodnom području rječnog sliva ili na njegovom dijelu („Sl. list CG“, br. 39/09) i Pravilnik o granicama područja podslivova i područja malih slivova („Sl. list CG“, br. 15/16) većim dijelom prenijeli su **Direktivu 2000/60/EZ o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u oblasti politike voda (Okvirnu direktivu o vodama-ODV)**.

Osnovna karakteristika crnogorske hidrografije je postojanje dva skoro jednakata sliva: Dunavski i Jadranski, te stoga i 2 Plana upravljanja rječnim slivovima biće izrađena. Jadranskom slivu pripisuju se 47,5% (oko 6267 km²), a Dunavskom slivu oko 52,5% (oko 7545 km²) teritorije Crne Gore. Obično su oba rječna sliva bogata vodom, čak i u poređenju sa svjetskim standardima. Međutim, značajan dio Crne Gore čini kontinentalni kras, bez konstantnih tokova, sa brojnim šupljinama u kojima se voda isušuje i dalje teče podzemno prema strujama ili moru.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Dva područja rječnog sliva, kao osnovne jedinice upravljanja vodama utvrđene na teritoriji Crne Gore su, kao što je pomenuto: područje riječnog sliva rijeke Dunav, koje obuhvata rječne slivove: Ibar, Lim, Čehotinu, Taru i Pivu s pripadajućim podzemnim vodama i područje Jadranskog rječnog sliva, koje obuhvata slivove rijeka: Zeta, Morača, Skadarsko jezero, Bojana, Trebišnjica i primorske crnogorske podslivove koji teku direktno u Jadransko more uz pripadajuće tlo i obalne morske vode. Vodna područja se klasificuju u područja podslivova i područja malih slivova. Upravljanje vodama finansira se od naknada za vodu koju plaćaju korisnici vode i vodnih resursa ili zagađivači vode.

Primjena pravne tekovine u oblasti voda sprovodi se kroz više projekata (Izrada plana upravljanja slivom Save u Crnoj Gori (WBIF) i Implementacija ODV-Dunavski i Jadranski sliv (IPA 2014)), dok je određeni dio već primijenjen za pojedine regije u Crnoj Gori kroz završene projekte (Delineacija vodnih tijela sliva Skadarskog jezera (UNDP), Inicijalna karakterizacija Skadarskog jezera (GIZ), Karakterizacija sliva rijeke Drine (WBIF)).

Zakon o vodama djelimično je prenio **Direktivu 2006/118/EZ o zaštiti podzemne vode od zagađivanja i pogoršavanja kvaliteta** (Direktivu o podzemnim vodama), **Direktivu 2008/105/EZ o standardima kvaliteta životne sredine u oblasti politike voda** (EQS Direktivu), **Direktivu 2009/90/EZ o tehničkim specifikacijama za hemijske analize i monitoring statusa vode** (Direktivu o tehničkim specifikacijama).

Direktiva 2006/7/EZ o upravljanju kvalitetom vode za kupanje kojom se ukida Direktiva 76/169/EEZ (Direktiva o vodi za kupanje) djelimično je prenijeta kroz Zakon o vodama.

Direktiva 2007/60/EZ o procjeni i upravljanju rizicima od poplava (Direktiva o poplavama) u potpunosti je prenijeta u zakonodavstvo Crne Gore kroz Zakon o vodama i Pravilnik o bližem sadržaju preliminarne procjene rizika od poplava i plana upravljanja rizicima od poplava ("Sl. list CG", br. 69/15). Zakon predviđa izradu preliminarne procjene rizika od poplava, identifikaciju područja koji su značajno pogodjeni poplavama, izradu mape rizika i mape rizika od poplava za područja koja su značajno pogodjena poplavama za tri povratna perioda (poplave male, srednje i velike vjerovatnoće) i izradu planova upravljanja rizicima od poplava za područja koja su značajno pogodjena poplavama. Zaštita od štetnih dejstava voda u Crnoj Gori trenutno se organizuje i sprovodi u skladu sa Opštim planom zaštite od štetnog dejstva voda ("Sl. list CG", br. 17/17), koji je usvojen za period od 6 godina i godišnjim Operativnim planovima zaštite od štetnih dejstava voda, koji definišu preventivnu i operativnu primjenu zaštite od poplava.

Zakon o vodama i Zakon o sredstvima za ishranu bilja ("Sl. list RCG", br. 48/07 i "Sl. list CG", br. 40/11) djelimično su prenijeli **Direktivu 91/676/EEZ koja se odnosi na zaštitu voda od zagađivanja uzrokovanog nitratima iz poljoprivrednih**

CG

INTERNO

PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

izvora (Nitratnu Direktivu). Pravilnik o kriterijumima za određivanje osjetljivih i ranjivih područja radi zaštite voda od zagađivanja („Sl. list CG“, 32/16) prenio je odredbe ove Direktive u dijelu koji se koje se odnosi na kriterijume za određivanje ranjivih područja radi zaštite voda od zagađivanja uzrokovanih nitratima iz poljoprivrednih izvora. Kodeks dobre poljoprivredne prakse donesen je 2013. u okviru Projekta institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrede Crne Gore, u saradnji sa Svjetskom bankom.

Zakon o vodama i podzakonska akta djelimično su prenijeli **Direktivu 91/271/EEZ koja se odnosi na prečišćavanje komunalnih otpadnih voda (UWWT Direktiva)**. Pravilnik o kriterijumima za određivanje osjetljivih i ranjivih područja radi zaštite voda od zagađivanja („Sl. list CG“, 32/16) prenio je odredbe ove Direktive koje se odnose na kriterijume za određivanje osjetljivih područja radi zaštite voda od zagađivanja komunalnim otpadnim vodama. Osjetljiva područja su definisana Odlukom o utvrđivanju osjetljivih područja na vodnom području Dunava i Jadranskog mora ("Sl. list CG", br. 46/17). U cilju daljeg prenošenja UWWT Direktive, Skupština je u decembru 2016. donijela Zakon o upravljanju komunalnim otpadnim vodama ("Sl. list CG" br. 02/17). Na osnovu navedenog zakona, u novembru 2017. stupili su na snagu Pravilnik o geografskim granicama, broju i kapacitetu aglomeracija ("Sl. list CG", br. 078/17) i Pravilnik o monitoringu i vrednovanju rezultata kvaliteta i količine ispuštenog efluenta komunalnih i biološki razgradivih industrijskih otpadnih voda ("Sl. list CG", br. 078/17).

U decembru 2017, nacrt Revizije Master Planova za upravljanje otpadnim vodama i nacrt Specifičnog plana implementacije UWWT Direktive (DSIP) su pripremljeni. Krajnji rok za usvajanje navedenih dokumenata od strane Vlade je II kvartal 2018. Gap analiza je pokazala da je većina članova UWWT Direktive u dovoljnoj mjeri harmonizovana. Ovo je demonstrirano dobijenom ocjenom, uzimajući u obzir sva usvojena pravna akta, a to je 229 od 270 (broj poena koje zahtijeva Direktiva), što ukazuje na oko 85% pune usklađenosti sa UWWT Direktivom. Puna harmonizacija biće završena do kraja 2018.

Trenutno je priključenost stanovništva na kanalizacionu mrežu u urbanim cjelinama 67%. Prema Zakonu o upravljanju komunalnim otpadnim vodama, koji prenosi UWWT Direktivu, predviđeno je da će geografske granice, broj i kapacitet aglomeracija utvrditi MORT, u posebnom aktu, što je i urađeno. U skladu sa Pravilnikom o geografskim granicama, broju i kapacitetu aglomeracija ("Sl. list CG ", br. 078/17), u Crnoj Gori je identifikovano 35 aglomeracija, od kojih su 34 sa opterećenjem preko 2000 ES. Od ukupnog broja stanovnika koji žive u Crnoj Gori u aglomeracijama se nalazi 496 558 stanovnika. Postoji 8 operativnih postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV) od kojih 5 sa sekundarnim tretmanom (Podgorica, Mojkovac, Žabljak, Kotor i Tivat (zajedničko)), dok su 3 sa tercijarnim tretmanom (Nikšić, Budva i Herceg Novi). U toku je izgradnja još 2 PPOV-a (Berane i Pljevlja). Prema Zakonu o upravljanju komunalnim otpadnim vodama, nivoi

CG

INTERNO

PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

prečišćavanja su usklađeni sa UWWT Direktivom, u skladu sa prihvatljivošću primaoca. Takođe, Odluka o osjetljivim područjima usvojena je u II kvartalu 2017. PPOV u Podgorici nije u skladu sa EU standardima, dok u drugim opština jesti. Međutim, 22. IX 2017. potpisana je Ugovor o projektovanju i izgradnji novog PPOV sa tercijarnim tretmanom za Glavni grad Podgorica. U toku je izgradnja PPOV u mnogim opština, kao i radovi na izgradnji/rekonstrukciji kanalizacionih sistema u skladu sa standardima EU. Strateška dokumenta koja uređuju sprovođenje UWWT Direktive usvojena su 2005, i to su: Strateški master plan za kanalizaciju i otpadne vode u centralnom i sjevernom regionu Crne Gore i Master plan za upravljanje otpadom crnogorskog primorja i Prijestonice Cetinje, čija revizija je u završnoj fazi i biće finalizovana do kraja 2017, kada će isti biti potpuno usklađeni sa UWWT Direktivom. Postojeća PPOV i kanalizacione mreže izgrađeni su na osnovu dva pomenuata strateška master plana, finansirana od strane Evropske agencije za rekonstrukciju i usvojena 2005. od strane Vlade. Crna Gora ima neophodne investicione planove u dva postojeća strateška master plana čija revizija će biti završena u decembru 2017, a obuhvatiće period 2018-2035. Naime, u toku je implementacija projekta revizije strateških master planova koji će obuhvatiti period 2018-2035, kao i pripremu prvog nacrtu Plana za implementaciju UWWT Direktive. Ukupna vrijednost projekta je €299.000 (85% IPA donacija, 15% iz kapitalnog budžeta za 2017.).

U skladu sa draftom Revizije Master Planova za upravljanje otpadnim vodama čiji je prvi nacrt urađen u decembru 2017, procjenjena su potrebna ulaganja u periodu 2018-2035. u iznosu od €417.888.825, od čega €257.130.935 za kolektorske sisteme, a €160.757.889 za PPOV (ovi iznosi će biti konačni tek nakon usvajanja dokumenta u II kvartalu 2018. od strane Vlade). Izgradnja PPOV i kolektorskih sistema planirana je fazno. Prva faza izgradnje kolektorskih sistema za aglomeracije veće od 15.000 E.S. biće obezbijeđena najkasnije do 31. XII 2025, a za aglomeracije između 2.000 E.S. i 15.000 E.S. najkasnije do 31. XII 2027. Druga faza izgradnje kolektorskih sistema biće završena u periodu od 2027 do 2035. Prva faza izgradnje PPOV biće završena najkasnije do 31. XII 2027, za aglomeracije veće od 15.000 E.S., odnosno do 31. XII 2029, za aglomeracije ispod 15.000 E.S. Druga faza izgradnje PPOV-a biće završena u periodu od 2029 do 2035. Od ukupnih ulaganja u iznosu od €417.888.825, predviđeno je u prvoj fazi €307.275.057, odnosno u drugoj fazi €110.613.768.

Pravilnik o načinu i obimu ispitivanja kvaliteta vode („Sl. list CG“, br.68/15 i 17/16) i Pravilnik o bližim zahtjevima koje u pogledu bezbjednosti treba da ispunjava prirodna mineralna, stona i izvorska voda za piće („Sl. list CG“,br. 32/15) u dijelu koji se odnosi na vodu koja se stavlja na tržiste u boci ili drugoj ambalaži namijenjenoj za krajnjeg potrošača, djelimično su prenijeli **Direktivu 98/83/EZ o kvalitetu vode namijenjene za ljudsku potrošnju (Direktivu o vodi za piće)**. Međutim, Predlog zakona o obezbjeđivanju bezbjedne vode namijenjene za ljudsku

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

upotrebu, koji je u skupštinskoj proceduri, kompletno će prenijeti Direktivu o vodi za piće i na osnovu njega biće donijeti novi pravilnici i postojeći revidovani, u slučaju potrebe. Trenutno 69% stanovništva koje živi u urbanim područjima ima pristup vodi za piće koja zadovoljava standard propisan Direktivom o vodi za piće. Međutim, još ne postoje adekvatni propisi, niti kontrole kvaliteta vode u malim sistemima vodosnabdijevanja (sa manje od 50 stanovnika). Monitoring vode za piće vrše 4 nacionalne akreditovane laboratorije (IJZ, CETI, hemijska i mikrobiološka laboratorija u Javnom preduzeću Vodovod i kanalizacija Podgorica i hemijska laboratorija u Domu zdravlja u Baru). Sve 4 laboratorije je na nacionalnom nivou akreditovalo Nacionalno akreditaciono tijelo, što znači da je akreditacija priznata na evropskom nivou.

Ključni propisi kojima su do sada u početnoj fazi regulisana pojedina pitanja u oblasti zaštite i upravljanja morem i obalnim područjem su: Zakon o životnoj sredini, Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br.54/16), Zakon o morskom dobru („Sl. List CG“, br. 14/92, 59/92, 27/94, 51/08, 21/09, 73/10, 40/11), Zakon o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu, Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata („Sl. list CG“, br. 64/17), a tiču se **Direktive 2008/56/EZ Evropskog Parlamenta i Savjeta kojom se uspostavlja okvir za djelovanje EU u području zaštite morske sredine (Okvirna direktiva o morskoj strategiji-MSFD)**, **Direktive (EU) 2017/845 kojom se mijenja i dopunjuje MSFD** (u pogledu indikativnih listi elemenata koji treba da budu uzeti u obzir za pripremu morskih strategija) i **povezana Odluka Komisije (EU) 2017/848 kojom se mijenja Odluka 2010/477/EU** (koja uspostavlja kriterijume i metodološke standarde o dobrom ekološkom statusu morskih voda i specifikacijama i standardizovanim metodama monitoring i procjene), kao i **Direktive o uspostavljanju okvira za prostorno planiranje morske sredine 2014/89/EU (Direktive o prostornom planiranju morske sredine)**. Zakonom o životnoj sredini definisano je integralno upravljanje obalnim područjem, morski ekosistem i morska obala i dat pravni osnov za zaštitu mora i obalnog područja.

S aspekta pritisaka i uticaja djelatnosti s kopna i mora na status morske sredine relevantni su i sljedeći propisi: Zakon o morskom dobru („Sl. list CG“, br. 14/92, 59/92, 27/94, 51/08, 21/09, 73/10, 40/11), Zakon o vodama („Sl. list CG“, br. 27/07, 73/10, 32/11, 47/11, 48/15), Zakon o morskom ribarstvu i marikulturi ("Sl. list CG, br. 56/09, 40/11), Zakon o geološkim istraživanjima ("Sl. list CG", br. 28/11"), Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju ("Sl. list CG", br. 56/09), Zakon o turizmu ("Sl. list CG", br. 61/10, 31/2014), Zakon o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika ("Sl. list CG, br. 41/2010, 62/2013).

Vlada je u junu 2015. donijela Nacionalnu strategiju integralnog upravljanja obalnim područjem Crne Gore (NSIUOP) koja je izrađena u okviru Programa integralnog upravljanja obalnim područjem Crne Gore (CAMP CG) realizovanog u saradnji Vlade Crne Gore i Mediteranskog akcionog plana Programa za životnu sredinu Ujedinjenih

CG

INTERNO

PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

nacija (UNEP/MAP). NSIUOP je nacionalni strateški okvir kojim se doprinosi implementaciji Strategija EU za jadransku i jonsku regiju.

Vlada je u julu 2016. donijela Nacionalnu strategiju održivog razvoja s Akcionim planom do 2030. (NSOR 2030). Ovim strateškim dokumentom definisani su strateški ciljevi i mjere koji, između ostalog, postavljaju osnov za sprovođenje MSFD i Direktive o planiranju morskog područja.

Usklađivanje nacionalnog zakonodavnog i strateškog okvira sa zahtjevima MSFD i Direktive (EU) 2017/845 kojom se mijenja i dopunjuje MSFD u pogledu indikativnih listi elemenata koji treba da budu uzeti u obzir za pripremu morskih strategija, zahtjeva obezbjeđivanje značajnih finansijskih sredstava s obzirom na nedostatak podataka o stanju morske sredine i opreme za sprovođenje potrebnih istraživanja za utvrđivanje početnog stanja morske sredine (uključujući nedostajuću laboratorijsku opremu i naučno-istraživački brod u potpunosti opremljen za istraživanje teritorijalnog i priobalnog mora). Kao što se i zahtjeva u MSFD i povezanoj Odluci, regionalna saradnja je od suštinskog značaja za njenu efektivnu primjenu. Stoga, saradnja sa UNEP/MAP s ciljem primjene integrisanog programa monitoringa i procjene (IPMP) Barselonske konvencije ima krucijalnu važnost u sprovođenju primjene MSFD.

Stoga, u cilju podrške implementaciji MSFD, uspješna realizacija projekta "Implementacija ekosistemskog pristupa u Jadranskom moru kroz prostorno planiranje mora" (jadranski projekt) biće obezbijedena. Ovaj projekat je pripremljen kroz saradnju MORT sa UNEP/MAP-om, a potom ga je odobrio GEF krajem 2016, s ciljem podrške nacionalnim naporima Crne Gore i Albanije. Ključne komponente projekta su: uvođenje programa monitoring morskog okruženja zasnovanog na ekosistemskom pristupu (EcAp)/IMAP zajedničkim indikatorima i izrada Prostornog plana morskog područja kroz primjenu EcAp. Uključiće nekoliko istraživanja na terenu koja će u određenoj mjeri pružiti nedostajuće podatke o stanju morskog okruženja. U cilju potpune implementacije MSFD, program monitoringa morskog okruženja usklađen sa IMAP-om, kao i podaci prikupljeni u okviru ovog projekta, dalje će biti nadograđeni ishodima tehničke podrške koja će biti pružena MORT-u kroz realizaciju projekta "Podrška implementaciji i monitoringu upravljanja vodama Crne Gore", u okviru IPA AD 2016. Projektni zadatak za ovaj projekat, koji uključuje transpoziciju i implementaciju MSFD, trenutno je u fazi revizije Delegacije EU. Očekuje se da će projektne aktivnosti početi tokom 2018. Dalje prikupljanje podataka o morskom biodiverzitetu biće dio projektnih aktivnosti, što će takođe doprinijeti inventarisanju morskog biodiverziteta (staništa i vrsta) u morskim teritorijalnim vodama Crne Gore.

U saradnji sa UNEP-om, GEF je u avgustu 2017. odobrio projekat "Promocija upravljanja zaštićenim područjima kroz integriranu zaštitu morskog i obalnog ekosistema Crne Gore". Očekuje se da će ovaj projekat rezultirati uspostavljanjem 3

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

integrисана морска и обална заштићена подручја (M/CPA), чиме се значајно доприноси успостављању морске мреже N2000. Такође се очекује да ће пројекат осигурати прикупљање нових података о стању приобалног бидиверзитета с циљем да допринесе стварању мреже N2000 у копненом дијелу обалног подручја. Значајан допринос у том погледу до сада је остварен и кроз сарадњу са Медитерanskim Akcionim Programom за животну средину Ујединjenih нација (UNEP/MAP), у погледу имплементације Barselonske конвенције и UN Програма развоја у оквиру следећих пројекта: MEDMPAnet и CAMP Montenegro, те у оквиру bilateralne сарадње са италијanskim Ministarstvom животне средине, копна и мора реализацијом више пројекта vezаних за бидиверзитет мора и приобалја, као што је „Uспостављање морског заштићеног подручја Катић у Црној Гори и оцјенивање морских и приобалних екосистема дуж обале“ (пројекат MPA2). Ови пројекти обезбједили су vrijedне скупове података о distribuciji posedonia oceanica i podmorskih pećina na odabranim lokacijama u uskoj obali vode, do 20 m dubine mora. Podaci su прикупљени путем terenskih istraživanja, ali i primjenom tehnika daljinskog opežanja. Такође, значај пројекта „Mapiranje ključnih морских staništa na Mediteranu i promovisanje njihove konzervacije kroz успостављање Posebno заштићених подручја од значаја за Mediteran (SPAMI)-(MEDKEYHABITATS пројекат)“ који је у процесу finalizације, у сарадњи са SPA/RAC-ом и UNEP/MAP-ом (detaljno mapiranje staništa na dvije odabrane морске pilot lokacije), treba да буде наглашен, у смислу тога што rezultira u izradi GIS baze podataka o distribuviji staništa na 2 lokacije. Пројекти су побољшали znanje o distribuciji tipova staništa i vrsta iz Anekса Direktive o staništima (prvenstveno distribucije Posedonia oceanica i pećina), што ће omogućiti Crnoj Gori da identificuje potencijalne lokacije које су pogodне за predlaganje као pSCI. U оквиру IPA пројекта "Prekogranično mapiranje, monitoring i управљање морском Natura 2000 мрежом-4M пројекат" mapiranje staništa Posidonia oceanica обављено је од Rt Arze до подручја Platamuni. Као rezultat пројекта, GIS мапе о distribuciji Posidonia oceanica i snimljenih vrsta biće izрађене и ови подаци biće dio baze података за identifikaciju mogućih pSCI-a. Doprinos пројекта je значајан за jačање znanja i података о distribuciji prioritetenog tipa staništa-Posidonia oceanica u оквиру projektnog подручја (Rta Arza до подручја Platamuni).

У том погледу, Црна Гора ће nastaviti да спроводи истраживања и прикупља naučne податке на основу којих ће kasnije završiti sveobuhvatno успостављање морских NATURA 2000 подручја. Stoga ће пројекат "Promocija управљања заштићеним подручјима kroz integrисану заштиту морског и обалног екосистема Crne Gore" doprinijeti прикупљању података о staništima i vrstama из Anekса Direktive o staništima u морским територијалним водама Crne Gore, односно прикупљање података prema metodologiji Natura 2000 (mapiranje raspodjele staništa i vrsta u GIS-u) i priprema SDF formi za 3 морска подручја за која se потенцијално može predložiti da budu dio ekoloшке мреже Natura 2000 за Crnu Goru.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

II d.2. Institucionalni okvir i administrativni kapaciteti

MPRR je primarno nadležno za upravljanje vodama u Crnoj Gori. MPRR vrši poslove koji se odnose na razvojnu politiku u upravljanju vodama, sistemska rješenja za obezbeđenje i korišćenje voda, zaštitu voda od zagađivanja, uređenje voda i vodotoka i zaštitu od štetnog dejstva voda. U MPRR je na ovim poslovima stalno zaposleno **4 službenika**. MPRR ima nadležnosti za morsko ribarstvo i marikulturu kao djelatnosti koje imaju uticaj na stanje morske sredine.

MORT je nadležno za vršenje poslova koji se, između ostalog, odnose na sistem komunalnih djelatnosti i koordinaciju regionalnih sistema vodosnabdijevanja, što podrazumijeva transpoziciju i primjenu UWWT Direktive, kao i za primjenu i praćenje primjene odgovarajućih domaćih propisa po tom pitanju. U MORT-u su zaposlena **2 službenika** koja su nadležna za ovu Direktivu. **MORT** je nadležno za zaštitu i planiranje morske sredine, kao i integralno upravljanje obalnim područjem što podrazumijeva transpoziciju i primjenu MSFD i Direktive o prostornom planiranju morskog područja, kao i za primjenu i praćenje primjene domaćih propisa po tom pitanju. U MORT-u je **zaposlen 1 službenik** koji radi na poslovima integralnog upravljanja obalnim područjem u Odjeljenju za održivi razvoj i mediteranske poslove, koje je istovremeno i sekretarijat Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem.

UPS u MSP ima nadležnost u dijelu pitanja koja se odnose na zaštitu mora od zagađenja sa plovnih i plutajućih objekata. **Lučka uprava** vrši poslove koji se odnose na omogućavanje ispunjavanja uslova utvrđenih međunarodnim i domaćim propisima kojima se reguliše sprječavanje zagađivanja životne sredine sa brodova, zaštita morske sredine i priobalnog područja i civilne odgovornosti za štetu izazvanu zagađenjem.

S aspekta obavljanja naučno-istraživačke djelatnosti u oblasti zaštite morske sredine značajne su nadležnosti **MN** koje se, između ostalog, odnose na uključivanje naučno-istraživačkih ustanova i istraživača u evropski istraživački prostor i međunarodne programe u nauci.

IBM kao organizaciona jedinica Univerziteta Crne Gore sprovodi istraživanja koja su, između ostalog, značajna za: status staništa i vrsta u morskoj sredini, uključujući mikrobiološka ispitivanja morske vode, upravljanje staništima i određivanje kriterijuma za očuvanje vrsta i staništa, te učešće u definisanju liste zaštićenih područja i izradu indikatora. **IBM** ima **3 zaposlena** koji, između ostalog, obavljaju poslove značajne za sprovođenje MSFD i ODV.

MUP je zadužen za upravljanje vanrednim situacijama u slučaju poplava. Plovne jedinice MUP-a kontrolišu bezbjednost na moru, kao i jedinice Ministarstva odbrane u skladu sa nadležnostima ovog resora u vođenju politike odbrane.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

MZ je nadležno za transpoziciju Direktive o vodi za piće. Ovom Direktivom se, između ostalog, bave **2 zaposlena**.

UV, između ostalog, nadležna je za izdavanje vodnih akata, izradu planova, programa i bilansa u oblasti vodoprivrede, pripremu dokumentacije za određivanje izvorišta za regionalno vodosnabdijevanje i vodosnabdijevanje gradova, za utvrđivanje zona sanitарне zaštite tih izvorišta, za obračun naknada za korišćenje i zagađenje voda i za uspostavljanje i vođenje vodnog informacionog sistema. U UV stalno su zaposlena **2 službenika** koja rade na poslovima upravljanja vodama.

AZPŽS nadležna je, između ostalog, za vršenje stručnih poslova monitoringa stanja životne sredine, uspostavljanja i vođenja informacionog sistema u životnoj sredini, predlaganja nacionalne liste indikatora zaštite životne sredine, izvještavanja o stanju životne sredine u nacionalnom i međunarodnom kontekstu, vođenje katastra zagađivača, koji se odnose i na morsku sredinu kao segment životne sredine. Nadležnosti uključuju i preuzimanje podataka o kvalitetu voda. U AZPŽS su za prikupljanje i ažuriranje podataka o kvalitetu voda i izvještavanje nacionalnih i evropskih institucija zaposlena **2 službenika**.

ZHMS zadužen je za sprovođenje monitoringa kvaliteta i kvantiteta površinskih i podzemnih voda, kao i za prognozu poplava i praćenje hidrološke situacije i za davanje upozorenja institucijama koje su nadležne za upravljanje rizicima od poplava, te za obavljanje hidrografske djelatnosti. U ZHMS je za, između ostalog, praćenje kvaliteta i kvantiteta površinskih i podzemnih voda, zaposleno **6 službenika**.

JPMD zaduženo je za upravljanje područjem morskog dobra dobra uključujući, između ostalog, poslove zaštite, uređenja i unapređenja korišćenja morskog dobra, zaključivanje ugovora o korišćenju morskog dobra i izgradnju i održavanje infrastrukturnih objekata za potrebe morskog dobra. Ovi poslovi uključuju upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima u obuhvatu kopnenog i morskog dijela morskog dobra. Na ovim poslovima, kao i na poslovima vezanim za Direktivu 2006/7/EZ o upravljanju kvalitetom vode za kupanje kojom se ukida Direktiva 76/169/EEZ, pored ostalih poslova, u **JPMD** rade **2 službenika**.

DOO "CETI", između ostalog, vrši ispitivanja i analize, koja obuhvataju ekotoksikološka i ispitivanja kvaliteta (fizičko-hemijska ispitivanja i ispitivanje sadržaja radionuklida) svih segmenata životne sredine, uključujući vode i morsku sredinu.

IJZ zadužen je za vršenje fizičko-hemijske analize vode i mikro-biološko ispitivanje vode za piće. Odgovoran je za kontrolu i monitoring bezbjednosti vode za piće. Na ovim poslovima, pored ostalih poslova, u IJZ radi **16 službenika**.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

UIP-inspekcija za vode i ekološka inspekcija, nadležna je za vršenje inspekcijskog nadzora nad sprovođenjem Zakona o vodama i Zakona o životnoj sredini. U UIP-u su, za vršenje inspekcijskog nadzora na čitavoj teritoriji Crne Gore, zaposlena **3 inspektora za vode**. **UIP-sanitarna inspekcija** nadležna je za kontrolu bezbjednosti vode za piće (u okviru sanitarne inspekcije nijedan zaposleni nije zadužen isključivo za oblast kvaliteta voda za piće, već pokrivaju više oblasti). U UIP-u je u sanitarnoj inspekciji zaposleno **13 inspektora**. Ukupno **7 ekoloških inspektora** nadležno je za vršenje inspekcijskog nadzora u svim oblastima životne sredine, uključujući i ovu.

Inspekcija sigurnosti plovidbe u Baru i Kotoru zadužena za vršenje inspekcijskog nadzora potencijalnih zagađenja mora sa plovila, broji **4 inspektora**.

JLS nadležne su za pružanje usluga prikupljanja i tretmana otpadnih voda, kao i za zaštitu od štetnog dejstva voda i pružanje usluga snabdijevanja vodom za piće. Nadležnosti **JLS** koje se odnose na zaštitu i integralno upravljanje obalnim područjem ostvaruju se kroz rad različitih tijela uključujući sekretarijate za razvoj, sekretarijate za planiranje, urbanizam i građevinarstvo, sekretarijate za komunalna pitanja i javne komunalne službe (za vodosnabdijevanje, otpad, kanalizaciju itd.), i brojne druge organe i tijela. Zakon o komunalnim djelatnostima sadrži izričite odredbe o stavljanju održavanja i čišćenja otvorenih plaža u nadležnost opština, što je u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi.

Administrativni kapaciteti JSL za vršenje poslova u oblasti upravljanja vodama su veoma mali. U projektu je u svakoj opštini za te poslove zadužena po jedna osoba. U cilju podrške JLS u sprovođenju projekata iz komunalnih djelatnosti formirane su jedinice za sprovođenje projekata („Vodacom“ d.o.o. i „Procon“ d.o.o.“) u izvršavanju obaveza u skladu sa UWWT Direktivom.

II e. Zaštita prirode

II e.1. Zakonodavni okvir

Zaštita prirode uređena je značajnim brojem propisa, od kojih je Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16) sa podzakonskim aktima koji se donose na osnovu njega, primarni propis kojim se uređuje najveći broj pitanja u podsektoru zaštite prirode, kao što je zakonodavstvo koje se tiče uspostavljanja i proglašenja ekološke mreže koja će obuhvatiti:

- područja koja su važna za očuvanje ptičjih staništa i vrsta;
- područja koja su važna za očuvanje staništa i divljih vrsta biljaka i životinja.

Takođe, Zakon o zaštiti prirode propisuje mehanizam za definisanje mjera za zaštitu vezano za očuvanje ili obnavljanje stanja ciljnih staništa, kao i za uspostavljanje

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

strukture upravljanja za područja koja će biti predložena kao pSCI i SPA. Zakon, sa implementacionim aktima, dalje detaljno propisuje proceduru tzv. Ocjene prihvatljivosti, procedure za odstupanja od zaštite vrsta, obaveze monitoringa i izvještavanja i druge aspekte Direktive Savjeta 92/43/EEZ o zaštiti prirodnih staništa i divlje flore i faune (Direktive o staništima) i Direktive 2009/147/EZ o zaštiti divljih ptica (Direktive o pticama) (osim pitanja o lovstvu, jer su ona uređena Zakonom o divljači i lovstvu).

Zakon o zaštiti prirode, sa implementacionim aktima, propisuje mehanizam za definisanje uslova za transport, tranzit, promet divljih životinja, biljaka i gljiva. U 2017. usvojena su sljedeća implementaciona akta:

- Pravilnik o kriterijumima za utvrđivanje ekološke mreže ("Sl. list CG", br. 45/17);
- Pravilnik o sadržaju studije o ocjeni prihvatljivosti ("Sl. list CG", br. 45/17);
- Pravilnik o detaljnim uslovima za promet, tranzit, trgovinu, način tretmana životinja tokom prevoza ("Sl. list CG", br. 61/17).

Određena specifična pitanja uređena su: Zakonom o nacionalnim parkovima ("Sl. list CG", br 28/14), koji reguliše pravila unutar nacionalnih parkova, mjere upravljanja, mjere zaštite, kontrolu aktivnosti koje mogu biti u vezi s budućim upravljanjem potencijalnim područjima koja će biti predložena za Natura 2000 područja u slučaju da se neka od predloženih lokacija (pSCI ili SPA) preklapa sa dijelom ili čitavom teritorijom već proglašenih nacionalnih parkova i Zakonom o šumama ("Sl. list CG", 74/10 i 47/15) koji propisuje pravila i mjere u vezi s upravljanjem šumama i šumskim staništima, što je relevantno za šumska staništa i vrste iz Aneksa Direktive o staništima i buduće mehanizme implementacije mera upravljanja za šumska staništa u okviru predloženih lokacija Natura 2000. Dodatno, Zakon o divljači I lovstvu ("Sl. list CG", br. 52/08 i 48/15) propisuje listu lovnih vrsta, lovne sezone i pravila lova, uključujući mjere za regulisanje lova, dok Zakon o dobrobiti životinja („Sl. list CG“, br. 14/08) propisuje pravila vezana za držanje životinja u zoološkim vrtovima, a na osnovu kojeg je većina implementacionih akata usvojena, dok će se preostala akta izraditi (sa usvajanjem novog Zakona o dobrobiti životinja tokom 2019.).

Usvojena je Nacionalna strategija biodiverziteta sa Akcionim planom za period 2016-2020, kojom se uspostavlja strateški okvir za primjenu Konvencije o biološkoj raznovrsnosti. Dodatno, Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030, Prostorni plan Crne Gore do 2020, Nacionalna inventura šuma donesena 2014, Program razvoja lovstva do 2014. i Nacionalna strategija za integralno upravljanje obalnim područjem (NS IUOP) do 2030. predstavljaju takođe relevantan strateški okvir za zaštitu prirode u Crnoj Gori.

Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16) i podzakonska akta koja će biti donijeta na osnovu njega u potpunosti će prenijeti **Direktivu o staništima** i gotovo u potpunosti **Direktivu o pticama**. Puna transpozicija Direktive o pticama ne može

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

se ostvariti kroz Zakon o zaštiti prirode, budući jer su pitanja lovstva dio Zakona o divljači i lovstvu („Sl. list CG“, br. 52/08 i 48/15), i ista će biti dalje prenijeta u okviru tog Zakona i Pravilnika o lovnim sezonama („Sl. list CG“, br. 60/10), nakon analize njihove usklađenosti i potreba za daljom harmonizacijom.

Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16) ustanovio je odgovarajuće zakonske norme i za primjenu: **Regulative Savjeta (EZ) br. 338/97 (CITES)**, **Regulative Komisije (EZ) br. 865/2006 (CITES)**, **Implementacione regulative Komisije (EU) br. 792/2012 (CITES)** i **Regulative Komisije (EU) br. 791/2012 (CITES)**, (**CITES Regulativa**). Nadalje, kroz Pravilnik o detaljnim uslovima za promet zaštićenih divljih životinja i vrsta biljaka i glijiva („Sl. list CG br. 61/17) u 2017. poboljšana je harmonizacija sa **CITES Regulativama**. Sprovođenje ovog Pravilnika će, između ostalog, spriječiti pojavu nelegalne trgovine vrstama koje pokriva CITES. Sistem izdavanja dozvola shodno CITES Konvenciji uspostavljen je od 2003, kada je Crna Gora ratificovala CITES Konvenciju.

Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16) ustanovio je odgovarajuće zakonske norme i za prenošenje: **Direktive Savjeta 83/129/EEZ (uvoz koža foka i proizvoda od istih)**, **Regulative (EZ) Br. 1007/2009 o trgovini proizvoda od morskih sisara poznatih pod nazivom Pinnipedae** i **Regulative Savjeta (EEZ) br. 3254/91 o zabrani korišćenja nagaznih zamki**. Potpuna usklađenost nacionalnih propisa sa navedena 3 EU propisa obezbijeđena je donošenjem gore navedenog podzakonskog akta kojim je uređeno pitanje transporta, trgovine vrstama za koje se izdaje dozvola, čime je omogućeno potpuno sprovođenje njihovih zahtjeva. Pravne norme vezane za **Regulativu Savjeta (EEZ) br. 3254/91 o zabrani korišćenja nagaznih zamki** obezbijeđene su kroz Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG, br. 54/16“), kao i u Zakonu o divljači i lovstvu („Sl. List CG“, br. 52/08 i 48/15) koji mora biti dalje izmijenjen u cilju potpunog usklađivanja sa Regulativom.

Zakon o dobrobiti životinja („Sl. list CG“, br. 14/08 i 47/15) i Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16) djelimično prenose **Direktivu Savjeta 1999/22/EZ koja se odnosi na držanje divljih životinja u zoološkim vrtovima (Direktiva o zoo vrtovima)**. Zbog nepotpune usklađenosti nacionalnih propisa sa pravnom tekovinom EU nije omogućeno potpuno sprovođenje zahtjeva Direktive o zoo vrtovima, već je u narednom periodu planirano definisanje odgovarajućih normi u cilju ostvarivanja pune transpozicije ove Direktive.

Regulativa (EU) 1143/2014 (invazivne vrste) još nije dio pravnog sistema Crne Gore.

Prenošenje **Regulative Savjeta (EZ) br. 2173/2005 (FLEGT, uspostavljanje)**, **Regulative Komisije (EZ) br. 1024/2008 (FLEGT, implementacija)**, **Regulative (EU) br. 995/2010** kojom su definisane obaveze operatera koji plasiraju drvo i drvene proizvode na tržiste, **Regulative (EU) No 607/2012 (sječa stabala, sistem dužne pažnje)**, i **Delegirane Regulative Komisije (EU) br. 363/2012 (drvo, organizacije za monitoring)** nije još uvijek u potpunosti obezbijeđeno

CG

INTERNO

PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Zakonom o šumama („Sl. list CG“, 47/2015). Zbog nepotpune usklađenosti nacionalnih propisa sa ovim dijelom pravne tekovine EU, nije omogućeno njihovo potpuno sprovođenje.

II e.2. Institucionalni okvir i administrativni kapaciteti

MORT nadležno je za politiku zaštite prirode i sistem integrisane zaštite životne sredine i održivog korišćenja prirodnih resursa, uključujući koordinaciju planiranja i određivanja procedura za uspostavljanje ekološke mreže-NATURA 2000. MORT je primarno nadležna institucija za transpoziciju gotovo svih akata iz pravne tekovine iz oblasti zaštite prirode, kao i za primjenu odgovarajućih domaćih propisa. U MORT-Direktoratu za životnu sredinu, zaposlena su **3 službenika** na poslovima koji se odnose na zaštitu prirode.

MPRR odgovorno je za razvojne politike u oblasti šumarstva i lovstva. Stoga, posebno je važna uloga MPRR u kontekstu transpozicije zahtjeva Direktive o pticama i Direktive o staništima, koji se odnose na pitanja lova, lovnih vrsta divljači i načina njihove zaštite, kao i Regulative Savjeta (EZ) br. 2173/2005 (FLEGT, uspostavljanje), Regulative Komisije (EZ) br. 1024/2008 (FLEGT, implementacija), Regulative (EU) br. 995/2010 kojom su definisane obaveze operatera koji plasiraju drvo i drvene proizvode na tržište, Regulative (EU) No 607/2012 (sječa stabala, sistem dužne pažnje), i Delegirane Regulative Komisije (EU) br. 363/2012 (drvo, organizacije za monitoring). U MPRR-u **7 zaposlenih** rade na poslovima koji se odnose na lovstvo i šumarstvo, od kojih je 1 samo za pitanja lovstva.

AZPŽS je ključna institucija za sprovođenje propisa o zaštiti prirode, usklađenih sa propisima EU. AZŽS je nadležna za pitanja koja se odnose na praćenje stanja prirodnih staništa i vrsta, izradu studija zaštite prirode u procesu uspostavljanja zaštićenih područja, pripremu i realizaciju programa monitoringa, pripremu i održavanje baze podataka o životnoj sredini (uključujući podatke o biodiverzitetu) i izdavanje svih vrsta dozvola u oblasti zaštite prirode. AZŽS, takođe, prikuplja podatke i priprema dokumentaciju za uspostavljanje ekološke mreže. U AZŽS **3 službenika** rade na procedurama za izdavanje svih dozvola koje se odnose na zaštitu prirode. Takođe, u AZŽS zaposleno je **14 službenika** koji su usko specijalizovani za pojedine oblasti i rade na poslovima koji se odnose na zaštitu prirode (2 botaničara, 1 ornitolog, 1 mikolog, 1 ekspert za sisare, 1 herpetolog, 4 eksperta za beskičmenjake, 1 hidrobiolog, 2 za održivi razvoj zaštićenih područja, 1 za politiku zaštite biodiverziteta i izvještavanje).

UŠ kao organ uprave u sastavu MPRR nadležna je za pitanja upravljanja i zaštite šuma, izradu planova i programa upravljanja, te za sprovođenje mjera zaštite. U UŠ zaposleno je **80 šumarskih inžinjera** koji se bave i zaštitom prirode u kontekstu

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

zaštite šumskih staništa. Međutim, nije moguće razdvojiti njihove poslove koji se odnose na sprovođenje pravne tekovine EU, od ostalih obaveza.

UBHVFP kao organ u sastavu MPRR, nadležna je, između ostalog, za izdavanje dozvola i vođenje registra zooloških vrtova. U UBHVFP **1 zaposleni** bavi se pitanjem ukupne dobrobiti životinja.

Nadležnost **UIP** za inspekcijski nadzor nad primjenom propisa iz oblasti zaštite prirode podijeljena je između **Odsjeka za inspekciju šumarstva, lovstva i zaštite bilja** i **Odsjeka za ekološku inspekciju**. U UIP zaposleno je **7 ekoloških inspektora** koji pokrivaju sve oblasti životne sredine, **11 šumarskih i lovnih inspektora** i **20 veterinarskih inspektora**.

JPNP nadležno je za upravljanje, korišćenje, zaštitu, razvoj i unaprijeđenje nacionalnih parkova. U JPNP **9 zaposlenih** bavi se pitanjima koja se mogu povezati sa stručnim poslom koji se odnosi na predmet EU zakonodavstva i dodatno **33 rendžera** u 5 Nacionalnih parkova.

JPMD ima nadležnosti koje se odnose na upravljanje svim zaštićenim prirodnim dobrima u obuhvatu kopnenog i morskog dijela morskog dobra. U **JPMD 1 zaposleni** bavi se temom zaštite prirode.

Istraživačke institucije (**Univerziteti, IBM, PM**) sprovode stručna istraživanja.

JLS, između ostalog, nadležne su za uspostavljanje i upravljanje pojedinim kategorijama zaštićenih područja prirode.

UC, kao organ uprave u sastavu MF, nadležna je za kontrolu uvoza, izvoza i tranzita robe za koju su propisane posebne mjere radi zaštite životinja i biljaka, zaštite životne sredine, kao i za kontrolu uvoza, izvoza i tranzita proizvoda od drveta koji se stavljuju na tržište. Postoji 10 graničnih prelaza u Crnoj Gori na kojima carinici kontrolišu prekogranično kretanje proizvoda na koje se odnose propisi kojima se reguliše trgovina zaštićenim vrstama flore i faune. U UC broj carinskih službenika u graničnim carinskim ispostavama je zadovoljavajući, s tim da je potrebno sprovesti obuku za kontrolu prometa zaštićenih vrsta flore i faune i proizvoda od njih.

UP, kao organ u sastavu MUP-a, vrši kontrolu graničnih prijelaza u smislu krijumčarenja vrsta ili njihovih derivata.

II f. Industrijsko zagađenje

Kontrola industrijskog zagađenja u najvećoj mjeri je uređena Zakonom o životnoj sredini („Sl. list CG”, br. 52/16) i Zakonom o integriranom sprječavanju i kontroli zagađivanja-Zakonom o IPPC („Sl. list CG”, br. 80/05) koji je donijet 2005, a primjenjuje se od 1. I 2008, kao i podzakonskim aktima donesenim na osnovu njih.

II f.1. Zakonodavni okvir

Zakon o IPPC („Sl. list CG”, br. 80/05, 54/09, 40/11, 42/15 i 54/16) i podzakonska akta donijeta na osnovu njega (Uredba o kriterijumima za određivanje najboljih dostupnih tehnika, za primjenu standarda kvaliteta, kao i za određivanje graničnih vrijednosti emisija u integrisanoj dozvoli („Sl.list CG”, br. 7/08), Uredba o vrstama aktivnosti i postrojenja za koje se izdaje integrisana dozvola („Sl. list CG” br. 7/08), Uredba o sadržini programa mjera prilagođavanja rada postojećeg postrojenja ili aktivnosti propisanim uslovima („Sl. list CG” br. 7/08), Pravilnik o sadržini i obliku integrisane dozvole („Sl. list CG” br. 3/08), Pravilnik o sadržini, obliku i načinu popunjavanja zahtjeva za izdavanje integrisane dozvole („Sl. list CG” br. 3/08), Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registra izdatih integrisanih dozvola („Sl. list CG” br. 3/08)), Zakon o upravljanju otpadom („Sl. list CG” br. 64/11 i 39/16), Pravilnik o spaljivanju i/ili suspaljivanju otpada („Sl. list CG” br. 33/13) i Uredba o graničnim vrijednostima emisija iz stacionarnih izvora (“Sl. list CG”, br. 10/11), djelimično su prenijeli **Direktivu 2010/75/EZ o industrijskim emisijama (IED) od 15. I 2008.** Navedenim propisima u potpunosti je prenijeta ranije važeća **Direktiva Savjeta 96/61/EZ o integrisanom sprječavanju i kontroli zagadživanja (IPPC Direktiva)** i djelimično ranije važeća **Direktiva 2001/80/EC (LCP)**, koje su postale sastavni dio IED.

Prvi Program usklađivanja pojedinih privrednih grana sa Zakonom o integrisanom sprječavanju i kontroli zagadživanja životne sredine donijela je Vlada 9. II 2012. Programom su propisani rokovi usklađivanja za 10 postojećih postrojenja za koje se izdaje integrisana dozvola (IPPC dozvola). Postojeća postrojenja su bila u obavezi da pribave integriranu dozvolu do 1. I 2015. U skladu sa Programom, do tog roka izdate su 4 IPPC dozvole. AZŽS izdala je i 1 IPPC dozvolu za novo postrojenje.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o IPPC je izmijenjen i dopunjeno u julu 2015. („Sl. list CG”, br. 42/15) i njime je postojećim postrojenjima definisan rok za pribavljanje IPPC dozvole, a to je 1. I 2018. Vlada je 28. XII 2015. donijela Odluku o izmjeni i dopuni programa usklađivanja pojedinih privrednih grana sa Zakonom o IPPC („Sl list CG” br. 10/16), u skladu sa kojom 5 postrojenja treba da pribave IPPC dozvolu do 1. I 2018. (Željezara "Toščelik", Nikšić, DOO "Kovačnica", Podgorica-u stečaju, KAP, fabrika aluminijuma AD-u stečaju, Termoelektrana "Pljevlja", Pljevlja, "Pantomarket svinjogojska farma Spuž"-u stečaju). Osim "Pantomarket svinjogojske farme Spuž-u stečaju", preostala 4 operatera podnijela su AZPŽS na vrijeme (januar 2017.), zahtjev za dobijanje IPPC dozvole. Do 1 XI 2017, zahtjevi Željezare "Toščelik", Nikšić, i DOO "Kovačnica", Podgorica-u stečaju, zvanično su odbijeni od strane AZPŽS, dok je upravni postupak za Termoelektranu "Pljevlja", Pljevlja, u toku. Važno je pomenuti Odluku Termoelektrane "Pljevlja" da radi prema "Opt-Out" opciji na osnovu odobrenja Energetske zajednice, što znači da će raditi 20.000 radnih časova u periodu 1. I 2018-31. XII 2023. (Odluka br. 2016/19/MC-ENC Ministarskog

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

savjeta Energetske zajednice D/2016/19/mc-EnC: o odobravanju izuzeća postrojenjima u odnosu na poštovanje graničnih vrijednosti emisija koje postavlja Direktiva 2001/80/EC). Kada je u pitanju KAP, fabrika aluminijuma AD-u stečaju, podnijeta je žalba MORT-u (drugostepenom organu za žalbe koje se podnose na rješenja AZPŽS) na rješenje AZPŽS na zahtjev KAP-a, fabrike aluminijuma AD-u stečaju, da dobije IPPC dozvolu. Postupak je u toku.

Zakon o životnoj sredini („Sl. list CG”, br. 52/16) dao je pravni osnov za prenošenje **Direktive 2012/18/EU o kontroli opasnosti od velikih udesa koji uključuju opasne supstance (SEVESO III Direktive)**. Donošenjem Pravilnika o količinama opasnih materija po kategorijama kojima se određuje stepen rizika Seveso postrojenja („Sl. list CG”, br. 63/16) i Pravilnika o bližem sadržaju plana prevencije i plana zaštite od udesa („Sl. list CG”, br. 67/16), u koordinaciji MORT-a, AZPŽS i MUP-a (kao državnog organa nadležnog za poslove civilne zaštite), u oktobru 2016. izvršeno je puno prenošenje **SEVESO III Direktive**.

Zakon o životnoj sredini dao je pravni osnov za prenošenje **Regulative (EZ) 1221/2009 (EMAS) o dobrovoljnom učešću organizacija u sistemu upravljanja životnom sredinom i šemi revizije (EMAS Regulative)**. Regulativa (EZ) **66/2010 o ekološkom označavanju i Odluka 2012/481/EU** prenijeta je kroz Pravilnik o bližim uslovima, kriterijumima i postupku za dobijanje prava na korišćenje ekološkog znaka („Sl. list CG”, br. 50/17).

Crna Gora je potvrdila PRTR Protokol u julu 2017. („Sl. list CG-Međunarodni ugovori”, br. 6/17). Registr zagađivača u skladu sa **Regulativom (EZ) 166/2006 (E-PRTR)** za koji je Zakonom o životnoj sredini („Sl. list CG”, br. 52/16) utvrđen pravni osnov, za sada nije uspostavljen. Pravilnikom o bližem sadržaju i načinu vođenja katastra zagađivača životne sredine („Sl. list CG”, br. 45/17) bliže su utvrđeni uslovi za primjenu ove odredbe Zakona o životnoj sredini.

II f.2. Institucionalni okvir i administrativni kapaciteti

MORT je primarno nadležno za prenošenje propisa iz oblasti industrijskog zagadjenja, kao i za nadzor nad njihovom primjenom. U MORT-u je za kompletну oblast industrijskog zagađenja zaposlena **1 osoba**.

AZPŽS je nadležna za vođenje upravnih postupaka izdavanja IPPC dozvola, prikupljanje podataka o zagađivačima i pripremu izvještaja. U AZPŽS su za vođenje upravnih postupaka izdavanja IPPC dozvola sistematizovana **3 radna mjesta**, od kojih su 2 popunjena, a za prikupljanje podataka o zagađivačima, vođenje registra zagađivača (PRTR) sistematizovana su **2 radna mjesta**, i to samo sa djelokrugom rada za vazduh. **AZPŽS**, shodno Zakonu o životnoj sredini („Sl. list CG”, br. 52/16), vrši registraciju u sistem EMAS i vodi registar pravnih lica i preduzetnika. Takođe, AZPŽS će vršiti dodjelu ekološkog znaka, na osnovu podnesenih zahtjeva. Za Seveso

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

postrojenja većeg rizika na Izvještaj o bezbjednosti i Plan zaštite od udesa AZPŽS daje saglasnosti.

MUP-u (Direktoratu za vanredne situacije) pripada dio nadležnosti za primjenu i inspekcijski nadzor nad primjenom propisa o industrijskim akcidentima, kojima se Direktiva 2012/18/EU (SEVESO III Direktive) transponuje u pravni sistem Crne Gore. Za implementaciju SEVESO III Direktive zadužena je **1 osoba**.

UIP-Odsjek za Ekološku inspekciju, nadležan je za inspekcijski nadzor nad sprovodenjem propisa o životnoj sredini, uključujući i propise o industrijskom zagađenju. U UIP je zaposleno **7 ekoloških inspektora** čije nadležnosti pokrivaju sva pitanja životne sredine, uključujući i industrijsko zagađenje.

JLS su nadležne za vođenje upravnih postupaka izdavanja IPPC dozvola za određena postrojenja za koje ostale saglasnosti, odobrenja i dozvole izdaju JLS, shodno posebnim propisima.

II g. Hemikalije

Hemiska proizvodnja ne spada u strateške sektore proizvodnje u Crnoj Gori. Strategijom upravljanja hemikalijama 2015-2018. prepoznate su mјere koje se nalaze u funkciji uspostavljanja sistema hemiske bezbjednosti usaglašenog sa propisima i praksom EU.

Prenošenje propisa EU o bezbjednom upravljanju hemikalijama u pravni sistem Crne Gore započeto je 30. III 2012. donošenjem Zakona o hemikalijama („Sl. list CG“ br. 51/17) i 18 pravilnika na osnovu ovog Zakona. Razlog zbog kojeg EU legislativa nije prenesena u potpunosti uglavnom se odnosi na nemogućnost preuzimanja odredbi pravnih akata EU koje se tiču centralizovanih postupaka pri tijelima EU i obaveze izvještavanja EK s obzirom da se pomenute odredbe isključivo odnose na države članice EU.

II g.1. Zakonodavni okvir

Zakon o hemikalijama („Sl. list CG br. 51/17), Pravilnik o zabrani i ograničenju korišćenja, stavljanja u promet i proizvodnji hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 49/13;12/16), Pravilnik o utvrđivanju liste supstanci koje izazivaju visoku zabrinutost („Sl. List CG br. 65/17), Pravilnik o kriterijumima za identifikaciju supstance kao perzistentne, bioakumulativne i toksične i veoma perzistentne i veoma bioakumulativne supstance („Sl. list CG“, br. 13/13), Pravilnik o sadržaju bezbjednosnog lista za hemikalije („Sl. List CG“, br. 13/13, br. 83/16), Pravilnik o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija („Sl. List CG“, br. 19/13, 48/16), Pravilnik o načinu izrade i sadržaju izvještaja o bezbjednosti hemikalije („Sl. list CG“, br. 28/13), Pravilnik o

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

načinu vođenja evidencije o hemikalijama i izdatim dozvolama za obavljanje djelatnosti prometa opasnih hemikalija ("Sl. list CG", br. 28/13) i Pravilnik o metodama procjene for opasnih sastojaka hemikalija ("Sl. list CG", br. 68/17) djelimično su prenijeli **Regulativu (EZ) 1907/2006 o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju hemikalija (REACH) i osnivanju Evropske agencije za hemikalije**. Odredbe o autorizaciji (izdavanje autorizacija) nisu transponovane.

Zakon o hemikalijama ("Sl. List CG", br. 18/12), Pravilnik o kriterijumima i načinu klasifikacije, pakovanja i označavanja hemikalija i određenog proizvoda u klase opasnosti ("Sl. List CG", br. 53/12), Lista klasifikovanih supstanci ("Sl. List CG", br. 58/12) i Pravilnik o načinu klasifikacije, pakovanja i označavanja hemikalije i određenog proizvoda u skladu sa Globalno harmonizovanim sistemom za klasifikaciju i obilježavanje UN ("Sl. list CG", br. 11/14, 44/15) djelimično su prenijeli **Regulativu (EZ) br. 1272/2008 o klasifikaciji, označavanju i pakovanju supstanci i smješta (CLP)**.

Zakon o hemikalijama ("Sl. List CG", br. 51/17), Pravilnik o utvrđivanju liste površinski aktivnih supstanci koje se mogu koristiti u detergentu ("Sl. list CG", br. 36/13) i Pravilnik o metodama ispitivanja biorazgradljivosti površinski aktivne supstance, načinu obilježavanja i sastavu detergenta ("Sl. list CG", br. 50/13) djelimično su prenijeli **Regulativu (EZ) br. 648/2004 o detergentima**³.

Zakon o hemikalijama ("Sl. List CG", br. 51/17), Pravilnik o postupku prethodnog obavještavanja i postupku davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja za izvoz hemikalija ("Sl. List CG", br. 61/17) i Pravilnik o listi opasnih hemikalija i proizvoda čiji je izvoz zabranjen ("Sl. list CG", br. 31/14) djelimično su prenijeli **Regulativu (EZ) 689/2008 o uvozu i izvozu opasnih hemikalija (PIC)**. U martu 2011. Crna Gora je ratificovala Roterdamsku konvenciju o postupku davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja za određene opasne hemikalije i pesticide u međunarodnoj trgovini ("Sl. list CG - međunarodni ugovori", br. 3/11).

Zakon o hemikalijama ("Sl. List CG", br. 51/17), Pravilnik o bližem sadržaju zahtjeva i sertifikata dobre laboratorijske prakse ("Sl. list CG", br. 48/13) i Pravilnik o smjernicama i uslovima dobre laboratorijske prakse ("Sl. list CG", br. 24/14) djelimično su prenijeli **Direktivu 2004/9/EZ o nadzoru i sprovodenju dobre laboratorijske prakse (Direktivu o DLP)**.

Zakon o hemikalijama ("Sl. list CG" br. 51/17) i Pravilnik o zabrani i ograničenju korišćenja, stavljanja u promet i proizvodnji hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu ("Sl. List CG", br. 49/13, 12/16) u potpunosti su prenijeli **Direktivu 2004/42/EZ o ograničavanju emisija isparljivih organskih jedinjenja nastalih upotrebom organskih rastvora u**

³ Pregovaračko poglavlje 1-Sloboda kretanja roba

određenim bojama i lakovima i proizvodima za završnu obradu vozila (Direktiva o VOC-ovima).

Zakon o životnoj sredini ("Sl. list CG", br. 52/16), Uredba o načinu i uslovima skladištenja otpada ("Sl. list CG", br. 33/13, 65/15) i Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih baterija i akumulatora i rada tog sistema ("Sl. list CG", br. 39/12, 47/12) djelimično su prenijeli **Regulativu (EZ) br. 1102/2008 o zabrani izvoza metalne žive i određenih živinih jedinjenja i smješa i o bezbjednom skladištenju metalne žive (Regulativa o živi)**. Crna Gora je potpisala Minamata konvenciju o živi 24. IX 2014, a ista će postati obavezujuća nakon ratifikacije.

Zakon o životnoj sredini ("Sl. List CG", br. 52/16), Pravilnik o načinu pakovanja i odstranjivanja otpada koji sadrži azbest ("Sl. List CG", br. 11/13) i Pravilnik o postupanju sa građevinskim otpadom, načinu i postupku prerade građevinskog otpada, uslovima i načinu odlaganja cement azbestnog građevinskog otpada ("Sl. List CG", br. 50/12) djelimično su prenijeli **Direktivu 87/217/EEZ o sprječavanju i smanjenju zagađivanja životne sredine azbestom (Direktiva o azbestu)**. Još nijesu preduzete sve potrebne mjere kako bi se spriječile emisije azbesta u vazduh, ispuštanje u vodu i uspostavilo bezbjedno rukovanje i uklanjanje građevinskog i izolacionog materijala i drugih proizvoda koji u sebi sadrže azbest. Tokom 2017, Priručnik o rukovanju materijalom koji sadrži vlakna azbesta objavljen je na web stranici AZPŽS, i javnost je informisana o štetnim uticajima azbesta i rukovanju otpadom koji sadrži azbest.

Zakon o životnoj sredini ("Sl. List CG", br. 52/16), Zakon o otpadu ("Sl. list CG", br. 64/11, 39/16), Pravilnik o dozvoljenim koncentracijama štetnih i opasnih materija u zemljištu i metodama za njihovo ispitivanje ("Sl. list RCG", br. 18/97), Uredba o klasifikaciji i kategorizaciji površinskih i podzemnih voda ("Sl. list RCG", br. 02/07) i Uredba o graničnim vrijednostima zagađujućih materija u vazduhu i stacionarnih izvora ("Sl. list RCG", br. 10/11) djelimično su prenijeli **Uredbu (EZ) br. 850/2004 o dugotrajnim organskim zagađivačima (Uredbu o POP-sovima)**. Crna Gora je ratifikovala Stokholmsku konvenciju o dugotrajnim organskim zagađujućim supstancama ("Sl. list CG - Međunarodni ugovori", br. 16/2010). Prvi Nacionalni plan za implementaciju Stokholmske konvencije za period 2014-2021. dostavljen je 20. I 2014. Sekretarijatu Stokholmske konvencije. Crna Gora je počela sa sprovođenjem projekta „Revizija i ažuriranje nacionalnog plana za implementaciju (NPI) Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim zagađivačima (POPs) u Crnoj Gori“. U Crnoj Gori ne postoje kontaminirane lokacije niti zalihe POPs pesticida. Zabranjena je proizvodnja, stavljanje u promet i upotreba POPs-ova. Identifikovane su lokacije kontaminirane PCB supstancama. Crna Gora je započela sa realizacijom projekta „Sveobuhvatno ekološki održivo upravljanje PCB-ijem u Crnoj Gori“ kojim će trajno riješiti tretman jednog većeg dijela PCB opreme i određene količine kontaminiranog zemljišta.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Zakon o biocidnim proizvodima ("Sl. list CG", br. 54/16), Pravilnik o uslovima za stavljanje biocidnih proizvoda u promet i upotrebu („Sl. list CG”, br. 59/16), Pravilnik o vrstama biocidnih proizvoda ("Sl. list CG", br. 66/16), Pravilnik o listama aktivnih supstanci koje su dozvoljene za upotrebu u biocidnim proizvodima i biocidnim proizvodima manjeg rizika ("Sl. list CG", br. 72/16), Pravilnik o načinu procjene rizika biocidnih proizvoda ("Sl. list CG", br. 62/16), Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra biocidnih proizvoda ("Sl. list CG", br. 62/16), Pravilnik o metodama testiranja efikasnosti biocidnih proizvoda ("Sl. list CG" 05/17), Pravilnik o sadržaju tehničkog dosijea i osnovih podataka o biocidima ("Sl. list CG" 05/17) i Pravilnik o sadržaju zahtjeva za dobijanje licence za biocidne proizvode ("Sl. list CG" 17/17) djelimično su prenijeli **Uredbu (EU) 528/2012 o stavljanju na raspolaganje na tržištu i upotrebi biocidnih proizvoda (Uredbu o biocidima)**.

Zakon o dobrobiti životinja („Sl. list CG“ br. 14/08) djelimično je prenio **Direktivu 2010/63/EU o zaštiti životinja koje se upotrebljavaju za naučne svrhe**.

II g.2. Institucionalni okvir i administrativni kapaciteti

MORT je primarno odgovoran državni organ za prenošenje propisa EU u oblasti hemikalija. U MORT-u **1 osoba** radi na prenošenju i sprovođenju propisa.

AZPŽS je glavni implementacioni organ za propise u oblasti hemikalija (izdaje dozvole i saglasnosti, vodi bazu podataka, vodi PIC postupak, i sl.). U AZPŽS **3 službenika** rade na poslovima upravljanja hemikalijama. Takođe, 1 službenik je zaposlen za izдавanje dozvola vezano za Regulativu o živi i Direktivu o azbestu.

CETI je ovlašćen za poslove laboratorijskog ispitivanja pesticida i rezidua pesticida, kao i za POPs-ove u većini segmenata životne sredine. U CETI-ju je zaposленo **20 službenika** koji se bave laboratorijskim ispitivanjem pesticida i rezidua pesticida, kao i uzorkovanje svih segmenata životne sredine i analizu POPs-ova.

UC ima nadležnost u dijelu implementacije Regulative (EZ) 689/2008 o uvozu i izvozu opasnih hemikalija i primjene Roterdamske konvencije.

MPRR i UBHVFP nadležni su za prenošenje i sprovođenje Direktive 2010/63/EU o zaštiti životinja koje se upotrebljavaju za naučne svrhe. U UBHVFP **2 osobe** rade na prenošenju i sprovođenju navedene Direktive.

UIP je nadležna za inspekcijski nadzor nad sprovođenjem propisa iz oblasti bezbjednog upravljanja hemikalijama. U UIP-u radi **7 ekoloških inspektora** čije nadležnosti pokrivaju sva pitanja životne sredine, uključujući i upravljanje hemikalijama, dok je nadzor nad biocidnim prozvodima podijeljen između sanitarnih, ekoloških, fitosanitarnih i veterinarskih inspektora.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

II h. Buka

II h.1. Zakonodavni okvir

Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini ("Sl. list CG", br. 28/11 i 01/14) koji je donijet 28. VI 2011, a posljednje izmjene bile su 2014, kao i 4 Pravilnika, i to: Pravilnik o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičkih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke ('Sl. list CG', br. 60/11), Pravilnik o načinu izrade i bližem sadržaju strateških karata buke ("Sl. list CG", br. 54/13), Pravilnik o metodama izračunavanja i mjerena nivoa buke u životnoj sredini („Sl. list CG“, br. 27/14, br. 17/17) i Pravilnik o oznakama usaglašenosti za izvore buke koji se stavljuju u promet i upotrebu ("Sl. list CG", br. 13/14) u potpunosti su prenijeli **Direktivu 2002/49/EZ izmijenjena i dopunjena Regulativom (EZ) br. 1137/2008 o procjeni i upravljanju bukom iz životne sredine.**

Direktiva (EU) 2015/996 kojom se uspostavljaju zajedničke metode za procjenu buke, u skladu sa Direktivom 2002/49/EZ je u potpunosti prenijeta kroz Pravilnik o metodama izračunavanja i mjerena nivoa buke u životnoj sredini („Sl. list CG“, br. 27/14, br. 17/17).

II h.2. Institucionalni okvir i administrativni kapaciteti

MORT je nadležni državni organ za pripremu i primjenu Zakona i podzakonskih akata u oblasti zaštite od buke u životnoj sredini. U MORT-u je zaposlena **1 osoba** koja se bavi pitanjima buke.

AZPŽS je organ zadužen za izdavanje dozvola za mjerjenje nivoa buke u životnoj sredini i za izradu strateških karata buke i akcionalih planova, primjenu drugih mjera zaštite od buke u životnoj sredini, održavanje informacionog sistema i za pripremu izvještaja za EK. U AZŽS su zaposlene **3 osobe** zadužene za pitanja buke.

UIP-Odsjek za ekološku inspekciju je institucija nadležna za inspekcijski nadzor nad sprovođenjem propisa o životnoj sredini, uključujući i sektor zaštite od buke u životnoj sredini. U UIP je zaposleno **7 inspektora** koji pokrivaju sve podsektore životne sredine, uključujući i zaštitu od buke u životnoj sredini.

Komunalna inspekcija na lokalnom nivou vrši inspekcijski nadzor buke u okviru propisanih nadležnosti.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

II i. Civilna zaštita

II i.1. Zakonodavni okvir

Problematika civilne zaštite uređena je Zakonom o zaštiti i spašavanju, koji je donijet 2007. godine i mijenjan i dopunjavan 2011. i 2016.

Crna Gora je prvi korak u implementaciji **Odluke 1313/2013/EU o uspostavljanju Mehanizma civilne zaštite** napravila u septembru 2014. potpisivanjem Memoranduma o razumjevanju sa EU i pristupanjem Mehanizmu. Sporazum je početkom 2015. ratifikovan ("Sl. list CG-medunarodni ugovori", br. 3/15). Primjena tog Sporazuma podrazumijeva da se izvršavanje preuzetih obaveza uredi propisima Crne Gore. Crna Gora bez podrške drugih država i aktiviranja Mehanizma za civilnu zaštitu EU ne može efikasno da se bori sa katastrofama, jer je neophodno aktivirati određene resurse kojih nema u Crnoj Gori, a kojima raspolaže zemlje članice (spasilački timovi, transport, oprema, medicinski timovi, itd). Pristupanje Mehanizmu omogućava Crnoj Gori da učestvuje u raznim programima obuke (uključujući zajedničke kurseve i vježbe, kao i razmjenu stručnjaka), na radionicama, seminarima i pilot projektima.

Pristupanje Mehanizmu omogućava i pristup uslugama Centra za odgovor na vanredne situacije (Emergency Response Coordination Center – ERCC) i Zajedničkom sistemu za komunikaciju i informisanje u slučaju katastrofa (CECIS).

II i.2. Institucionalni okvir i administrativni kapaciteti

U **MUP-u** (Direktoratu za vanredne situacije) koje je nadležno za oblast civilne zaštite, implementacijom ovog dijela pravne tekovine EU bavi se **7 službenika**.

II j. Klimatske promjene

II j.1. Zakonodavni okvir

Određena pitanja u oblasti klimatskih promjena uređena su: Zakonom o zaštiti vazduha („Sl. list CG“ br. 50/10 i 43/15), Zakonom o bezbjednosti saobraćaja na putevima („Sl. list CG“, br 33/12), Zakonom o efikasnom korišćenju energije ("Sl. list CG", br. 57/14) i Zakonom o izmjeni i dopuni Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu ("Sl. list CG", br. 27/13).

Značajan stepen harmonizacije postignut je i u oblasti kvaliteta goriva. Kroz godišnji Program monitoringa kvaliteta goriva koji priprema i koordinira AZPŽS, a koji se donosi na osnovu Uredbe o graničnim vrijednostima sadržaja zagađujućih materija u tečnim gorivima naftnog porijekla („Sl. list CG“ br. 39/10 i 43/10), primjenjuje se **Direktiva 98/70/EZ o kvalitetu benzina i dizel goriva i monitoring kvaliteta**

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

goriva. Direktiva 2009/30/EC o mehanizmu praćenja i smanjivanja emisija GHG iz goriva, kao i Direktiva 2009/28/EC o promociji korišćenja energetika iz obnovljivih izvora djelimično je transponovana i pravni osnov je uspostavljen kroz Zakon o energetici (donesen 2016.). U cilju dalje harmonizacije sa **Direktivom 2009/28/EC** usvojen je Pravilnik o metodologiji za izračunavanje uticaja biogoriva na emisiju gasova sa efektom staklene bašte ("Sl. list CG", br. 045/17). Pravni osnov za uspostavljanje tržišta biogoriva i utvrđivanje kriterijuma za njihovu održivost, kao i načina praćenja životnog ciklusa CO₂ iz biogoriva utvrđen je Zakonom o energetici („Sl. list CG", br. 5/16).

Zakon o životnoj sredini („Sl. list CG", br. 52/16) djelimično je prenio **Direktivu 1999/94/EZ o informisanju potrošača u vezi potrošnje goriva i emisijama CO₂ prilikom kupovine novih automobila i Direktivu 2009/31/EZ koja reguliše pitanja geološkog skladištenja CO₂**. U cilju dalje harmonizacije sa **Direktivom 1999/94/EZ** usvojen je Pravilnik o bližem sadržaju oznaka, vodiča, postera, displeja i promotivne literature i materijala o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz novih putničkih vozila ("Sl. list CG". br. 040/17), kao i Vodič o potrošnji goriva i emisijama CO₂ za modele novih putničkih vozila koja su dostupna na tržištu Crne Gore za 2017.

Direktiva 2003/87/EZ koja reguliše pitanja sistema trgovanja emisijama gasova staklene bašte (EU ETS), Direktiva 2008/101/EZ koja reguliše pitanja sistema trgovanja emisijama gasova staklene bašte u avio saobraćaju i Direktiva 2009/29/EZ kojom se izmjenjuje i dopunjuje Direktiva 2003/87/EZ kako bi se unaprijedio i proširio sistem trgovanja emisijskim jedinicama Zajednice nijesu prenijete. U okviru inicijalne procjene postrojenja koja će učestvovati u EU ETS sistemu identifikovano je 5 postrojenja. Od 2010. nacionalni avio-operater Montenegro Airlines prati i izvještava Evropsku komisiju o emisijama CO₂.

Regulativa 525/2013/EU o mehanizmu monitoringa (MMR) djelimično se primjenjuje kroz izradu Inventara gasova staklene bašte i izvještavanjem prema UNFCCC. Pravni osnov za ovu aktivnost dat je Zakonom o zaštiti vazduha („Sl. list CG" br. 50/10, 43/15). Do sada su izrađeni inventari emisija za period 1990–2013. Kroz Zakon o zaštiti vazduha i Pravilnik o popisu gasova i načinu izrade inventara emisije gasova sa efektom staklene bašte i razmjeni informacija ("Sl. list Crne Gore", br. 39/14) uspostavljen je dio obavezne infrastrukture za sistem inventara gasova. Na osnovu Zakona o zaštiti vazduha ("Sl. list CG", br. 25/10, 40/11/ i 43/15) propisane su izmjene i dopune pravilnika o popisu gasova i načinu izrade inventara emisije gasova sa efektom staklene bašte i razmjeni informacija. Tokom 2017. izrađen je novi Pravilnik o načinu izrade i sadržaju inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte ("Sl. list CG", br. 066/17), kao i Godišnji plan prikupljanja podataka za izradu inventara emisija gasova s efektom staklene bašte, u cilju dalje harmonizacije sa Uredbom 525/2013/EU o mehanizmu monitoringa u oblasti

klimatskih promjena (MMR). U toku je realizacija projekta Drugi dvogodišnji izvještaj Crne Gore o klimatskim promjenama koji obuhvata inventar gasova sa efektom staklene bašte za period 2014-2015. i projekta Treći nacionalni izvještaj o klimatskim promjenama, koji će obuhvatiti inventar gasova sa efektom staklene bašte za period 2016-2017. Takođe, ZHMS je kroz Drugi nacionalni izvještaj o klimatskim promjenama prema UNFCCC (SNC) započeo izvještavanje o mjerama adaptacije.

Iako **Odluka o dijeljenju napora (406/2009/EZ) kojom se regulišu emisije sektora koji su izvan sistema trgovine emisijama** nije pravno obavezujuća za Crnu Goru, do ulaska u EU, pridruživanje Evropskoj energetskoj zajednici bilo je pokretač da se već započne sa primjenom njenih određenih elemenata. Svakako da dugoročni plan Crne Gore za smanjenje emisija gasova staklene bašte za period do 2030, koji je definisan INDC-jem (cilj smanjenja emisija GHG od 30% u odnosu na baznu 1990.) predstavlja dobar osnov za sprovođenje ove Odluke. Takođe, Crna Gora je ustanovila ciljeve za unaprijeđenje energetske efikasnosti i učešća obnovljivih izvora energije kroz Zakon o efikasnoj upotrebi energije i Zakon o energetici.

Zakon o zaštiti vazduha („Sl. list CG“ br. 50/10, 43/15) i Uredba o supstancama koje oštećuju ozonski omotač (ODS) i alternativnim supstancama („Sl. list CG“, br. 05/11) prenijeli su **Regulativu 1005/2009/EZ koja reguliše pitanja zaštite ozonskog omotača i Regulativu 517/2014/EU o flurisanim gasovima.**

Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima („Sl. list CG“, br 33/12) i. Pravilnik o tehničkim zahtjevima i uslovima za vozila koja se uvoze ili prvi put stavljaju na tržiste u Crnoj Gori („Sl. list CG“, br. 05/15) djelimično su prenijeli **Regulativu 443/2009/EZ i Regulativu 510/2011/EU o standardima emisija CO₂ iz putničkih vozila i lakih komercijalnih vozila.**

Crna Gora je strana ugovornica Okvirne konvencije UN o promjeni klime (UNFCCC) i Kjoto Protokola uz konvenciju.

Crna Gora je podržala usvajanje Pariskog sporazuma na XXI Konferenciji Okvirne konvencije UN o klimatskim promjenama (COP21). Crna Gora je potpisala Pariski sporazum 22. IV 2016. Podnošenjem dokumenta „Namjeravani nacionalno utvrđeni doprinos“ (INDC), Crna Gora se obavezala na cilj smanjenja emisija GHG do 2030. u iznosu od 30% u odnosu na baznu 1990. Nacionalna strategija u oblasti klimatskih promjena do 2030, usvojena je u septembru 2015. i daje strateške smjernice za postizanje cilja u okviru INDC-a. Skupština Crne Gore je, na sjednici održanoj 11. X 2017, usvojila Zakon o potvrđivanju Pariskog sporazuma.

II j.2. Institucionalni okvir i administrativni kapaciteti

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

MORT je primarno odgovorna institucija u oblasti klimatskih promjena, kao i za sprovođenje Nacionalne strategije i za prenošenje pravne tekovine EU o klimatskim promjenama. U prenošenju propisa EU i praktičnoj primjeni i nadzoru nad primjenom domaćih propisa učestvuju i druga ministarstva i organi uprave. Trenutno su u MORT na ovim poslovima zaposlena **3 službenika**.

AZPŽS je nadležna za primjenu propisa i ima odgovornost za razvoj i održavanje nacionalnog inventara emisije GHG. AZŽS je i nadležni organ za vođenje upravnih postupaka i evidencija u vezi sa zaštitom ozonskog omotača i za regulisanje upotrebe ODS i F-gasova. U AZŽS su sistematizovana **3 radna mesta** za praćenje i izvještavanje o emisijama GHG, **3 za trgovanje emisijama GHG, 2 službenika** rade na vođenju upravnih postupaka i evidencija u vezi sa zaštitom ozonskog omotača i regulisanjem upotrebe F-gasova i **1 na kontroli kvaliteta goriva**.

ME je ključna državna institucija za sprovođenje politike obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti. Pod nadležnost ME spada i uspostavljanje tržišta biogoriva i utvrđivanje kriterijuma za njihovu održivost i način praćenja životnog ciklusa CO₂ iz biogoriva. U ME su sistematizovana **2 radna mesta** u oblasti kontrole kvaliteta goriva i energenata iz obnovljivih izvora energije, uključujući biogoriva.

MSP je odgovorno za usvajanje i sprovođenje saobraćajnih politika, uključujući primjenu propisa koji se tiču CO₂ emisija u drumskom i avio saobraćaju. MSP ima ključnu ulogu u promociji vozila s efikasnom potrošnjom goriva i u usvajanju odgovarajućih standarda. U MSP su sistematizovana **2 radna mesta** u oblasti regulisanja štetnih emisija iz drumskog saobraćaja.

MUP je odgovorno za prikupljanje informacija o drumskom prevozu, što uključuje i nadležnost za sprovođenje zahtjeva utvrđenih regulativom za monitoring emisija CO₂ u saobraćaju. U MUP je sistematizovano **1 radno mjesto** na evidenciji i izvještavanju o registraciji novih putničkih vozila.

Nacionalni savjet za održivi razvoj i klimatske promjene je mehanizam za međusektorsku koordinaciju sprovođenja politike o klimatskim promjenama. U okviru Nacionalnog savjeta uspostavljena je i posebna Radna grupa za klimatske promjene, kao njegovo stalno radno tijelo.

U **UIP** je zaposleno **7 ekoloških inspektora** čije nadležnosti pokrivaju sva pitanja zaštite životne sredine, uključujući i podsektor klimatskih promjena.

Ostali relevantni akteri su MZ, MPRR, ZHMS, ACV i JLS. Važni akteri u oblasti klimatskih promjena su i poslovna udruženja, kao što su Privredna komora Crne Gore, Unija poslodavaca Crne Gore, civilno društvo i nevladine organizacije (NVO).

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

III) USKLAĐIVANJE ZAKONODAVNOG I INSTITUCIONALNOG OKVIRA S PRAVNOM TEKOVINOM EVROPSKE UNIJE

Crnogorsko zakonodavstvo u velikoj mjeri je usklađeno s pravnom tekovinom EU u dijelu koji se odnosi na Poglavlje 27-životna sredina i klimatske promjene. Potpuna usklađenost s pravnom tekovinom EU biće, u ovom Poglavlju, postignuta najkasnije do dana pristupanja Crne Gore EU, *uz izuzetak*:

- Direktive 2008/50/EZ o čistijem vazduhu u Evropi (do 31. XII 2027.),
- Okvirne Direktive 2008/98/EZ o otpadu (do 31. XII 2030.),
- Direktive o 1999/31/EZ o deponijama (do 31. XII 2033.),
- Direktive 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu (do 31. XII 2030.),
- Direktive 2012/19/EU o otpadu od električne i elektronske opreme (do 31. XII 2027.),
- Direktive 2006/66/EZ o otpadnim baterijama i akumulatorima (do 31. XII 2027.),
- Direktive 96/59/EZ o odlaganju polihlorovanih bifenila i polihlorovanih terfenila (PCB/PCT) (do 31. XII 2025.),
- Direktive 2000/60/EZ kojom se uspostavlja okvir za djelovanje Zajednice na području politike voda (do 31. XII 2035.),
- Direktive 2007/60/EZ o poplavama (do 31. XII 2024.),
- Direktive Savjeta 91/271/EEZ o prečišćavanju komunalnih otpadnih voda (do 31. XII 2035.), i
- Direktive 2010/75/EU o industrijskim emisijama (do 1. I 2030.).

III.a. Horizontalno zakonodavstvo

III.a.1 Plan usklađivanja i primjene

Prenošenje **Direktive 2014/52/EU kojom je izmijenjena i dopunjena EIA Direktiva** započeto je kroz izradu Nacrta zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu. Nacrt zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu nalazi se u postupku javne rasprave do kraja novembra 2017. Vlada će ga usvojiti u II kvartalu 2018., a nakon usvajanja od strane Skupštine, započeće njegova primjena. Novi Zakon o

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

proceni uticaja na životnu sredinu biće glavni instrument za prenošenje ove Direktive, dok će Aneksi biti preneseni kroz podzakonska akta. Neće biti promjena u implementaciji, jer će se Zakon, kao i sada, primjenjivati na državnom i lokalnom nivou. AZPŽS biće nadležni organ za postupak procjene uticaja na životnu sredinu na državnom nivou, dok će JLS biti nadležne na lokalnom nivou. Ovo se odnosi na primjenu svih novih elemenata Direktive, koji se odnose na screening i opravdanost negativnih odluka o screening-u, kvalitet Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu i analizu, kao što su obavezna procjena alternativa, dodatna pitanja vezana za životnu sredinu, kontrola kvaliteta Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu, obrazloženje konačnih odluka i obavezni monitoring procedure procjene uticaja na životnu sredinu, integrisana procedura, sukob interesa, koji se odnosi na javne i prekogranične konsultacije, vremenski okvir za konsultacije sa zainteresovanom javnošću o Elaboratu o procjeni uticaja na životnu sredinu, konačna odluka, informacije o odluci, kazne, itd.

INSPIRE Direktiva prenesena je kroz Zakon o infrastrukturi prostornih podataka ("Sl. list CG", br. 37/17). Do 2019. **Regulativa (EZ) br. 1205/2008 o metapodacima, Regulativa (EZ) br. 976/2009 o definiciji elemenata metapodataka, Regulativa (EU) br. 268/2010 o pristupu bazama i servisima prostornih podataka, Regulativa (EU) br. 1089/2010 o povezanom funkcionisanju servisa prostornih podataka** postaće dio nacionalnog pravnog sistema kroz usvajanje implementacionih pravila (podzakonskih akata). Primjena navedenih propisa počeće 2019. Zakon o infrastrukturi prostornih podataka ("Sl. list CG", br. 37/17) daje pravnu osnovu za uspostavljanje infrastrukture prostornih podataka. Infrastruktura prostornih podataka obuhvata niz tehnologija, pravila i standarda za obradu, pristup, razmjenu prostornih podataka i njihovu optimalnu upotrebu. Infrastruktura prostornih podataka obuhvata: metapodatke, mrežne servise i tehnologije koje se koriste za razmjenu prostornih podataka, metodologiju razmjene prostornih podataka, pristupa i korišćenja, uslove korišćenja prostornih podataka, Geoportal infrastrukture prostornih podataka. Nadležni organi su obavezni da obezbijede metapodatke i mrežne servise tokom 2019. MORT će kao kontakt tačka tokom 2020. uspostaviti Geoportal i njime upravljati. Geoportal će biti povezan sa INSPIRE geoportalom od dana pristupanja EU.

U cilju uspostavljanja i održavanja infrastrukture prostornih podataka, državni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, i pravna lica kojima su prenesene javne nadležnosti (javni organi), a koji su odgovorni za prikupljanje prostornih podataka u skladu sa posebnim zakonima, uspostaviće i održavati skupove prostornih podataka i servise za jednu ili više oblasti prostornih podataka u skladu sa Zakonom o infrastrukturi prostornih podataka ("Sl. list CG", br. 37/17). Javni organi koji prikupljaju i upravljaju prostornim podacima u skladu sa posebnim zakonima dužni su da usklade prostorne podatke i skupove prostornih podataka tokom 2021. Javni organi će osigurati interoperabilnost između različitih skupova

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

prostornih podataka i servisa prostornih podataka koji se odnose na istu lokaciju u skladu sa pravilima interoperabilnosti. Takođe, javni organi će uspostaviti i održavati mrežne servise za skupove prostornih podataka i servise za koje su kreirani metapodaci. U cilju nadzora i pružanja stručne pomoći za uspostavljanje, funkcionisanje i održavanje infrastrukture prostornih podataka, Zakonom je propisano da će Vlada tokom 2018. osnovati Savjet za infrastrukturu prostornih podataka.

MORT će kroz donošenje podzakonskog akta u potpunosti **tokom 2019.** prenijeti **Regulativu o EEA & EIONET.** Nacionalna EIONET mreža za monitoring i izvještavanje o stanju životne sredine biće uspostavljena u periodu 2018-2019, kroz adekvatnu profesionalnu i tehničku podršku AZPŽS, koja će biti obezbijeđena iz IPA-e.

U cilju potpunog uključivanja **Preporuke 2001/331/EC (Preporuka za inspekciju)** u pravni sistem Crne Gore najkasnije do 2020. MORT i ostali organi izvršiće izmjene Zakona (i po potrebi podzakonskih akata). Naime, rad ekološke inspekcije je u skladu sa Preporukom za inspekciju, a za dio koji nije usklađen, plan je predstavljen u nastavku.

Ekološka inspekcija sprovodi se u skladu sa Zakonom o inspekcijskom nadzoru, kojim se uređuju principi inspekcijskog nadzora (prevencija, proporcionalnost, javnost, nezavisnost, zaštita javnog interesa, itd.), način i postupak vršenja inspekcijskog nadzora, obaveze inspektora, obaveze i prava subjekta nadzora, odgovornost inspektora i druga pitanja od značaja za obavljanje inspekcijskog nadzora.

U UIP (Odjeljenje za ekološku inspekciju) postoje aktivnosti koje se odnose na inspekcijski nadzor nad primjenom zakona, drugih propisa i opštih akata iz oblasti zaštite životne sredine, preuzimanje upravnih i drugih mjera i aktivnosti radi otklanjanja nepravilnosti i osiguranja ispravnosti primjena propisa, pokretanje prekršajnog postupka, pokretanje krivičnog postupka, zabranu obavljanja određenih aktivnosti, pokretanje izmjena zakona i drugih propisa i predlaganje mjera za poboljšanje stanja u ovoj oblasti nadzora, pripremu analiza, izvještaja i informacija iz oblasti rada Odeljenja, saradnju sa drugim organima uprave, institucijama i poslovnim subjektima.

Takođe UIP, kao zasebni organ uprave, može organizovati i koordinirati inspekcijske kontrole (unutar sopstvenih odjeljenja). Sa inspekcijama koje su dio drugih organa, UIP može potpisati Memorandum o saradnji koji bi definisao koordinirane inspekcijske kontrole. Pravni osnov za sprovećenje koordiniranih inspekcijskih nadzora trebalo bi da bude kreiran kroz materijalne propise, kroz odredbe Zakona o životnoj sredini ili Zakona o industrijskim emisijama, itd. Materijalni propisi bi odredili način izvještavanja o radu operatera, objavljivanje zajedničkog izvještaja na

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

web strani, rokove za objavljivanje i ostala pitanja koja su navedena u Preporuci za inspekciju.

III.a.2 Plan jačanja administrativnih kapaciteta i institucija

Za sve Direktive iz oblasti horizontalnog zakonodavstva **biće ojačani administrativni kapaciteti internom preraspodjelom posla ili dodatnim zapošljavanjem u MORT-u sa postojeća 3 službenika za dodatnih 5 do 2020, i u AZPŽS sa postojeća 22 na 38 službenika do 2020.**

U skladu sa **Preporukom za inspekcije**, biće poboljšan kapacitet i način rada inspekcijskog organa nadležnog za vršenje nadzora nad primjenom horizontalnih propisa. **UIP** će povećati broj inspektora zaduženih za pitanja iz oblasti horizontalnih propisa za još **1 službenika do 2020**. Biće pripremljen i sproveden Plan dodatne obuke inspektora u UIP.

Crna Gora do sada nije članica IMPEL-a. Ne postoji saradnja putem IMPEL-a sa ekološkim inspekcijama drugih država u pogledu koordinacije kontrole objekata i aktivnosti koje mogu imati prekogranični uticaj. Takođe, do sada nije bilo saradnje sa IMPEL-om niti obuke, kao ni razmjene iskustava sa ekološkim inspekcijama iz država EU.

U prethodnom periodu, ekološka inspekcija imala je niz aktivnosti na izgradnji kapaciteta kroz nekoliko radionica i studijskih posjeta organizovanih putem ECRAN-a (Regionalna mreža za zaštitu životne sredine i klimatske promjene) kao projekta finansiranog od strane EU. Radionice su organizovane preko ECRAN-a u cilju razmjene iskustava i znanja, dijeljenja praksi i praktičnih prezentacija određenih aktivnosti ekološke inspekcije u oblasti zaštite prirode, upravljanja otpadom, IPPC postrojenja, itd. Takođe, ekološka inspekcija imala je određenu obuku kroz mrežu THEMIS.

Kako nije realno očekivati da će većina JLS biti u stanju da ojača svoje kapacitete, biće ispitana i druga rješenja za poboljšanje kvaliteta primjene propisa iz oblasti horizontalnog zakonodavstva.

Tokom **2017.** izrađen je Plan institucionalnog prilagođavanja i jačanja kapaciteta za prenošenje i primjenu horizontalnih propisa na državnom i lokalnom nivou, kao dio cjelokupne aktivnosti koja je planirana za većinu podsektora u Poglavlju 27. MORT će koordinirati izradu ovog Plana.

U cilju primjene **Direktive o eko kriminalu**, MP će do 2020. zaposliti još **1 službenika**. Plan za podizanje nivoa znanja svih aktera uključenih u krivično-pravnu životne sredine i javnosti putem osmišljenih obuka i radionica za predstavnike svih institucija nadležnih za ova pitanja (**MP, MORT, UIP, Tužilaštvo, sudski vještaci, sudovi**) biće izrađen **u periodu 2018-2019**. Biće organizovane

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

obuke sudija u cilju jačanja kapaciteta upravnog sudstva za vođenje upravnih sporova povodom ostvarivanja prava na pravnu zaštitu u postupcima donošenja odluka po pitanjima zaštite životne sredine. U okviru projekta THEMIS podržanog od strane REC-a, tokom 2018. započeće novi projekat jačanja kapaciteta koji se odnosi na Direktivu o eko kriminalu.

Donošenje Zakona o infrastrukturi prostornih podataka ("Sl. List CG", br. 37/17), biće ispraćeno uspostavljanjem administrativne strukture i razvojem kapaciteta za primjenu ovog propisa. Za primjenu propisa usklađenih sa INSPIE Direktivom, **UN će povećati broj zaposlenih** sa postojeća 3 službenika **za dodatna 3 u 2020.**

Nakon uspostavljanja nacionalne mreže EIONET biće adekvatno obezbijeđeni potrebni IT i ostali stručni kadrovi u AZPŽS.

III.b Kvalitet vazduha

III.b.1 Plan usklađivanja i primjene

U periodu 2018-2020. nastaviće se sa primjenom **Direktive o čistijem vazduhu i "4. kćerke" Direktive**. U okviru projekta za unaprijedjenje praćenja kvaliteta vazduha (IPA/2014/ 032-803.09/ME/AirQuality) postojeća mreža od 7 mjernih stanica za kvalitet vazduha biće proširena i imaće 10 automatskih stanica. Biće izvršene neophodne realokacije postojećih mjernih mjesa u skladu sa čl. 5 Direktive o čistijem vazduhu, EMEP stanica za praćenje uticaja prekograničnog transporta zagađenja vazduha biće stavljena u funkciju, a biće nabavljena i dodatna analitička oprema za laboratoriju. Informacioni sistem koji će AZPŽS uspostaviti do kraja 2017, u potpunosti će zadovoljiti zahtjeve o dostavljanju podataka o kvalitetu vazduha Evropskoj agenciji za životnu sredinu.

12. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu člana 13, stav 1 Direktive o čistijem vazduhu za Evropu, u dijelu koji se odnosi na primjenu graničnih vrijednosti za suspendovane čestice PM₁₀ (kao što je utvrđeno u Prilogu XI Direktive) za sjevernu kritičnu zonu kvaliteta vazduha, kojoj pripadaju opštine: Berane, Bijelo Polje i Pljevlja i južnu kritičnu zonu, kojoj pripadaju opštine: Nikšić, Prijestonica Cetinje, Bar i Glavni grad Podgorica, do 31. XII 2027.

Obrazloženje: Implementacija Direktive o čistijem vazduhu zahtijeva značajne investicije u infrastrukturu za daljinsko grijanje, unaprijeđenje javnog prevoza u gradskim sredinama, primjenu mjera energetske efikasnosti, očuvanje i unaprijeđenje zelenih površina i dr. Vlada je 20 IV 2017. usvojila Drugi Akcioni plan za implementaciju Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za period 2017-2020. Isti obuhvata mjere za postizanje usklađenosti sa graničnim

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

vrijednostima na teritoriji države, u skladu sa ovom Direktivom. Glavne mjere predviđene u ovom dokumentu su sljedeće:

1. *Obezbijediti subvencije za nabavku ekološki prihvativljivih goriva (biomase) i efikasnih peći za grijanje domaćinstava u opštini Pljevlja. Aktivnost je već počela za sezonu grijanja 2017/2018 i biće nastavljena do 2020;*
2. *Obezbijediti finansijsku podršku građanima (širom Crne Gore) za investicije u energetsku efikasnost u skladu sa Akcionim planom za energetsку efikasnost. Ova mjeru će se kontinuirano primjenjivati do 2020;*
3. *Nastavak razvoja biciklističkih ruta i traka u Podgorici. Ova mjeru će se kontinuirano primjenjivati do 2020;*
4. *Usvajanje/ratifikacija amandmana na Stokholmsku konvenciju i ažuriranje Nacionalnog plana implementacije do 2019;*
5. *Usklađivanje domaćeg pravnog okvira sa novom NEC Direktivom 2016/2284/EU i izrada Nacionalnog plana za redukciju emisija u skladu sa tom Direktivom do 2020;*
6. *Usklađivanje domaćeg pravnog okvira sa IED Direktivom 2010/75/EU do 2019;*
7. *Ažuriranje postojećih Lokalnih planova kvaliteta vazduha za: Pljevlja, Nikšić i Podgoricu do 2019;*
8. *Izrada baze podataka o individualnim ložištima u opštini Pljevlja sa podacima o njihovim kapacitetima, gorivu, energetskoj efikasnosti i drugim relevantnim podacima do 2018.*
9. *Rekultivisati postojeće bufer zelene pojaseve oko industrijskih postrojenja i postrojenja u kojima se vrše aktivnosti koje zagađuju vazduh do 2018;*
10. *Usklađivanje domaćeg pravnog okvira sa Direktivom 2014/99/EU o emisijama VOC-ova do 2019;*
11. *Usklađivanje domaćeg pravnog okvira sa Direktivom (EU) 2015/2193 o srednjim ložištima do 2020;*
12. *Nastavak postepene rekultivacije deponije pepela u TE Pljevlja (od 2019. nadalje);*
13. *Izrada Studije izvodljivosti za poboljšanje javnog prevoza u Podgorici uz podršku EBRD-a do 2019;*
14. *Nastavak javne kampanje o negativnim efektima sagorijevanja poljoprivrednog otpada i spaljivanja u dvorištima;*
15. *Završetak izgradnje prve faze daljinskog grijanja u opštini Pljevlja (izgradnja mini toplane i ključne infrastrukture za daljinsko grijanje) do 2019;*

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

16. Početak izgradnje druge faze daljinskog grijanja u opštini Pljevlja (priključak na izvor topotne energije u TE Pljevlja ili alternativni izvor u gradu od najmanje 20MV) do 2020;

17. Usklađivanje sa pravnom tekovinom koja se tiče eko-dizajna peći i ložišta koji se koriste za grijanje domaćinstava do 2020.

Zbog povećanih koncentracija PM10 čestica u vazduhu, naročito u opštini Pljevlja, gdje su postavljena dva mjerna mjesta u sjevernoj kritičnoj zoni, 2013. godine usvojen je Plan kvaliteta vazduha za opštinu Pljevlja. Planom je utvrđeno da su povećane koncentracije rezultat zbirnog uticaja: individualnih ložišta koja koriste ugalj za grijanje, industrijskih postrojenja (Termoelektrana, Rudnik uglja, itd.) i ostalih izvora zagađenja. Posebno je utvrđeno da se prekoračenja graničnih vrijednosti PM10 uglavnom dešavaju tokom sezone grijanja kada u pljevaljskoj dolini vladaju izuzetno nepovoljni klimatski uslovi. Planom su utvrđene kratkoročne, srednjoročne i dugoročne mjere za dostizanje graničnih vrijednosti suspendovanih čestica PM10, i to:

- U sklopu kratkoročnih mjera primjenjene su sve predviđene mјere u Rudniku AD Pljevlja. U TE Pljevlja izvršen je remont filterskog postrojenja, čime su emisije PM10 iz dimnjaka TE svedene na dozvoljene granične vrijednosti.
- U sklopu srednjoročnih mjera tokom sezona grijanja 2015/2016. i 2016/2017. Vlada Crne Gore je zbog stanja kvaliteta vazduha u Pljevljima, obezbijedila €572.000 za primjenu mjera za smanjenje zagađenja, od čega je €417.000 bilo namijenjeno za nabavku ekološki prihvatljivih goriva (briketa i peleta). Subvencija za nabavnu cijenu energenta je iznosila 50%. Bitno je naglasiti da upotreba ekološki prihvatljivih energentana može ublažiti, ali ne i u cijelosti poboljšati kvalitet vazduha na teritoriji ove opštine. Budući da je ograničeni broj domaćinstava (10-25% po sezoni) učestvovao u ovoj aktivnosti, s obzirom na to da su administrativne procedure vezane za isporuku briketa i peleta završene do kraja decembra u posljednje dvije sezone grijanja, efekti tih mjera bili su prilično skromni u smislu mjerljivih smanjenja koncentracija zagađujućih materija u ambijentalnom vazduhu. Međutim, svijest javnosti o uticaju grijanja domaćinstva na kvalitet vazduha značajno je porasla, što je dovelo do povećanja broja domaćinstava (oko 10%) koji koriste efikasnije i ekološke prihvatljive peći koje mogu da koriste moderne proizvode na bio-masu. U novom Akcionom planu za implementaciju Nacionalne strategije za upravljanje kvalitetom vazduha planiran je nastavak subvencionisanja ekološki prihvatljivih goriva i peći, što je dio kratkoročnih i srednjoročnih mjera u periodu 2017-2020. Ali paralelno, Akcioni plan predviđa implementaciju prve faze projekta daljinskog grijanja za opštinu Pljevlja, kao i početak druge faze. Na osnovu iskustava stečenih u posljednje dvije sezone grijanja, svi administrativni postupci vezani za isporuku briketa i peleta završeni su na vreme za sezonu 2017/2018, a isporuka briketa i peleta počela je početkom septembra 2017. Takođe, Opština Pljevlja kompletirala je projektu dokumentaciju

CG

INTERNO

PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

za izgradnju nove mini-toplane, kako bi se glavna gradska kotlarnica, koja je identifikovana kao ključni zagađivač užeg gradskog jezgra, izmjestila iz centra grada. Projekat je vrijedan oko €5 miliona. Ovaj projekat ne samo da će eliminisati glavnog zagađivača iz centra grada, koji sada radi bez opreme za smanjenje zagađenja, već će predstavljati i prvu fazu izgradnje infrastrukture za daljinsko grijanje u Pljevljima. Projekat obuhvata mini toplanu i rekonstrukciju postojeće mreže u urbanom centru Pljevlja, koja će se u drugoj fazi proširiti priključivanjem na izvor toplove (u TE Pljevlja ili drugi, dodatni lokalni izvor, od najmanje 20MV), kao i dodatne cijevi koje povezuju barem čitavi urbani dio Pljevalja sa sistemom daljinskog grijanja.

- Ipak, jedino trajno rješenje i održivi model sanacije zagađenja vazduha je prelazak na daljinsko grijanje, tj. toplifikacija grada koja je planirana kroz izgradnju II bloka TE „Pljevlja“. Ovaj zahtijevan projekat čija se vrijednost procjenjuje na preko €25 miliona vezuje se za izgradnju drugog bloka TE Pljevlja, gdje bi obaveza investitora bila da obezbjedi glavni i rezervni izvor toploće energije i dio magistralnog toplovoda od TE prema gradu.

U junu 2016, AZPŽS je izradila studiju „Uticaj meteoroloških faktora na kvalitet vazduha u Pljevljima tokom 2015“ koja je pokazala da su ekstremne meteorološke situacije, koje su inače karakteristika pljevaljske kotline, značajno uticale na pogoršanje kvaliteta vazduha. Iako se na smanjenju zagađenja vazduha u pljevaljskoj kotlini vrijedno radi, svaka zima, sa nepovoljnim vremenskim uslovima (pojava jakih temperaturnih inverzija i formiranja „jezera hladnog vazduha“ u pljevaljskoj kotlini sa efektom limitiranog atmosferskog volumena) i upotrebom čvrstih goriva za grijanje donosi povećane koncentracije suspendovanih čestica. Tokom 2016. srednje dnevne vrijednosti su 181 dan prelazile propisanu graničnu vrijednost od $50\mu\text{g}/\text{m}^3$, a srednja godišnja koncentracija iznosila je $89,81\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Povećane koncentracije suspendovanih čestica PM_{10} bilježe se i u Nikšiću i Podgorici zbog čega su donijeti Planovi kvaliteta vazduha za Opština Nikšić (2014.) i Glavni grad Podgoricu (2015.). Kako se u ovoj zoni ne može računati na skoriji početak radova na izgradnji sistema daljinskog grijanja, mjere predložene pomenutim Planovima fokusiraju se na mjere energetske efikasnosti i razvoj održivog saobraćaja u Glavnem gradu. Povećane koncentracije se, kao i u sjevernom regionu, javljaju tokom zimskih mjeseci pod uticajem nepovoljnih klimatskih prilika i korišćenja čvrstih goriva za grijanje domaćinstava.

Imajući u vidu da datum finalizacije izgradnje II bloka TE Pljevlja i projekta toplifikacije Pljevalja prelazi okvir indikativnog datuma ulaska Crne Gore u EU, kao i to da se promocija modernih i efikasnih sistema za grijanje na moderne oblike biomase mora sprovoditi na čitavoj teritoriji Crne Gore gdje oko 70% domaćinstava za grijanje koristi čvrsta goriva, kao i činjenicu da kompleksni infrastrukturni projekti kao što su unaprijeđenje sistema javnog prevoza i povećanje energetske efikasnosti u domaćinstvima zahtijevaju dugoročno investiranje, Crna Gora je

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

svjesna da se granične vrijednosti PM10, naročito u pljevaljskoj kotlini gdje se zbog izuzetno nepovoljnih klimatskih uslova bilježe vrlo visoke koncentracije, ne mogu postići prije 31. XII 2027.

Kroz izmjene i dopune Uredbe o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha ("Sl. list CG" br. 44/2010 i 13/2011) tokom 2018. biće završena transpozicija **Direktive 2015/1480/EU koja izmjenjuje nekoliko priloga Direktive 2004/107/EC i Direktive 2008/50/EC o referentnim metodama, validaciji podataka i lokaciji mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha.**

Kroz implementaciju Pravilnika o zaštiti vazduha od emisija isparljivih organskih jedinjenja (VOC) koja nastaju skladištenjem, pretakanjem i distribucijom motornih benzina od 2014. započela je primjena **VOCs Direktiva**. Pravilnik je usvojen 2014, i dao je period od 6 godina (do 2020.) distributerima goriva da investiraju u adekvatnu opremu. Do tog roka, najveći distributer goriva-AD Jugopetrol Kotor i ostali manji distributeri investiraće u opremu za rekuperaciju isparljivih organskih jedinjenja iz skladišnih rezervoara na terminalima, adekvatnu opremu na transportnim cistijernama, kao i na rezervoarima i pumpama na benzinskim stanicama. Uprkos definisanom roku, uzimajući u obzir kapacitete relevantnih instalacija i promet na benzinskim stanicama u Crnoj Gori, kompletna nužna oprema biće postavljena na postojeće instalacije prije utvrđenog roka. Međutim, za nove i rekonstruisane objekte, postojanje navedene opreme je preduslov za dobijanje radne dozvole.

Kroz izradu Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o tehničkim standardima zaštite vazduha od emisija isparljivih organskih jedinjenja koje nastaju skladištenjem, pretakanjem i distribucijom motornih benzina ("Sl. list CG" br. 07/14) do kraja 2018. biće transponovana **Direktiva 2014/99/EU, koja izmjenjuje Direktivu 2009/126/EZ o kondenzaciji benzinskih para (faza II) tokom punjenja motornih vozila na benzinskim stanicama radi njenog prilagođavanja tehničkom progresu.**

Direktiva 2016/2284 koja mijenja NEC Direktivu biće prenijeta tokom 2020. kroz izmjene i dopune nacionalnog propisa kojim je prenijeta NEC Direktiva. MORT i AZPŽS izradiće projekcije nacionalnih emisija i pripremiće tokom 2019. Nacionalni program kontrole zagađenja vazduha. Na osnovu projekcija emisija i Nacionalnog programa za kontrolu zagađenja vazduha, koji će sadržati neophodne mјere za rješavanje problema prekoračenja emisija relevantnih zagađujućih materija, Crna Gora će aplicirati za punopravno članstvo u Goteborškom protokolu uz Konvenciju o zagađenju vazduha na velikim udaljenostima (LRTAP). Puna primjena nove Direktive, uzimajući u obzir sve materije koje zagađuju vazduh (SO_2 , NO_x , NH_3 , $\text{PM}_{2,5}$ and VOCs), pratiće projektovane trajektorije određene na osnovu obaveza smanjenja, kako je predviđeno ovom Direktivom za period 2025-2030.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

III.b.2. Plan jačanja administrativnih kapaciteta i institucija

Za efikasnu primjenu pravne tekovine EU u podsektoru kvalitet vazduha u periodu 2017–2018. izvršiće se preraspodjela nadležnosti i raspoloživih kadrova u MORT, AZPŽS i ZHMS.

Do 2020. MORT će ojačati administrativne kapacitete internom preraspodjelom posla ili dodatnim zapošljavanjem još 2 službenika koji će zajedno sa 1 postojećim biti nadležni za oblast kvaliteta vazduha. AZPŽS će zaposliti još 3 službenika (od kojih će 1 raditi na poslovima ažuriranja inventara emisija zagađujućih materija u vazduh i GHG inventara.). U UIP će do 2020. biti zaposlena još 2 inspektora za oblast kvaliteta vazduha (uključujući i klimatske promjene).

Biće pripremljen detaljan plan obuke kadrova u AZPŽS, ZHMS i CETI-ju za validaciju podataka, matematičko modeliranje i definisanje lokacija mjernih stanica za kontrolu kvaliteta vazduha shodno Direktivi o referentnim metodama. Do kraja 2017. kadrovi u AZPŽS biće osposobljeni za elektronsko izvještavanje o kvalitetu vazduha prema EEA/EIONET mreži (AQ e-reporting), u skladu sa zahtjevima EEA/EIONET mreže. Početna TAIEX misija završena je u oktobru 2017, ali postoji dodatna potreba za treningom koji bi mogao da bude realizovan kroz narednu TAIEX misiju (koja je već planirana za početak 2018.) i posljedično kroz tzv. "meki Twining projekat" koji bi mogao da omogući kompletan trening i obezbijedi alate za održavanje inventara. Nadležnosti, kao i kadrovski kapaciteti, za izradu projekcija emisija zagađujućih materija i projekcija GHG emisija će se analizirati i predložiti tokom izrade III Nacionalne komunikacije o klimatskim promjenama i Drugog dvogodišnjeg dopunjeno izvještaja.

Biće organizovan i trening inspektora za njihovo osposobljavanje za kontrolu sprovodenja tehničkih mjera u skladu sa VOC Direktivama.

Zaposleni iz Lučke kapetanije biće obučeni za kontrolu upotrebe brodskih goriva i opreme za sprječavanje emitovanja zagađujućih emisija u vazduh.

U cilju unaprijeđenja znanja javnosti o pravima i obavezama iz pravne tekovine o kvalitetu vazduha, biće spovedene brojne aktivnosti usmjerene na jačanje svijesti javnosti u donošenju odluka u vezi sa kvalitetom vazduha.

III.c. Upravljanje otpadom

III.c.1 Plan usklađivanja i primjene

1. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu Direktive 2008/98/EZ o otpadu, do 31. XII 2030.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Donošenjem Zakona o upravljanju otpadom u **IV kvartalu 2018.** i relevantnim podzakonskim aktom u **III kvartalu 2019.** biće prenesena **Okvirna Direktiva 2008/98/EC o otpadu.** Datum za punu primjenu ove Direktive prelazi vremenski rok Državnog plana upravljanja otpadom (2015-2020). Kao godina primjene Direktive predviđena je 2030. Na osnovu Državnog plana upravljanja otpadom (2015-2020) i 20 usvojenih lokalnih planova upravljanja otpadom, Ministarstvo je odredilo 2030. godinu kao godinu pune primjene ove direktive.

Naime, u prethodnom periodu nijesu se pokazale prihvatljivim, posebno za JLS, 3 opcije predviđene Državnim planom upravljanja otpadom (formiranje: jednog, tri ili pet regionalna centra za upravljanje otpadom), zbog čega nije mnogo urađeno na sprovođenju Akcionog plana iz Državnog plana upravljanja otpadom, a samim tim ni na implementaciji Direktive 2008/98/EZ o otpadu. S tim u vezi, u I kvartalu 2018. planirane su izmjene i dopune Državnog plana upravljanja otpadom kojim će se definisati adekvatan model upravljanja otpadom u Crnoj Gori. Nakon sprovedenih razgovora sa određenim JLS, uspostavljanje još 2 regionalna centra za upravljanje otpadom u opština Nikšić i Bijelo Polje se pokazao kao najprihvatljivija opcija. Na ovaj način, Crna Gora imala bi 4 regionalna centra za upravljanje otpadom, čime bi praktično bila obuhvaćena čitava teritorija države i sve JLS. Uzimajući u obzir ovu činjenicu, kao i obaveze i ciljeve koji se odnose na pripremu za ponovnu upotrebu i reciklažu komunalnog otpada, finalnim predlogom izmjena Okvirne direktive o otpadu (60% do 2025, odnosno 65% do 2030), određena je 2030. kao godina pune primjene ove direktive.

Odstupajući od člana 11, stav 2 Direktive 2008/98/EZ o otpadu zahtjev za usklađenost sa ciljevima Direktive 2008/98/EZ o otpadu i približavanja državama članicama EU koje recikliraju svoj otpad uz visok nivo iskoristivosti resursa, u Crnoj Gori primjenjivaće se u skladu sa navedenim rokovima:

(c) do 2030, pripremljenost za ponovnu upotrebu i recikliranje otpadnih materijala kao što su papir, metal, plastika i staklo iz domaćinstava, a po mogućnosti i iz drugih izvora do mjere u kojoj su ti tokovi otpada slični otpadu iz domaćinstava, treba porasti na minimalno 50 % cjelokupne težine;

(d) do 2030, pripremljenost za ponovnu upotrebu, recikliranje i drugi način prerade materijala, uključujući postupke zatrpanjavanja u kojima se otpad koristi kao zamjena za druge materijale, neopasnog građevinskog otpada, isključujući materijal iz prirode utvrđen u kategoriji 17 05 04 u katalogu otpada, treba porasti na minimalno 70% težine.

Obrazloženje: U Zakonu o upravljanju otpadom navedeni su ciljevi da se otpadni materijal koristi za ponovnu upotrebu i recikliranje, i to najmanje: 25% do 31. XII 2017, 35% do 31. XII 2018, 45% do 31. XII 2019. i 50% do 31. XII 2020. MORT je analizirao ove ciljne vrijednosti i utvrdio nove (detaljan plan sa objašnjenjima je dat

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

u dokumentu „Ciljevi u upravljanju otpadom“). Specifični plan implementacije koji će sagledati sve segmente implementacije za ovu direktivu biće pripremljen do kraja IV kvartala 2018.

U periodu 2015-2020, MORT će striktno pratiti realizaciju planiranih postrojenja i neophodnih investicija iz DPUO 2015-2020, kao što su izgradnja Regionalnih reciklažnih centara, postrojenja za kompostiranje, postrojenja za mehaničko-biološku obradu, transfer stanica, reciklažnih dvorišta sa postrojenjima za sortiranje, malih reciklažnih dvorišta i sve ostale neophodne infrastrukture.

U oblasti sakupljanja komunalnog čvrstog otpada iz domaćinstava **do 2020.** u svim opštinama biće realizovane sljedeće aktivnosti:

- Uveden sistem primarnog odvajanja na principu 2 kante (suve i mokre) kao minimum u pravcu uspostavljanja naprednjeg sistema za odvojeno sakupljanje tokom 2018;
- Uvedena mreža za sakupljanje otpada u ruralnim oblastima do kraja 2018. u 20 opština koje imaju usvojene Lokalne planove upravljanja otpadom, s obzirom da su sve opštine u procesu usvajanja Lokalnih planova upravljanja otpadom;
- Završena izgradnja reciklažnih dvorišta u opštinama u skladu sa Državnim planom upravljanja otpadom u toku 2020 (U kapitalnom budžetu za 2017, 2018. i 2019. godinu su predviđena sredstva za izradu tehničke dokumentacije za izgradnju);
- Nabavljena oprema koja nedostaje za sakupljanje materijala koji mogu da se recikliraju (kante i kontejneri, vozila, itd.) do kraja 2020 u zavisnosti od raspoloživih sredstava domaćih ili stranih donora ili međunarodnih finansijskih institucija;
- Obezbijedena oprema većeg kapaciteta za sakupljanje otpada (kontejnera od 7m³, kontejnera za presovanje, itd.) za velike korisnike koji rade sa različitim vrstama pakovanja (tržne centre, velike supermakete, robne kuće, hotele, itd, ugostiteljske objekte, administrativne zgrade, škole, groblja, itd.) do kraja 2020 u zavisnosti od raspoloživih sredstava domaćih ili stranih donora ili međunarodnih finansijskih institucija ;
- Sproveđenje aktivnosti čiji je cilj jačanje svijesti javnosti, informisanje građana putem medija, organizovanje sakupljanja otpada, eko kampovi, razne kampanje, i dr.
- Detaljan plan aktivnosti je dat u prilogu „Plan izgradnje nedostajuće infrastrukture za upravljanje otpadom“.

Važno je istaći da je Program za spriječavanje generisanja otpada u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i da predstavlja integralni dio Državnog plana

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

upravljanja otpadom. Priprema, sadržaj i rokovi ovog Programa biće definisani izmjenama i dopunama Državnog plana upravljanja otpadom.

2. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu Direktive 1999/31/EZ o deponijama, do 31. XII 2033.

Zakonom o upravljanju otpadom u **IV kvartalu 2018.** i Pravilnikom o bližim karakteristikama lokacije, uslovima izgradnje, sanitarno-tehničkim uslovima, načinu rada i zatvaranja deponija u **III kvartalu 2019.** biće potpuno prenesena **Direktiva 1999/31/EZ o deponijama.** Datum za potpunu primjenu ove Direktive prelazi vremenski rok Državnog plana upravljanja otpadom (2015-2020). MORT je kao godinu potpune primjene Direktive predvidio 2033 u skladu sa Državnim planom upravljanja otpadom i 20 usvojenih lokalnih planova upravljanja otpadom.

Odstupajući od člana 5. stav 2. prvog podstava, tačka (a), (b) i (c), Direktive 1999/31/EZ, zahtjev za smanjenjem količine biološki razgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na odlagališta na 75 %, 50 %, odnosno 35 % ukupne količine (po težini) biološki razgradivog komunalnog otpada proizведенog u 2010. (146.000 t) u Crnoj Gori se primjenjuje za postojeća odlagališta u skladu sa navedenim rokovima:

(d) do 31. decembra 2025. udio biološki razgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na postojeća odlagališta smanjuje se na 75 % ukupne količine (po težini) biološki razgradivog komunalnog otpada proizведенog u 2010.

(e) do 31. decembra 2029. udio biološki razgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na postojeća odlagališta smanjuje se na 50 % ukupne količine (po težini) biološki razgradivog komunalnog otpada proizведенog u 2010.

(f) do 31. decembra 2033. udio biološki razgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na postojeća odlagališta smanjuje se na 35 % ukupne količine (po težini) biološki razgradivog komunalnog otpada proizведенog u 2010.

Odstupajući od člana 14, tačka (c), Direktive 1999/31/EZ sva postojeća neuređena odlagališta u Crnoj Gori moraju ispunjavati zahtjeve Direktive do 31. XII 2027, uz izuzetak zahtjeva utvrđenih u Prilogu I, tačka 1. Crna Gora osigurava postupno smanjivanje komunalnog otpada odloženog na postojeća neuređena odlagališta u skladu sa sljedećim godišnjim maksimalnim količinama: (a) do 31. XII 2025: 109.500 t, (b) do 31. XII 2029: 73.000 t, (c) do 31. XII 2033: 36.500 t.

Obrazloženje: Datum za potpunu implementaciju Direktive o deponijama 1999/31/EZ prelazi vremenski rok Državnog plana upravljanja otpadom (2015-2020.) prvenstveno zbog istovremene sanacije neuređenih odlagališta i potrebe postizanja količine biorazgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na deponijama koja se navodi u Zakonu o upravljanju otpadom (35% ukupne mase biorazgradivog

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

otpada proizvedenog u 2010. biće dostignuto najkasnije do 2033.). Indikativna godina za implementaciju ove Direktive je 2033. Specifičan plan implementacije ove direktive će biti pripremljen do kraja IV kvartala 2018.

U vezi s primjenom, Crna Gora će voditi računa o ciljevima koji se odnose na smanjenje količina odloženog biološki razgradivog otpada na deponijama, i ponovnu upotrebu i reciklažu i sprječavanje nastanka otpada. Biće primijenjen princip hijerarhije kojim se obezbjeđuje poštovanje redoslijeda prioriteta u upravljanju otpadom, i to: sprječavanje nastanka otpada, priprema za ponovnu upotrebu, recikliranje, kao i prerada i zbrinjavanje otpada (u zavisnosti od ekološko-ekonomskе opravdanosti primjene). Biće organizovana i dodatna edukacija građana za primarnu selekciju otpada, stimulisanje građana kroz smanjenje cijene komunalnih usluga za te aktivnosti i nalaženja adekvatnog tržišta za reciklabilne sirovine. Lokalne uprave su imale obavezu, shodno Državnom planu upravljanja otpadom, da izrade izrade lokalne planove upravljanja otpadom do sredine 2017, koji sadrže jasne nadležnosti i instrukcije za selektivno sakupljanje otpada na opštinskem nivou, kao i informacije o nekontrolisanim odlagalištima i mjerama za njihovu sanaciju, sa jasnim mjerilima.

3. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu: Direktive 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu do 31.XII 2030, Direktive 2012/19/EU o otpadu od električne i elektronske opreme i Direktive 2006/66/EZ o baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima do 31. XII 2027.

Zakonom o upravljanju otpadom u **IV kvartalu 2018.** i Uredbom o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadne ambalaže i rada tog sistema u **III kvartalu 2019.** biće potpuno prenesena **Direktiva 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu.** Odstupajući od stava 1 u članu 6 Direktive 94/62/EZ zahtjev da države članice preduzimaju potrebne mjere kako bi dostigle ciljeve na čitavom svom području, u Crnoj Gori primjenjivaće se u skladu sa sljedećim rokovima:

- (c) najkasnije do 31. XII 2030. mora biti prerađeno po težini najmanje 50%, a najviše 65 % ambalažnog otpada;
- (d) u okviru tog opšteg cilja, i u istom roku potrebno je reciklirati po težini najmanje 25% i najviše 45% od ukupnosti ambalažnih materijala sadržanih u ambalažnom otpadu sa najmanje 15% po težini za svaki ambalažni materijal.

Zakonom o upravljanju otpadom u **IV kvartalu 2018.** i Uredbom o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada od električne i elektronske opreme i rada tog sistema u **III kvartalu 2018.** biće potpuno prenesena **Direktiva 2012/19/EU o otpadu od električne i elektronske opreme.**

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Odstupajući od stava 1 u članu 5 Direktive 2012/19/EU zahtjev, da države članice osiguravaju primjenu načela odgovornosti proizvođača i, na toj osnovi, postizanje minimalne godišnje stope sakupljanja, u Crnoj Gori, primjenjivaće se u skladu sa navedenim rokovima:

- (c) od 2024. minimalna stopa sakupljanja na godišnjem nivou iznosi 45%, izračunata na osnovu ukupne mase sakupljenog otpada od električnih i elektronskih proizvoda u skladu sa članovima 5. i 6. Direktive 2012/19/EU u određenoj godini u Crnoj Gori, izražene u obliku procenta prosječne mase električne i elektronske opreme stavljenih na tržište u Crnoj Gori u prethodne tri godine;
- (d) od 2027. minimalna stopa sakupljanja koju treba postići na godišnjem nivou iznosi 65% prosječne mase električne i elektronske opreme stavljene na tržište u Crnoj Gori u prethodne tri godine, ili alternativno, 85% od otpada od električnih i elektronskih proizvoda generisanog u Crnoj Gori.

Ne postoji organizovan sistem u skladu sa principom produžene odgovornosti u Crnoj Gori. Sistem će biti uspostavljen nakon uspostavljanja Eko fonda (do kraja 2018), na osnovu Posebnog plana implementacije Direktive 2012/19/EU i Studije i posebnim tokovima otpada.

Zakonom o upravljanju otpadom u **IV kvartalu 2018.** i Uredbom o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih baterija i akumulatora i rada tog sistema u **III kvartalu 2019.** biće potpuno prenesena **Direktiva 2006/66/EZ o baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima.** Odstupajući od stava 1 u članu 10 **Direktive 2006/66/EZ o baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima** zahtjev da države članice osiguravaju postizanje minimalne godišnje stope prikupljanja, u Crnoj Gori, primjenjivaće se u skladu sa navedenim rokovima:

- (c) Crna Gora prvi put računa stopu sakupljanja za 2024;
- (d) Crna Gora će postići sljedeće najniže stope sakupljanja: 25% do 31. XII 2023. i 45% do 31. XII 2027.

Zakonom o upravljanju otpadom u **IV kvartalu 2018.** i Uredbom o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih vozila i rada tog sistema u **III kvartalu 2019.** biće potpuno prenesena **Direktiva 2000/53/EZ o vozilima na kraju životnog vijeka.**

Unaprijediće se sistem za preuzimanje, sakupljanje i obradu posebnih vrsta otpada koji se odnose na proširenu odgovornost proizvođača i uvoznika, prije svega implementacijom Uredbe o bližim kriterijumima, visini i načinu plaćanja posebne naknade za upravljanje otpadom, kako bi se počela sprovoditi finansijska

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

odgovornost proizvođača i uvoznika u vidu plaćanja naknade za upravljanje ovom vrstom otpada.

Biće izrađena Studija o posebnim tokovima otpada kako bi se pronašao najbolji model za uspostavljanje proširene odgovornosti proizvođača i planiraće se aktivnosti za uspostavljanje sistema za preuzimanje (opreme za preuzimanje otpada od krajnjeg korisnika), sakupljanje i obradu otpada. Studija će biti pripremljena u IV kvartalu 2018. (tender za izbor konsultanta koji će raditi Studiju je raspisan u januaru 2018.), a odnosiće se na: otpadnu ambalažu, vozila na kraju životnog vijeka, otpadne gume, otpad od električne i elektronske opreme i otpadne baterije i akumulatora. Shodno Zakonu o upravljanju otpadom ("Sl. list CG", br. 64/11, 39/16) proizvođači i uvoznici su u obavezi da sami organizuju sistem upravljanja posebnim vrstama otpada ili da se uključe u sistem kojim upravlja privredno društvo koje je upisano u registar organizovanih sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada koji vodi AZPŽS.

Crna Gora u IV kvartalu 2018. planira završetak izrade Specifičnog plana implementacije za: Direktivu o otpadu 2008/98/EZ, Direktivu o deponijama 1999/31/EZ, Direktivu 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu, Direktivu 2012/19/EU o otpadu od električne i elektronske opreme, Direktivu 2006/66/EZ o baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima. Ova Studija će detaljno razraditi korake u uspostavljanju sistema upravljanja posebnim tokovima otpada, kao i utvrditi realnu dinamiku aktivnosti za implementaciju prethodno navedenih direktiva.

Podzakonskim aktom čiji je pravni osnov za izradu dat Zakonom o upravljanju otpadom ("Sl. list CG", br. 64/11, 39/16) u **III kvartalu 2018.** biće potpuno prenesena **Direktiva 2011/65/EU o ograničavanju upotrebe određenih toksičnih supstanci u električnoj i elektronskoj opremi (ROHS).** Mjere za primjenu propisa kojima je prenijeta ova Direktiva biće planirane i preduzete u pomenutom aktu. Datum za potpunu primjenu ove Direktive je **2020.**

Zakonom o upravljanju otpadom u IV kvartalu 2018. i podzakonskim aktima čiji je pravni osnov za izradu dat Zakonom o upravljanju otpadom ("Sl. list CG", br. 64/11, 39/16) u **III kvartalu 2019.** biće potpuno prenesena **Direktiva 2006/21/EZ o upravljanju otpadom od djelatnosti vađenja mineralnih sirovina.** Mjere za primjenu propisa kojima je prenijeta ova Direktiva biće planirane i preduzete u pomenutim aktima. Datum za potpunu primjenu ove Direktive je **2020.**

Pravilnikom o bližim uslovima koje treba da ispunjava komunalni kanalizacioni mulj, količine, obim, učestalost i metode analize komunalnog kanalizacionog mulja za dozvoljene namjene i uslovima koje treba da ispunjava zemljište planirano za njegovu primjenu (izmjene i dopune postojećeg) u **III kvartalu 2018.** biće potpuno prenesena **Direktiva 86/278/EEZ o zaštiti životne sredine, a posebno zemljišta,**

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

kada se kanalizacioni mulj koristi u poljoprivredi. U cilju primjene propisa Crne Gore kojima je prenijeta ova Direktiva biće izrađen Program analiza zemljišta i vodič o mogućnosti i načinu upotrebe obrađenog kanalizacionog mulja. Datum za potpunu primjenu ove Direktive je **2020.**

4. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu Direktive 96/59/EZ o odlaganju polihlorovanih bifenila i polihlorovanih terfenila (PCB/PCT), do 31. XII 2025.

Pravilnikom o postupanju sa opremom i otpadom koji sadrži PCB (izmjene i dopune postojećeg) u **III kvartalu 2018.** biće potpuno prenesena **Direktiva 96/59/EZ o odlaganju polihlorovanih bifenila i polihlorovanih terfenila (PCB/PCT).** U cilju primjene propisa kojima je prenijeta Direktiva 96/59/EZ o odlaganju polihlorovanih bifenila i polihlorovanih terfenila (PCB/PCT) realizuje se projekat „Održivo ekološko upravljanje PCB-ijem u Crnoj Gori“, koji se sastoji od 4 komponente: (1) jačanje kapaciteta za upravljanje PCB – projekat će pružiti obuku za upravljanje PCB u svim fazama; (2) popis opreme koja sadrži PCB; (3) postupanje sa opremom u cilju sigurnog odlaganja i rukovanja istom. (4) monitoring, učenje, prilagođavanje i ocjena. Nakon početne faze projekta, planirano je da se PCB inventar završi tokom 2018, a dekontaminacija opreme 2019, 2020 i dalje. Imajući u vidu takvu situaciju, Crna Gora zahtijeva tranzicioni period za punu primjenu ove Direktive do 31 XII 2025.

III.c.2. Plan jačanja administrativnih kapaciteta i institucija

U cilju usklađivanja sa pravnom tekovinom EU, kao i njene primjene, pojačće se kadrovska kapacitet **MORT-a**, između ostalog i zapošljavanjem pravnika tokom 2017. Za MORT planirano je do 2020. **jačanje administrativnih kapaciteta internom preraspodjelom posla ili dodatnim zapošljavanjem** pored postojećih 5, još **4 službenika**.

U **AZPŽS** do 2020. biće zaposleno pored postojećih, još **4 službenika**, i to za vođenje upravnih postupaka za izdavanja dozvola, za prikupljanje i ažuriranje podataka o svim vrstama otpada i za izvještavanje nacionalnih i evropskih institucija. Biće organizovane i specijalne obuke kadrova zaposlenih u MORT-u i AZŽS.

U cilju postizanja jasne podjele nadležnosti i više sinergije u radu inspekcijskih organa, biće izvršena unutrašnja reorganizacija **UIP-a** i jačanje njegovih administrativnih kapaciteta, koje treba sprovesti u skladu sa Preporukom 2001/331/EC Evropskog Parlamenta i Savjeta. Ovom reorganizacijom će određene inspekcijske poslove u oblasti upravljanja otpadom, pored ekoloških inspektorata, uz dodatnu obuku za to obavljati osposobljeni inspektori primarno nadležni za druge

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

oblasti (tržišna, rudarska, veterinarska, fitosanitarna, šumska, elektroenergetska i saobraćajna inspekcija).

U MONSTAT-u će do 2020. biti zaposlen još **1 službenik** (pored već 1 zaposlenog). MORT i AZŽS će pojačati saradnju sa MONSTAT-om vezano za pitanje prikupljanja i obrade podataka o otpadu, na način da se obezbjedi njihova kompatibilnost sa podacima koje trenutno prikuplja i procesuira MONSTAT. Time će u potpunosti biti uspostavljen jedinstveni sistem prikupljanja podatka o vrstama i količinama otpada.

III.d. Kvalitet voda

Crnogorsko zakonodavstvo u oblasti kvaliteta voda u velikoj mjeri je usklađeno s pravnom tekovinom EU. Kvalitet voda je najveći podsektor životne sredine i ima najveće implikacije na druge sektore.

III.d.1 Plan usklađivanja i primjene

1. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za postizanje dobrog statusa voda tj, za potpunu primjenu člana 4.4. ODV do primjene UWWT Direktive, do 31. XII 2035.

Obrazloženje: Zakonom o vodama i Pravilnikom o standardu kvaliteta voda i kriterijumima za utvrđivanje statusa voda (u fazi nacrt), koji će biti donijet **do kraja 2018.** prenijeće se u crnogorsko zakonodavstvo: **ODV, Direktiva o podzemnim vodama, EQS Direktiva, Direktiva Komisije 2009/90/EZ koja utvrđuje tehničke specifikacije za hemijske analize i monitoring statusa vode i Odluka 2015/495 kojom se uspostavlja nadzor nad supstancama za monitoring širom Unije u oblasti politike voda.** Ovim Pravilnikom biće utvrđeni standardi kvaliteta voda na osnovu kojih se za vodna tijela površinskih i podzemnih voda vrši ocjena statusa i stvaraju uslovi za dalju implementaciju EU zakonodavstva. Nakon usvajanja preostalih podzakonskih akata **do kraja 2018,** crnogorsko zakonodavstvo biće u potpunosti usklađeno sa ODV i ostalim Direktivama EU u oblasti kvaliteta voda.

Sprovođenje ODV i drugih direktiva EU u oblasti kvaliteta vode (uključujući Direktivu o podzemnim vodama, EQS Direktivu i Direktivu o tehničkim specifikacijama) se sprovodi u okviru IPA 2014 projekta "Jačanje kapaciteta Direktorata za vode u MPRR i drugih nadležnih institucija relevantnih za implementaciju ODV". Ovaj projekat će pokriti čitavu teritoriju Crne Gore, ali će podijeliti državu u dva velika rječna sliva, i to: Dunavski sliv, sa glavnim rijekama: Piva, Tara, Čehotina i Lim i Jadranski sliv sa glavnim rijekama: Zeta, Morača i Bojana. U cilju usklađivanja upravljanja vodama u Crnoj Gori sa standardima EU (ODV i svi ostali zahtjevi pravne tekovine), preduzeće se sljedeće aktivnosti:

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

1. Karakterizacija i analiza vodnih područja rječnog sliva u Crnoj Gori-rok 2018.

U okviru ove aktivnosti uradiće se :

- Prikupljanje postojećih podataka i izrada prostornih slojeva potrebnih za razgraničenje vodnih tijela,
- Uspostavljanje baze podataka GIS,
- Procjena ekološkog statusa vodnih tijela,
- Hidromorfološka procjena radi utvrđivanja vodnih tijela pod rizikom,
- Uspostavljanje registra zaštićenih oblasti,
- Ekomska analiza korišćenja voda.

2. Nadgradnja sistema monitoringa voda u skladu sa ODV-rok 2019.

U okviru ove aktivnosti uradiće se :

- Izrada Studije za poboljšanje monitoringa voda u skladu sa ODV, revizija postojećih lokacija, predlog za nove lokacije za površinske vode, podzemne vode, i laboratorijska opreme za hemijski i biološki monitoring,
- Pregled trenutnog stanja softverske i hardverske opreme i predlog za nadogradnju opreme,
- Pregled i finalizacija tehničke specifikacije opreme za monitoring.

3. Izrada planova upravljanja rječnim slivom Dunavskog i Jadranskog sliva-rok 2021.

ODV obezbjeđuje pravni okvir za sprovođenje zaštite svih voda, a što sprječava dalje zagađenje, zaštitu i poboljšanje stanja vodnih resursa, i takođe obezbjeđuje jasan plan za postizanje dobrog statusa svih vodnih tijela. Potpuna implementacija ODV u Crnoj Gori počinje sa karakterizacijom površinskih i podzemnih vodonosnih slojeva i na kraju će rezultirati izradom Planova upravljanja riječnim slivom, koji će se sastojati od detaljnih procedura za postizanje dobrog statusa i redovnog monitoring ovih planova.

Završetak početne karakterizacije i analize, kao i definisanje ciljeva zaštite životne sredine obezbijediće osnovu od koje je neophodno početi sa narednom fazom procesa upravljanja riječnim slivom, čiji je cilj postizanje dobrog statusa za sve vode. Kada se ovi zadaci završe, obezbijediće se analiza karakteristika područja rječnih bazena, pregled uticaja ljudskih aktivnosti na status voda i ekomska analiza korišćenja voda u skladu sa zahtjevima člana 5 Direktive. Takođe, obezbijediće se input o definisanju i uspostavljanju sistema monitoring.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Monitoring slatke vode, površinskih (ekološki i hemijski status i ekološki potencijal) i podzemnih voda (hemijski i kvantitativni status), kao i monitoring priobalnih voda (uključujući prelazne) sprovodi se dugi niz godina, ali nije u potpunosti u skladu sa ODV. Monitoring voda biće unaprijeđen do 2019. u skladu sa ODV, i biće primjenjen kroz aktivnost IPA 2014, koja je u toku. Na osnovu toga, ZHMS će 2019. uspostaviti mreže stanica za praćenje kvaliteta površinskih i podzemnih voda. Biće definisan i mehanizam sprovođenja monitoringa ekološki prihvatljivog protoka na vodnim tijelima površinskih voda na kojima se zahvata voda u skladu sa vodnim aktima. Rok za obezbjeđenje osiguranja kvaliteta/kontrole kvaliteta monitoringa kvaliteta voda (QA/QC) od strane ZHMS i APZŽS je 2018.

Izrada Planova upravljanja riječnim slivom-za Dunavski i Jadranski rječni sliv (u okviru IPA projekta) započela je u februaru 2017. i biće završena 2021. (prema članu 13 i Aneksu VII). Takođe, Crna Gora će završiti Program monitoringa u skladu sa zahtjevima ODV u 2019. Na osnovu rezultata Programa monitoringa i karakteristika riječnih slivova, Program mjera biće izrađen 2022, što je tri godine nakon završetka Programa monitoring, i to je u potpunosti u skladu sa ciklusom datim u ODV za države članice EU. U roku od 6 mjeseci od usvajanja Planova upravljanja riječnim slivovima, Program mjera biće izrađen za svaki rječni sliv.

Prema ODV, Program mjera treba da sadrži osnovne i dodatne mjere. Osnovne mjere su minimalni zahtjevi koji se sastavljaju i sastoje se od mjera neophodnih za primjenu zakonodavstva EU u oblasti zaštite voda prvenstveno povezanih sa određenim brojem Direktiva i nekim drugim osnovnim merama. Dodatne mjere su one mjere koje su osmišljene i sprovedene pored osnovnih mjer, s ciljem dostizanja postavljenih ciljeva. Dodatne mjere mogu se primijeniti za ispunjavanje ciljeva za zaštićena područja (Staništa, voda za piće, itd.). Program mjera će obuhvatati specifične mjeru za poljoprivredu, hidromorfologiju, zagađenje hemikalijama, podzemne vode i zaštićena područja.

Vlada je usvojila Strategiju upravljanja vodama u junu 2017. Ovaj dokument uspostavlja dugoročne pravce i ciljeve upravljanja vodama i očuvanja kvaliteta voda.

Implementacija jedinstvenog informacionog sistema za životnu sredinu koja je počela 2015, od strane AZPŽS, predstavlja još jedan korak u cilju obezbjeđenja održivog upravljanja životnom sredinom i vodnim resursima u Crnoj Gori, a koji će biti povezan sa Vodnim informacionim sistemom koji će implementirati UV i ZHMS do kraja 2020. Model baze geopodataka za Planove upravljanja rječnim slivovima biće uspostavljen u UV do 2019. Ovaj model biće važan za čuvanje podataka o Planovima upravljanja rječnim slivovima, i biće projektovan i strukturiran u skladu sa smjernicama za izvještavanje iz ODV 2016. (WFD Reporting Guidance 2016), INSPIRE Direktivom i stručnim zahtjevima, SavaGIS modelom baze podataka, DanubeGIS modelom baze podataka. Geo dBases otvorene razmjene podataka i izvještavanje prema EK, ICPDR, Komisiji za Savu, te pružanje podataka za EIS, biće mnogo efikasnije. AZPŽS će, u skladu sa postojećim zakonodavstvom, obezbijediti

CG

INTERNO

PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

uspostavljanje zahtjeva za sveobuhvano izvještavanje o kvalitetu voda, u skladu sa zahtjevima Evropske agencije za životnu sredinu.

S obzirom da Crna Gora traži prelazni period za primjenu UWWT Direktive (vidjeti dolje u tekstu), u skladu s tim postoji mogućnost nepostizanja nekih ciljeva ODV do projektovanog datuma ulaska Crne Gore u EU, a prije svega postizanje dobrog statusa. Stoga, potpuna primjena ODV vezuje se za zahtijevani prelazni period za UWWT Direktivu.

2. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za potpunu primjenu Direktive o poplavama, u dijelu koji se odnosi na izradu Planova upravljanja rizicima od poplava, do 31. XII 2024.

Obrazloženje: Donošenjem Pravilnika o bližem sadržaju preliminarne procjene rizika od poplava i plana upravljanja rizicima od poplava („Sl. list CG“, br. 69/15) Direktiva o poplavama je potpuno prenijeta u crnogorski pravni okvir, čime su se stekli uslovi za implementaciju ove direktive u Crnoj Gori.

Za implementaciju **Direktive o poplavama**, UV će sprovesti sljedeće aktivnosti u naznačenim rokovima:

- Izrada preliminarne procjena rizika od poplava, **do kraja 2019**,
- Određivanje područja značajno ugroženih od poplava, **do kraja 2020**. (ovu aktivnost će realizovati MPRR),
- Izrada mapa opasnosti i mapa rizika od poplava za područja značajno ugrožena od poplava, za tri povratna perioda (poplave male, srednje i velike vjerovatnoće), **do kraja 2021**, i
- Izrada Planova upravljanja rizicima od poplava za područja značajno ugrožena od poplava, **do kraja 2024**. Za izradu Planova upravljanja rizikom od poplava koristiće se i odgovarajući podaci iz Planova za sliv Dunava (urađen preko ICPDR) i Save (u toku je izrada preko ISRBC).

Za izradu preliminarne procene rizika od poplava koristiće se podaci iz: Vodoprivredene osnove Crne Gore iz 2001. godine, koji su sistematizovani su po vodnim područjima i pokrivaju period do 2000. godine i Opštinskih Planova za zaštitu i spašavanje od poplava (urađeni za 17 opština u Crnoj Gori u okviru projekta: „Adaptacija na klimatske promjene na Zapadnom Balkanu“ (Climate Change Adaptation in Western Balkans – CCAWB) u periodu od 2012. do 2014.), koji sadrže podatke o posljednjim zabilježenim velikim poplavama u opštinama za koje su rađeni. U procesu izrade preliminarne procjene rizika od poplava potrebno je prikupiti sve raspoložive podatke, podatke iz opštinskih Planova sistematizovati po vodnim područjima i inovirati najnovijim podacima.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Mape opasnosti i mape rizika od poplava biće urađene do kraja 2021. godine i mogu biti prikazane u Planovima upravljanja vodama rječnog sliva.

Planove upravljanja rizicima od poplava će pripremiti Uprava za vode, u koordinaciji sa Planovima upravljanja vodama rječnog sliva (koji će se donijeti do 2021. godine). Planovi će se izraditi uz obavezno uključivanje i informisanje javnosti, u koordinaciji sa državama na čijoj se teritoriji nalaze dijelovi tog vodnog područja, uz poštovanje principa solidarnosti i uz uzimanje u obzir uticaja klimatskih promjena na pojavu poplava.

Činjenica da je implementacija Direktive o poplavama u početnoj fazi, da je uočen nedostatak kapaciteta (organizacionih, kadrovske i tehničkih), prvenstveno u Upravi za vode koja je nadležna za pripremu Planova upravljanja rizicima od poplava i svih koraka koji prethode planovima, da je potrebano obezbijediti učešće i informisanje javnosti, prikupiti nedostajuće podatke i da Vodni informacioni sistem još nije uspostavljen uzeta je u obzir prilikom određivanja opravdanog prelaznog perioda za usklađivanje sa ovom Direktivom.

3. Crna Gora traži da joj se omogući prelazni period za puno sprovođenje članova 3, 4, 5, 6. i 7. UWWT Direktive, a koji se odnosi na krajnje rokove za izgradnju kolektorskih sistema i PPOV-ova do 31. XII 2035.

Obrazloženje: Donesenim Zakonom o komunalnim otpadnim vodama i podzakonskim aktima u skladu s njim i Zakonom o vodama (podzakonski akt o aglomeracijama i Odluka o određivanju osjetljivih područja) **UWWT Direktiva** biće potpuno prenijeta u crnogorski pravni okvir do **II kvartala 2018**. Izvršiće se i izmjene i dopune Pravilnika o kvalitetu i sanitarno-tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda u recipijent i javnu kanalizaciju, načinu i postupku ispitivanja kvaliteta otpadnih voda, minimalnom broju ispitivanja i sadržaju izvještaja o utvrđenom kvalitetu otpadnih voda, koji treba da definiše i zahtijeve za otpadne vode iz industrijskih sektora navedenih u Aneksu III Direktive. Nakon potpunog prenošenja ove Direktive u pravni sistem Crne Gore, tj. nakon donošenja svih podzakonskih akata, uzimajući u obzir dosadašnje realizovane aktivnosti i prethodno usvojena strateška dokumenta, urađenu projektu dokumentaciju i analizu stanja i potreba na terenu, MORT će u saradnji sa JLS 2018. pripremiti Plan implementacije UWWT Direktive koji se odnosi na izgradnju kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda. S tim u vezi, ažuriraće se kalendar radova i investicija u definisanim aglomeracijama, kao i revidovati u skladu sa Master planovima u oblasti otpadnih voda koji će biti usvojeni od strane Vlade najkansije u II kvartalu 2018.

Postojeći nivo prikupljanja i prečišćavanja komunalnih otpadnih voda u skladu sa UWWT Direktivom procijenjen je na 28% u naseljima sa više od 2000 ES. U cilju potpune implementacije UWWT Direktive nastaviće se sa izgradnjom infrastrukture

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

(PPOV-ova, nove kanalizacione mreže, sanacija postojećih kanalizacionih sistema i sl.) koja je predviđena Strateškim master planovima. Plan je da se broj PPOV-ova sa sadašnjih 8 i 67% stanovništva priključenog na kanalizacionu mrežu u urbanim naseljima, do 2022. fazno poveća na 14 PPOV-a, dok će povezanost na kanalizacionu mrežu u urbanim naseljima iznositi 75–80% stanovništva. Veće aglomeracije i aglomeracije sa osjetljivim recipijentom imaće veći prioritet. Do 2029. u svim naseljima u Crnoj Gori, koja imaju preko 2000 ES biće izgrađena svi planirani PPOV-i (punog kapaciteta), a % povezanosti stanovništva na kanalizacionu mrežu biće više od 90% (ostaće nepovezani djelovi koji nemaju za to tehničku mogućnost ili nije finansijski isplativo shodno Direktivi).

S aspekta dinamike izgradnje kolektorskih sistema i PPOV, planirano je da I, II i III grupa aglomeracija (između 10.000 i 100.000 stanovnika) budu potpuno opremljene predmetnim sistemima do 2029, dok bi za grupu IV aglomeracija (između 2.000 i 9.999 stanovnika) izgradnja kolektorskih sistema i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda bila **završena do 2035. Ciljna vrijednost koja će se postići do 2035. je obuhvaćenost od 93% stanovništva priključenih na kanalizacioni sistem**, sa izuzetkom aglomeracija ispod 2000 ekvivalentnih stanovnika koje nijesu u obavezi da budu usklađene. Preostali % stanovništva, koji nije moguće povezati na mrežu iz tehničkih razloga, postići će se sa individualnim sistemima prema UWWT Direktivi. Ovim pristupom do kraja 2035, u skladu sa UWWT Direktivom, obezbjediće se upravljanje otpadnim vodama u svim aglomeracijama.

U skladu sa nacrtom Revizije Master planova upravljanja otpadnim vodama koji je urađen u decembru 2017, procijenjena su potrebna ulaganja u periodu 2018-2035. u iznosu od €417.888.825, od čega €257.130.935 za kolektorske sisteme, a €160.757.889 za PPOV (ovi iznosi će biti konačni tek nakon usvajanja dokumenta najkasnije u II kvartalu 2018. od strane Vlade CG). Izgradnja PPOV i kolektorskih sistema planirana je fazno. Prva faza izgradnje kolektorskih sistema za aglomeracije veće od 15.000 E.S. biće obezbijeđena najkasnije do 31. XII 2025, a za aglomeracije između 2.000 E.S. i 15.000 E.S. najkasnije do 31. XII 2027. Druga faza izgradnje kolektorskih sistema biće završena u periodu od 2027 do 2035. Prva faza izgradnje PPOV biće završena najkasnije do 31. XII 2027, za aglomeracije veće od 15.000 E.S, odnosno do 31. XII 2029, za aglomeracije ispod 15.000 E.S. Druga faza izgradnje PPOV-a biće završena u periodu od 2029 do 2035.

Potrebna finansijska sredstva za punu implementaciju UWWT Direktive procijenjena su Nacionalnom strategijom za Poglavlje 27 na €553.9 miliona (obuhvataju troškove održavanja i izgradnje sistema). Obezbeđenje visokih finansijskih sredstava potrebnih za izgradnju kolektorskih sistema i PPOV u kraćem vremenskom periodu, predstavljalo bi opterećenje iznad finansijskih mogućnosti stanovnika i privrede Crne Gore. Uočena je i manjkavost kapaciteta (organizacionih, kadrovskih i tehničkih) za pripremu i vođenje investicija, prvenstveno na lokalnom

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

nivou i u većem dijelu komunalnih preduzeća nadležnih za poslove prikupljanja, prečišćavanja i odvođenja komunalnih otpadnih voda. Imajući u vidu značaj turizma u Crnoj Gori, vodosnabdijevanje i sakupljanje i prečišćavanje otpadnih voda uglavnom se finansiraju iz donacija, kredita i lokalnih i kapitalnog budžeta. To je uzeto u obzir prilikom određivanja opravdanih prelaznih perioda, jer će uticaj na tarife u ranoj fazi zajedno sa oskudnom priuštivošću domaćinstava da pokrivaju troškove izgradnje infrastrukture biti veoma visoki.

Direktiva o vodi za kupanje biće u potpunosti prenijeta usvajanjem implementacijskih akata: Pravilnika o standardu kvaliteta voda za kupanje, Pravilnika o detaljnem sadržaju liste voda za kupanje i učešća javnosti u pripremi liste i Liste voda za kupanje, koje je planirano do kraja 2018. Direktiva o vodi za kupanje biće u potpunosti primijenjena kroz unaprijeđenje Programa monitoringa (identifikacija voda za kupanje, dužina sezone kupanja, uspostavljanje kalendara monitoringa), procjenu kvaliteta voda za kupanje i uspostavljanje profila voda za kupanje do 2019.

Kroz donošenje podzakonskih akata (Odluka o određivanju ranjivih područja) **Nitratna Direktiva** biće potpuno prenijeta do **IV kvartala 2018.** Crna Gora će unaprijediti mrežu za praćenje koncentracije nitrata u površinskim i podzemnim vodama, kroz povećanje broja profila i sprovođenje dodatnog monitoringa kako bi se identifikovale ranjive zone u skladu sa članom 6 Direktive. U postojećem Programu monitoringa (Programu sistematskog testiranja površinskih i podzemnih voda) propisano je da se koncentracija nitrata, nitrita i ukupnog azota mjeri 4 puta godišnje na svim površinskim i podzemnim vodama. Monitoring će se poboljšati u smislu povećanja broja lokacija sa kojih se uzimaju uzorci, a u cilju određivanja ranjivih zona obavljaće se povećani monitoring koncentracije nitrata-najmanje jednom mjesечно u periodu od jedne godine u skladu sa Pravilnikom o kriterijumima za određivanje osjetljivih i ugroženih područja za zaštitu voda od zagađenja ("Sl. list CG", 32/16).

Na osnovu rezultata monitoringa, vode zagađene nitratima ili vode izložene riziku od zagađenja nitratima iz poljoprivrednih izvora, treba da budu identifikovane, dok ranjive zone iz kojih se vode zagađene nitratima izlivaju ili filtriraju u površinske i podzemne vode, treba da budu određene. Kada se kompletiraju rezultati monitoringa, ranjive zone (član 3.2 Direktive) biće određene ili će Crna Gora donijeti odluku o proglašenju cijele teritorije kao ranjive (član 3.5 Direktive)-četvrti kvartal 2019. MPRR će usvojiti, u skladu sa Zakonom o đubrenju biljaka, Akcione programe sa obaveznim mjerama koje se primjenjuju na ranjive zone. Principi dobre poljoprivredne prakse primjenjuju će se primjenjivati u ranjivim zonama.

Kroz donošenje Zakona o vodi za ljudsku upotrebu, čiji je Predlog u skupštinskoj proceduri, i podzakonskih akata po tom Zakonu i Zakonu o vodama biće potpuno prenijeta **kvalitetu vode namijenjene za ljudsku potrošnju** do **III kvartala 2018.** Odredbe Direktive 2015/1787 koja mijenja i dopunjuje Anekse II i III **Direktive o**

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

vodi za piće, biće unijete kroz novi Pravilnik koji će biti usvojen do kraja 2019. Unaprijeđenje monitoringa vode za piće i izvještavanje značajni su za realizaciju propisa o kvalitetu vode za piće. MZ i IJZ će sprovesti aktivnosti na kontroli malih seoskih vodovoda.

Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa **MSFD i Direktivom (EU) 2017/845 kojom se mijenja i dopunjuje MSFD** (u pogledu indikativnih listi elemenata koji treba da budu uzeti u obzir za pripremu morskih strategija) uzimajući u obzir primjenu **Odluke Komisije (EU) 2017/848 kojom se mijenja Odluka 2010/477/EU** (koja uspostavlja kriterijume i metodološke standarde o dobrom ekološkom statusu morskih voda i specifikacijama i standardizovanim metodama monitoring i procjene), biće kompletirano usvajanjem propisa u skladu sa Zakonom o životnoj sredini („Sl. list CG“, br. 52/16), te obavezom utvrđenom Nacionalnom strategijom za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine Evropske unije u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020. do **30. VI 2019**, dok će draft verzije biti pripremljene u **IV kvartalu 2018**. Ovo kašnjenje u pripremi zakonodavstva kojim se prenosi MSFD u crnogorsko zakonodavstvo je zbog činjenice da IPA sredstva koja podržavaju čitav proces prenošenja i implementacije MSFD neće biti dostupna prije trećeg kvartala 2018. (inicijalno je planirano da aktivnosti počnu u prvom kvartalu 2018.), što će uzrokovati i kašnjenje u pripremi propisa koji se tiču MSFD.

Uzimajući u obzir rokove za drugi ciklus implementacije MSFD, Crna Gora će Evropskoj komisiji dostaviti sljedeća dokumenta:

- Početnu ocjenu stanja morske sredine, do 30 VI 2019,
- Utvrđivanje dobrog ekološkog statusa morske sredine (GES), do 31 X 2019,
- Definisani skup ciljeva i povezanih indikatora za postizanje dobrog ekološkog statusa morske sredine, do 20 XII 2019,
- Program monitoringa morske sredine, do 15 VII 2020,
- Program mjera za dostizanje ili održavanje doborog ekološkog statusa morske sredine, do 31 III 2022.

U septembru 2017, MORT je zajedno sa relevantnim državnim institucijama pokrenuo proces izrade Inicijalne procjene stanja morskog okruženja. Ova aktivnost će se nastaviti i finalizovati tokom implementacije projekta "Podrška implementaciji i monitoringu upravljanja vodama, Crna Gora", u okviru IPA 2016, koji se očekuje da počne u III kvartalu 2018, a koji će podržati čitav proces prenošenja i implementaciju MSFD u Crnoj Gori. Planirane aktivnosti u ovom projektu uključuju finalizaciju Inicijalne procjene stanja morskog okruženja do 30. VI 2019, na osnovu raspoloživih podataka, ali i oslanjanjem na dodatne podatke koji će se prikupljati kroz terenska istraživanja koja će se obaviti u cilju izrade postojećih baza podataka.

CG

INTERNO

PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Ovo će poslužiti kao osnova za određivanje GES-a i povezanih ekoloških ciljeva i indikatora, kao i za uspostavljanje zahtjeva monitoringa iz MSFD, kako bi se osigurao visok nivo koherentnosti, uporedivosti i konzistentnosti pristupa unutar i između morskih područja. U skladu sa definisanim ekološkim ciljevima i povezanim indikatorima za postizanje dobrog ekološkog statusa morskog okruženja, kao i Programom monitoringa morskog okruženja, a na osnovu raspoloživog naučnog saznanja, Program mjera za postizanje ili održavanje dobrog ekološkog statusa morskog okruženja biće pripremljen uz dužno razmatranje održivog razvoja, i posebno socijalnih i ekonomskih uticaja predviđenih mjera (član 13.3 MSFD).

Svi gore navedeni dokumenti činiće Marinsku strategiju Crne Gore. Mjere koje su utvrđene u Nacionalnoj strategiji integralnog upravljanja obalnim područjem (NS IUOP) biće povezane sa programom mjera Marinske strategije. Nastaviće se sa kontinuiranim sprovođenjem definisanog Programa monitoringa morske sredine i Programa mjera za postizanje ili održavanje dobrog ekološkog statusa morske sredine. Programom mjera za postizanje ili održavanje dobrog ekološkog statusa morske sredine postaviće se vremenski rokovi za realizaciju definisanih mjera, odnosno vremenskog ograničenja za postizanje ili održavanje dobrog ekološkog statusa morskog okruženja, kao i izuzeci s aspekta postizanja ciljeva dobrog ekološkog statusa morske sredine u skladu sa članom 14. MSFD.

Kroz mehanizme podregionalne saradnje u okviru očekivanog nastavka funkcionsanja Komisije za zaštitu voda Jadranskog mora, Crna Gora će doprinijeti međusobnom usklađivanju nacionalnih programa praćenja morske sredine, metodologija i indikatora, u okviru implementacije MSFD i Direktive Komisije (EU) 2017/845 kojom se mijenja i dopunjuje MSFD (u pogledu indikativnih listi elemenata koji treba da budu uzeti u obzir za pripremu morskih strategija).

Usklađivanje nacionalnog zaknodavstva sa primjenom MSFD povezano je sa prenošenjem Direktive o staništima (dio II.e i III.e zaštita prirode), kao što je gore objašnjeno.

Crna Gora će uskladiti nacionalno zakonodavstvo sa **Direktivom o prostornom planiranju morske sredine do 30. VI 2019.** Da bi primijenila Direktivu o prostornom planiranju morske sredine, Crna Gora će izraditi prostorni plan morske sredine u odnosu na član 4 Direktive, do 31. III 2021, u skladu sa Direktivom i iskustvima koje će do tada steći EU države članice u primjeni navedene Direktive. Crna Gora će nastaviti realizaciju aktivnosti značajnih za prostorno planiranje morske sredine, uključujući i aktivnosti planirane u okviru saradnje s UNEP/MAP-om-PAP/RAC-om.

S tim u vezi, biće prikupljeni podaci relevantni za prostorno planiranje morske sredine, na osnovu kojih će se omogućiti primjena Direktive o prostornom

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

planiranju morske sredine, u skladu sa iskustvom koje će do tada steći EU države članice u primjeni navedene Direktive.

Prenošenje Direktive o prostornom planiranju morske sredine će se u velikoj mjeri osloniti na process prenošenja MSFD i izradu dokumenata koje zahtijeva MSFD, ali i na rezultate gore pomenutog UNEP/MAP Jadranskog projekta čiji je cilj primjena EcAp kroz Direktivu o prostornom planiranju morske sredine u Albaniji i Crnoj Gori. Takođe je važno imati u vidu da NS IUOP definiše glavne principe Direktive o prostornom planiranju morske sredine i pruža osnovu za implementaciju Direktive u Crnoj Gori. Ova strategija snažno promoviše prostorno planiranje morske sredine koje se zasniva na ekosistemskom pristupu. Nakon izrade Akcionog plana ove Strategije, mali pilot projekt u Bokokotorskem zalivu implementirao je UNEP/MAP PAP/RAC, s ciljem testiranja izvodljivosti primjene Direktive o prostornom planiranju morske sredine u Crnoj Gori. Takođe, oslanjajući se na Akcioni plan NS IUOP, pokrenut je pomenuti Jadranski projekt kako bi se pratili rezultati pilot projekta u Bokokotorskem zalivu.

Dok će proces prenošenja Direktive o prostornom planiranju morske sredine biti u toku, podaci koji su neophodni za primjenu Direktive preko EcAp-a biće prikupljeni tokom 2019. kroz implementaciju MSFD. Po prikupljanju podataka biće moguće u potpunosti implementirati Direktivu o prostornom planiranju morske sredine uspostavljanjem prostornog plana morske sredine koji će identifikovati prostornu i vremensku raspodjelu relevantnih postojećih i budućih aktivnosti i upotrebu u morskim vodama. Ovaj plan biće pripremljen do 31. III 2021. i biće integriran u odgovarajući nacionalni prostorni plan.

III.d.2. Plan jačanja administrativnih kapaciteta i institucija

Biće sprovedena detaljna analiza organizacije sistema upravljanja vodama sa stanovišta primjene propisa EU i definisana optimalna rješenja. Da bi se uspostavila dobra koordinacija, **MPRR** kao nadležna kontakt tačka koordiniraće sve aktivnosti vezane za sprovođenje Direktiva EU o kvalitetu voda, uz punu podršku svih nadležnih institucija u cilju sprovođenja Direktiva EU o kvalitetu voda. Do 2020. MPRR zaposliće još **4 službenika** koja će biti zadužena za ove Direktive.

Do 2020. u **MORT-u** će biti **ojačani administrativni kapaciteti internom preraspodjelom posla ili dodatnim zapošljavanjem** još **2 službenika**. Od tog broja, za primjenu MSFD biće zaposlen **1 službenik**, tako da na tim poslovima budu ukupno angaživana **2 službenika**.

MZ kao nadležni državni organ za prenošenje Direktive o vodi za piće, do 2020. zaposliće **1 službenika**.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Do 2020. u UV biće zaposleno još **11 osoba** i uspostaviće se 2 nove jedinice za upravljanje slivom Jadranskog mora i slivom Dunava.

U ZHMS biće zaposleno još **6 osoba**.

Povećanjem broja inspektora za vode za **5 osoba** i sanitarnih inspektora na **21 osobu** (nijedan zaposleni neće biti isključivo zadužen za oblast kvaliteta voda za piće, već za više oblasti) do 2020. i kroz internu reorganizaciju **UIP-a**, rad inspekcije biće unaprijeđen. Ovlašćenja inspektora za vode biće podijeljena po pojedinačnim vodnim slivovima, odnosno po većim vodenim tijelima u državi.

Kako je postojeći institucionalni okvir za zaštitu i upravljanje obalnim područjem Crne Gore složen, sa velikim brojem resora koji imaju nadležnosti, primjeniče se mehanizmi koordinacije i jačanja kapaciteta postojećih institucija, kao preduslov za uspješne rezultate u dostizanju održivog razvoja obalnog područja. Na pitanjima relevantnim za sprovođenje MSFD, pored jačanja kapaciteta u MORT, u **AZPŽS** biće zaposlen još **1 službenik**, tako da poslove relevantne za zaštitu mora, uključujući prikupljanje i provjeru podataka, kao i obezbjeđivanje kvaliteta izvještavanja o morskoj sredini i vodama do 2020. obavljaju **2 službenika**. U **IBM** biće zaposlena još **1 osoba** tako da su na pitanjima relevantnim za sprovođenje ove direktive i direktiva u oblasti voda do 2020. angažovana ukupno **4 zaposlena**. **JPMD** će zaposliti još **1 osobu** tako da su za sprovođenje ove direktive i direktiva u oblasti voda do 2020. angažovana ukupno **2 zaposlena**.

Na ovaj način će do kraja 2019. ojačati kapaciteti JPMD, laboratorijski kapaciteti za monitoring IBM, ZHMS i kapaciteti za izvještavanje AZPŽS, za šta će se aplicirati za potrebna IPA sredstva. Radiće se i na unaprijeđenju kadra za ispunjavanje zahtjeva koji se tiču prikupljanja i provjere podataka, kao i obezbjeđenja kvaliteta i izvještavanja u IJZ.

JLS nadležne su za pružanje usluga snabdijevanja vodom za piće. Administrativni kapaciteti JLS za vršenje poslova u oblasti upravljanja vodama veoma su mali. U projektu je u svakoj opštini za te poslove zadužena po jedna osoba.

III.e Zaštita prirode

III.e.1 Plan usklađivanja i primjene

Puno prenošenje **Direktive staništima** i **Direktive o pticama** postići će se daljim donošenjem sljedećih podzakonskih akata na osnovu Zakona o zaštiti prirode („Sl. List CG“, br. 54/2016): Pravilnika o načinu i uslovima sakupljanja, korišćenja i načinu transporta, monitoringu stanja populacija i listi vrsta divljih životinja, biljaka i gljiva, koji se koriste za komercijalne svrhe sa kvotama (čije izmjene su odložene za

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

2019, jer su terenska istraživanja u toku i biće podržana daljim prikupljanjem podataka i stručnim diskusijama), Lista tipova staništa i vrsta uključujući vrste ptica, prioritetne tipove staništa i vrste za koje područja ekološke mreže treba da budu utvrđene (iako su nacrti lista pripremljeni kako bi se liste kompletirale, konačno usvajanje je odloženo za **2019**, jer su terenska istraživanja u toku u okviru IPA projekta "Uspostavljanje Natura 2000 mreže u Crnoj Gori" i biće podržana daljim prikupljanjem podataka i stručnim diskusijama), Lista divljih vrsta ptica koje se mogu nuditi na prodaju žive ili mrtve, transportovati i držati radi prodaje i nuditi na prodaju i njihove bilo koje prepoznatljive djelove ili derivate prodavati ako su ubijene, uhvaćene ili pribavljenе u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode i Zakonom o divljim biljkama i životinjama i lovstvu (**2020, odnosno do dana pristupanje Crne Gore EU**), Akt o ekološkoj mreži sa granicama svakog područja , informacijama o ciljanim vrstama i staništima, upravljaču, kao i mjerama zaštite i očuvanja ekološke mreže (**2020, odnosno do dana pristupanje Crne Gore EU**).

U cilju punog prenošenja Direktive o pticama tokom **2018**. izmjeniče se i dopuniti Zakon o divljači i lovstvu („Sl. List CG“, br. 52/08 i 48/15), kao i Pravilnik o lovnim sezonomama („Sl. list CG“, br. 60/10), nakon provjere njihove usklađenosti, od strane MPRR.

Uspostavljanje Natura 2000 mreže je ključna aktivnost u implementaciji Direktive o staništima i Direktive o pticama. Ova aktivnost je započela kroz IPA projekat Europe Aid 137266/DH/SER/ME "Uspostavljanje Natura 2000 mreže u Crnoj Gori", koji će pružiti ključnu tehničku podršku za uspostavljanje Natura 2000 mreže. Očekuje se da projekt rezultira u prikupljanju podataka o distribucijama staništa i vrsta u 9 oblasti (koje mogu da budu potencijalne pSCI) i u definisanju početnog predloga SPA listse. Ovo će biti važan doprinos u definisanju kopnenih pSCI i SPA listi u Crnoj Gori.

Projekat se sastoji iz 3 glavne komponente, i to: Uspostavljanje osnove za pripremu Natura 2000, Pripremni radovi na uspostavljanju područja posebne zaštite (SPA) i prikupljanja podataka za pripremu predloga područja od posebnog značaja (pSCI). U cilju osiguranja uspješnog doprinosa ispunjenju obaveza prema Direktivi o pticama i Direktivi o staništima, svaka komponenta se dodatno elaborira kroz sljedeće aktivnosti koje se/će se sprovoditi: obuke o Natura 2000 obavezama, izrada kratkog pregleda i rječnika termina korišćenih u Direktivama koje se vezuju za Natura 2000, sporazum o konceptu Natura 2000 u Crnoj Gori, odgovarajuće zakonodavstvo, izrada referentne liste za Direktivu o staništima, utvrđivanje granica biogeografskih regiona i moguće izmjene Aneksa, izrada referentne liste ptica za Crnu Goru i obuka o obavezama iz Direktive o pticama, potvrda nacionalnih kriterijuma za odabir SPA, predlog SPA za sadašnja i planirana IBA područja Crne Gore, pripremne aktivnosti za mapiranje staništa i sakupljanje podataka o vrstama, terensko mapiranje lokacija, terensko prikupljanje podataka o vrstama i priprema dokumenta "Dopune i putokazi" za popunjavanje preostalih nedostataka u podacima i dalje planiranje.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Dalje aktivnosti vezano za popis kopnenog dijela Crne Gore u cilju prikupljanja podataka o potencijalnim pSCA i SPA planiraju se kao dio IPA projekta „Poboljšanje kapaciteta za implementaciju i monitoring životne sredine“, čiji početak se očekuje do kraja 2018.

Vezano za popis morskog biodiverziteta, do sada je doprinos ostvaren kroz saradnju sa UNEP/MAP-om i UNDP. Detalji o projektima dati su u Dijelu II Pregovaračke pozicije vezano za podoblast Kvalitet voda, kao i njihova veza sa uspostavljanjem Natura 2000 mreže u Crnoj Gori. Svi ovi pomenuti projekti doprinijeli su/doprinijeće uspostavljanju GIS baze podataka koja će nadograditi postojeće podatke i poboljšati znanje o raspodjeli stanišnih tipova i vrsta iz Aneksa Direktive o staništima (prvenstveno na distribuciji staništa 1120 Posidonia oceanica). To će omogućiti Crnoj Gori da definiše suštinski predlog morskih Natura 2000 lokacija. Crna Gora će nastaviti da sprovodi istraživanja i prikuplja naučne podatke na osnovu kojih će kasnije završiti sveobuhvatno uspostavljanje morskih NATURA 2000 lokacija.

Ciljna godina za definisanje predloga Natura 2000 mreže je **2020, odnosno do dana pristupanja Crne Gore EU**. U okviru uspostavljanja Natura 2000 mreže u periodu 2016-2020, biće realizovane sljedeće aktivnosti:

- Kako zajednička baza podataka u GIS-u za upravljanje biodiverzitetom još uvjek nije uspostavljena, prvi korak biće objedinjavanje i analiza svih postojećih podataka kroz predstojeće aktivnosti na uspostavljanju Natura 2000 mreže. Budući da je proces uspostavljanja informacionog sistema za zaštitu životne sredine kroz IPA projekat završen u maju 2017, baza podataka za biodiverzitet biće dio ovog sistema koje će se dalje nadograđivati kroz pokrenute projektne inicijative, kao što je GIZ ORF.
- U periodu 2016-2018. kreira se osnova za intenzivna terenska istraživanja u pripremnoj fazi procesa uspostavljanja Natura 2000. Ovo podrazumijeva unaprijeđenje znanja o obvezama vezanim za uspostavljanje Natura 2000, finalizovanje referentne liste staništa i vrsta, određivanje granice biogeografskih regiona i definisanje predloga moguće izmjene odnosno dopune Aneksa Direktiva, definisanje koncepta Natura 2000 u Crnoj Gori, potvrđivanje nacionalne SCI i SPA metodologije i kriterijuma odabira.
- U periodu 2016-2020, odnosno do dana pristupanja Crne Gore EU, biće prikupljeni i provjereni podaci za pripremu prijedloga pSCI i SPA. Ovo znači pripremu popisa lokacija-mapiranje staništa na terenu i prikupljanje podataka na terenu o vrstama.
- U periodu 2016-2020, odnosno do dana pristupanja Crne Gore EU, biće pripremljen SDF za svaki pSCI i SPA.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

- Do 2020, odnosno do dana pristupanja Crne Gore EU, biće definisane opšte mjere konzervacije predloženih pSCI i SPA.
- Do 2020, odnosno do dana pristupanja Crne Gore EU, biće usvojena nacionalna Odluku o ekološkoj mreži.
- U periodu 2019-2020, odnosno do dana pristupanja Crne Gore EU, biće pripremljen osnov za uspostavljanje sistema za monitoring statusa konzervacije staništa i vrsta (izrađen nacrt plana za monitoring).
- Do 2020, odnosno do dana pristupanja Crne Gore EU, biće uspostavljen sistem u cilju obezbjeđivanja izvještavanja o sprovodjenju Direktive.
- U periodu 2019-2020, odnosno do dana pristupanja Crne Gore EU, biće definisane mjere za obezbjeđivanje da se populacije ptica održavaju na odgovarajućim nivoima, unutar i izvan SPA, definisane mjere za zaštitu staništa vrsta iz Aneksa I i vrsta selica koje se redovno vraćaju.
- Crna Gora će Evropskoj komisiji do datuma pristupanja, dostaviti značajan popis morskih NATURA 2000 lokacija na osnovu svih raspoloživih naučnih saznanja u tom trenutku, u vezi sa uspostavljanjem morskih zaštićenih područja za ekološku mrežu NATURA 2000, u skladu sa zahtjevima Direktive o staništima i Direktive o pticama, sa objašnjenjem.
- Podaci koji se odnose na morski biodiverzitet dostupni do sada uglavnom se odnose na niže dubine morskog područja. Stoga, svi ranije pomenuti novi projekti će doprinijeti prikupljanju novih podataka o staništima i vrstama iz Aneksa Direktive o staništima u morskim teritorijalnim vodama Crne Gore, odnosno prikupljanju podataka prema metodologiji Natura 2000 (mapiranje distribucije staništa i vrsta u GIS-u). Rezultati svih raspoloživih podataka iz pomenutih projektnih inicijativa koji su već završeni i za koje se očekuje da će biti podržani do početka 2018, dopriniće zaokruživanju postojećih baza podataka i omogućiti identifikaciju morskih područja za koje se potencijalno može predložiti da budu dio Natura 2000 ekološke mreže za Crnu Goru. Buduće ispitivanje treba uraditi na dubljim morskim stanišnim tipovima (dubinama od 30 m i više) i vrstama, na osnovu kojih će biti kompletirani potencijalni prijedlozi za uspostavljanje novih područja u teritorijalnim vodama Crne Gore, u skladu sa zahtjevima Direktive o staništima i Direktive o pticama, što će možda ići dalje od projektovanog datuma pristupanja. Svakako, s obzirom na zahtjevnu vrstu procesa identifikacije distribucije svih morskih staništa i vrsta navedenih u Prilozima Direktiva, Crna Gora će napraviti sve moguće napore u planiranju drugih projektnih aktivnosti u dolazećem period, s ciljem da se omogući prikupljanje podataka o tipovima staništa i srodnim vrstama, posebno u dubljim morskim područjima. S obzirom na tu činjenicu, Crna Gora će nastaviti da sprovodi istraživanje i sakuplja naučne podatke na osnovu kojih će kasnije kompletirati sveobuhvatno uspostavljanje morskih NATURA 2000 područja.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

- Što se tiče potencijalnog predloga izmjena i dopuna Aneksa Direktive o staništima, u okviru IPA projekta "Uspostavljanje Natura 2000 mreže u Crnoj Gori" u toku su terenska istraživanja, nakon čega će biti dodatno prikupljeni podaci i sprovedena stručna diskusija, kako bi se istražilo postoje li potencijali za pomenute izmjene i dopune. Na osnovu toga, Crna Gora će dostaviti potencijalni zahtjev, nakon što se proces završi (prije zvaničnog podnošenja prijedloga pSci).

Što se tiče mogućih odstupanja u vezi sa zaštitom vrsta utvrđenih u Prilozima II i IV Direktive o staništima, budući da su terenska istraživanja u toku, u slučaju potrebe za takvim zahtjevima Crna Gora će podnijeti ovaj zahtjev, kasnije tokom procesa (prije datuma pridruživanja).

Što se tiče mogućih predloga za pregovore o uključivanju u Aneks II/2 Direktive o pticama, u smislu odobravanja lova na teritoriji Crne Gore, razmatraće se sljedeće vrste: jarebica čukara Alectoris chukar (unešena vrsta), prepelica Coturnix coturnix, siva vrana Corvus cornix, svraka Pica pica i kreja Garrulus glandarius, i u Aneks III/2 Direktive o pticama: jarebica čukara Alectoris chukar (unesena vrsta), prepelica Coturnix coturnix i divlji golub Columba livia. Za predložene vrste, postojeći podaci o procjenama veličine populacija su indicija da se ovaj predlog može opravdati, iako se očekuje da će dodatno biti potvrđen, na osnovu terenskog istraživanja. Kako je potrebno da kompletna lista ptica o kojima će se pregovarati za lov bude dodatno razmatrana nakon kompletiranja terenskih istraživanja, i s obzirom da mjere upravljanja treba dalje da budu revidovane i usklađene, Crna Gora će podnijeti ovaj zahtjev, kasnije tokom procesa.

Direktiva o zoo vrtovima biće u potpunosti prenijeta **2019**. Tokom 2017-2018, uz pomoć eksperta iz EU, MORT, AZPŽS, AFSVPA, UIP i JLS pripremiće se i sprovesti poseban plan za primjenu ove Direktive u kojem će biti definisane životinje relevantne za držanje u zoološkim vrtovima i određena odstupanja za male zoološke vrtove. Tokom 2018. biće uspostavljen sistem licenciranja za zoološke vrtove i poboljšan sistem vođenja evidencije u registru zooloških vrtova. Centar za spasavanje divljih životinja (prihvatalište) biće osnovan u periodu 2019-2020, kao i obezbijeđena dodatna potrebna infrastruktura (odgovarajuća oprema na granicama u kojoj se konfiskovane vrste divljih biljaka i životinja mogu bezbjedno čuvati). Centar za spasavanje divljih životinja-prihvatalište (zajedno za zoološkim vrtom) nalaziće se u opštini Berane i do sada je urađen projektni zadatak za izradu Glavnog projekta.

Direktiva 83/129/EEZ (uvoz koža foke i derivata od istih) i Regulativa (EZ) br. 1007/2009 (trgovina proizvoda od foke) implementiraće se kroz uspostavljanje sistema monitoringa za zabranu uvoza proizvoda od foke i omogućavanje primjene potrebnih uvoznih procedura od strane carinskih sektora tokom 2018. i spriječavanjem komercijalnog uvoza proizvoda navedenih u Aneksu Direktive do 2020.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Pravne norme za **Regulativu Savjeta (EEZ) br. 3254/91 (zabrana korišćenja nagaznih zamki)** biće u potpunosti uspostavljene kroz izmjene Zakona o divljači i lovstvu („Sl. List CG“, br. 52/08 i 48/15) biće potpuno prenijeta. Ova Regulativa sprovešće se kroz zabranu uvoza kože i proizvoda iz država koje nijesu navedene u Aneksu Odluke 98/596 EZ tokom 2017, ojačavanjem sistema sprovođenja, implementiranjem procedura sertifikacije za uvoz koža i proizvoda (čl. 4) i implementacijom efektivnog sistema monitoringa i sprovođenja do 2018.

Pravne norme za **Regulativu (EU) 1143/2014 (invazivne vrste)** biće potpuno uspostavljene usvajanjem Zakona o invazivnim vrstama do kraja 2018. i relevantnim podzakonskim aktima tokom 2019. Biće definisana Nacionalna lista invazivnih vrsta, pripremljena sveobuhvatna analiza putanja nenamjernog uvođenja i širenja invazivnih vrsta na teritoriji Crne Gore, kao i uspostavljene i primjenjene efektivne mjere upravljanja invazivnim vrstama tokom 2019. Sistem za nadzor invazivnih vrsta biće uspostavljen do 2020.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o šumama („Sl. List CG“, 47/15) do 2019. i usvajanjem Plana licenciranja kao implementacionog akta do 2020. biće obezbijeđene pravne norme za prenošenje **Regulative Savjeta (EZ) br. 2173/2005 (FLEGT, uspostavljanje), Regulative Komisije (EZ) Br. 1024/2008 (FLEGT, implementacija), Regulative (EU) Br. 995/2010 (Drvo, obaveze operatora), Delegirane Regulative Komisije (EU) br. 363/2012 (Drvo, organizacije za monitoring), Implementacione regulative Komisije (EU) Br. 607/2012 (Drvo, due diligence sistem)**. Ovi propisi će se sprovesti spriječavanjem nelegalnih prekograničnih aktivnosti i obezbjeđivanjem poboljšane koordinacije graničnih službi do kraja 2017, definisanjem zona koje su naročito osjetljive na nelegalnu sjeću ili druge nelegalne aktivnosti, definisanjem institucije nadležne za monitoring i izdavanje sertifikata tokom 2018. i uspostavljanjem informacionog sistema o šumama i logovanja za sistem monitoringa (bar kodovi) do 2020.

Mehanizam za primjenu **Uredbe EU ABS o mjerama usklađenosti za korisnike iz Nagoja Protokola o pristupu genetskim resursima i pravičnoj i ravnopravnoj podjeli koristi od njihove upotrebe u uniji** biće uspostavljen usvajanjem Zakona o potvrđivanju Nagoja protokola , u 2020.

Paralelno sa izradom Zakona o ratifikaciji Nagoja protokola tokom 2020, koji će propisati nadležne organ(e) za primjenu obaveza iz Nagoja protokola, kao i Uredbe EU ABS, detaljan Plan implementacije biće izrađen kako bi se osiguralo da je sistem funkcionalan u pogledu implementacije svih obaveza prema Uredbi EU ABS, kao što su provjere usaglašenosti, due diligence deklaracije i kazneni sistem.

III.e.2. Plan jačanja administrativnih kapaciteta i institucija

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

U periodu 2019-2020. biće pripremljen i sproveden plan dodatnih specifičnih obuka zaposlenih u MORT, AZPŽS, UC i UIP za primjenu propisa EU, uključujući i primjenu mehanizama zaštite i očuvanja cjelovitosti ekološke mreže (npr. ocjene prihvatljivosti). Aktivnosti obuke vezane za prenošenje pravne tekovine EU će se oslanjati na sve raspoložive instrumente u procesu pristupanja Crne Gore EU, ali sa fokusom na potencijale TAIEX i Twinning programa. S obzirom na nadležnosti MORT i MPRR, unaprijeđiće se saradnja i koordinacija između ova dva resora. Unaprijeđenje koordinacije MORT, UC i UIP od posebnog je značaja u primjeni CITES konvencije i propisa EU kojima je uređena primjena CITES konvencije, Direktive 83/129/EEZ i Regulative (EZ) br. 1007/2009 koje se odnose na uvoz i trgovinu kožom i proizvodima od 33 vrste morskih sisara poznatih pod nazivom Pinnipedae (iz familija Odobenidae, Otarridae i Phocidae), kao i u primjeni Regulative (EU) 1143/2014 (invazivne vrste). Posebna obuka biće organizovana za UC, UP i UIP, vezano za trgovinu ugroženim vrstama, u cilju obezbjeđivanja odgovarajućeg sprovodenja propisa. U cilju implementacije Direktive 83/129/EEZ (uvoz koža foke i derivata od istih) i Regulative (EZ) Br. 1007/2009 (trgovina proizvodima od foke) biće obezbijeđeno dodatno zapošljavanje carinika i sprovedene obuke vezano za inspekciju pošiljki, kao i ojačani kapaciteti za identifikovanje proizvoda od foke.

Administrativni kapaciteti na nacionalnom i lokalnom nivou biće ojačani, naročito oni vezani za primjenu odgovarajućeg ocjenjivanja, kompenzatornih mjera i drugih specifičnih znanja vezanih za odgovarajuću primjenu Direktive o staništima i Direktive o pticama u smislu uspostavljanja mreže NATURA 2000. Po pitanju jačanja administrativnih kapaciteta planirano je povećanje broja zaposlenih, kao i reorganizacija postojećih kapaciteta uslijed čega će u:

- **MORT-u do 2020. biti ojačani administrativni kapaciteti internom preraspodjelom posla ili dodatnim zapošljavanjem 4 službenika** za pitanja relevantna za EU propise.
- **MPRR-u do 2020. 3 zaposlena** raditi na poslovima koji se odnose na pitanja relevantna za EU propise iz oblasti zaštite prirode, tj. prevashodno lovstva i šumarstva.
- **AZPŽS do 2020. 8 zaposlenih** baviće se pitanjima relevantnim za primjenu EU propisa iz oblasti zaštite prirode shodno nadležnostima ove institucije, kao i u Sektoru za izdavanje dozvola gdje su zaposlena **3 službenika** koja rade na izdavanju dozvola koje se odnose na zaštitu prirode, pored **14 zaposlenih** koji su usko specijalizovani za istraživanja pojedinih vrsta flore i faune. U cilju uspostavljanje mreže Narura 2000 (uz korišćenje tehničke pomoći u okviru IPA projekta), a potom i za vršenje monitoringa stanja Natura 2000 mreže, od važnosti je jačanje administrativnih kapaciteta u AZPŽS.
- **U UŠ do 2020. 4 zaposlenih (zbog obima posla i broja područnih jedinica)** baviće se pitanjima važnim za primjenu: Regulative Savjeta (EEZ) br.

CG

INTERNO

PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

3254/91 (Zamke), Regulative (EZ) br. 2173/2005, Regulative (EZ) br. 1024/2008 (FLEGT), Regulative (EU) br. 995/2010, Regulative (EU) br. 363/2012 i Regulative (EU) br. 607/2012 («Drvo»).

- **UIP** će se do 2020. dodatna **3 ekološka inspektora** baviti pitanjima zaštite prirode, i dodatna **3 šumarska i lovna**. U UIP-u će se izvršiti potrebna unutrašnja reorganizacija, kako bi se izbjeglo moguće preklapanje nadležnosti i postiglo više sinergije u radu inspekcijskih organa. Pored ekoloških inspektora mogli bi određene inspekcijske poslove u oblasti zaštite prirode obavljati i uz dodatnu obuku za to osposobljeni inspektori primarno nadležni za druge oblasti (tržišna, veterinarska, fitosanitarna, šumska inspekcija, inspekcija lovstva i ribarstva).

III.f. Industrijsko zagađenje

III.f.1 Plan usklađivanja i primjene

Do kraja 2017. Vlada će usvojiti Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o IPPC-u, prema kojem će se za operatere koji ne dobiju IPPC dozvolu do 1. I 2018., novčane kazne (kao jedna od mjera prema onima koji krše zakon) više nego udvostručiti (sa sadašnjih €5.000-€15.000, na €40.000). Pored toga, taj zakon će predviđjeti obavezne ekološke inspekcije na mjesечно nivou za navedene operatere. Takođe, novi Zakon će obezbijediti pravni osnov za svakog operatera da podnese, pored tzv. Plana prilagođavanja, i instrument finansijskog obezbjeđenja, kao garanciju, za dobro izvršenje posla na nivou od 20% od planirane investicije za tu godinu za narednu godinu, koja glasi na donosioca i obnavlja se svake godine prema planiranim investicijama za narednu godinu, a najkasnije do 15. XII tekuće godine. U slučaju protesta garancije ili polise, sredstva će biti plaćena na poseban račun Trezora (Budžet Crne Gore). Najzad, kako 2 od 5 postrojenja koji moraju da dobiju IPPC dozvolu na osnovu ovog zakona, ne rade (DOO "Kovačnica", Podgorica-u stečaju, i "Pantomarket svinjogojska farma Spuž"-u stečaju), donijeće se Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o izmjeni i dopuni Programa prilagođavanja pojedinih privrednih grana sa Zakonom o IPPC ("Sl. list CG", br. 10/16), u smislu uklanjanja 2 postrojenja sa Liste. S tim u vezi, novi zakon će sadržati odredbu da će svako novo postrojenje koje mora da dobije IPPC dozvolu biti odmah stavljen na Listu, na osnovu Izvještaja ekološke inspekcije.

1. Crna Gora postavlja zahtjev za prelaznim periodom za potpunu primjenu IED, Poglavlje II i Poglavlje V, do 1. I 2030.

Obrazloženje: Donošenjem Zakona o industrijskim emisijama do kraja 2018. i podzakonskih akata neophodnih za njegovu primjenu tokom 2019. biće izvršeno potpuno prenošenje **IED**. Ovo zahtijeva prethodnu analizu s ciljem utvrđivanja neusklađenosti pravnog sistema Crne Gore s ovim propisom. Uz podršku UNDP-a,

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

prva Analiza o prenošenju IED-a, koja je kompletirana u novembru 2017, obezbijedila je sledeće:

- (1) Analizu crnogorskog zakonodavstva koje prenosi IED, odnosno nivo harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa IED-om;
- (2) Pripremu Izvještaja o nivou harmonizacije i identifikovanim nedostatacima;
- (3) Pripremu skupa preporuka za potpunu harmonizaciju nacionalnog zakonodavstva sa IED, uključujući izradu nacrta strukture zakona.

Navedena Analiza je pokazala da će sa usvajanjem Zakona o industrijskim emisijama, Zakon o IPPC biti stavljen van snage i integriran u jedinstveni Zakon o industrijskim emisijama. Odmah nakon usvajanja Zakona o industrijskim emisijama, procedure izdavanja dozvola u skladu sa IED, biće poboljšane.

Poglavlje II

Izuzetno od člana 14 IED, u pogledu obaveze, da dozvola uključuje sve mjere potrebne za ispunjavanje zahtjeva iz člana 11. i člana 18, naročito mjere u vezi sa graničnim vrijednostima emisija, ekvivalentnim parametrima ili tehničkim mjerama na osnovu najboljih dostupnih tehnika, i koje treba zadovoljiti za izdavanje dozvola za postojeća postrojenja, primjenjuju se na sljedeća postrojenja u Crnoj Gori od 1. I 2030:

1. Željezara "Toščelik", Nikšić, IED djelatnost (Prilog 1) 2.2. i 2.3,
2. KAP, fabrika aluminijuma Podgorica AD-u stečaju, IED djelatnost (Prilog 1) 2.5.

Krajnji rok za 2 operatera za dobijanje IE dozvola je 1. I 2030. Usvajanje Zakona o industrijskim emisijama pratiće priprema DSIP-ova (direktnih specifičnih planova implementacije) za IED, koja će detaljno objasniti sve aktivnosti i potrebne mjere, uz specificiranje finansijskih sredstava i vremenskog okvira za potpunu primjenu IED.

Krajnji datum (1. I 2030.) povezan je sa obavezom iz tzv. NDC (Nacionalni namjeravani doprinos) smanjenju GHG emisija, koji je Crna Gora dostavila u svjetlu usvajanja Pariskog sporazuma o klimatskim promjenama u decembru 2015. Naime, 11. X 2017. Crna Gora je ratifikovala Pariski sporazum o klimatskim promjenama, koji je sada pravno obavezujući i dio domaćeg pravnog sistema. NDC Crne Gore predviđa smanjenje emisije GHG za 30% do 2030. u poređenju sa baznom godinom (1990.). S obzirom da KAP, fabrika aluminijuma Podgorica AD-u stečaju, sa 94% doprinosi emisiji sintetičkih gasova u Crnoj Gori, ispunjavanje NDC Crne Gore zahtjeva značajnu modernizaciju tehnološkog procesa. Prema Socijalno-ekonomskoj analizi, koja je urađena u aprilu 2017. uz pomoć UNDP, a sa ciljem da se obezbijedi analiza implementacije Pariskog sporazuma, postepeno ulaganje u tehnološki proces u KAP-u je predviđeno u periodu 2017-2030. u iznosu od €48.60 miliona. S tom dinamikom KAP dostiže svoj 100% doprinos NDC-u 2030, na način

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

da je na nivou od 14,4% neophodne modernizacije tehnološkog procesa u 2017, kao i 30,9% (2020.), 58,6% (2023.), 86,4% (2026.), itd.

Poglavlje V

Odstupajući od člana 59. IED, granične vrijednosti emisija isparljivih organskih jedinjenja koja nastaju upotrebom organskih rastvarača u određenim aktivnostima i postrojenjima primjenjuju se na sljedeća postrojenja u Crnoj Gori od 31. XII 2027:⁴

Obrazloženje: Kroz Zakon o izmjeni i dopuni zakona o IPPC, definisana je 2018. kao krajnji rok za pribavljanje IPPC dozvole. Od početka primjene izmijenjenog Zakona, MORT je u saradnji sa AZPŽS pojačalo komunikaciju sa operaterima postrojenja koja podliježu obavezi pribavljanja IPPC dozvole. Na osnovu Dinamičkih planova koje su operateri postrojenja dostavili MORT-u, a vezano za korake koje namjeravaju da preduzmu da bi pribavili IPPC dozvolu do 2018., kao i niza konsultacija koje su na ovu temu obavljene sa operaterima postoji bojazan vezano za spremnost svih operatera da u tehnološkom i finansijskom smislu ispune sve zakonske uslove. Situaciju su otežale i objektivne okolnosti kod operatera, a koje se tiču promjene vlasničke strukture, uvođenja stečajnog postupka i sl., što je smanjilo kapacitet planiranja novih investicija, modernizaciju tehnologije i sanaciju postojećih problema.

IED uvodi dalekosežne obaveze i značajne troškove po industriju. Analiza zahtjeva IED (Poglavlja II (IPPC), III (LCP) i V (VOC)) u odnosu na postojeće instalacije je identifikovala neophodnost značajnog investiranja u tehnološki proces postrojenja koja su obuhvaćena ovim propisima. Konkretni finansijski iznosi znaće se kada operateri koji podliježu obavezi pribavljanja IE dozvole, finalizuju Program mjera prilagođavanja rada postojećeg postrojenja ili aktivnosti propisanim uslovima, a što je dokument koji je bilo neophodno predati zajedno sa zahtjevom za dobijanje IPPC dozvole. Samo je TE "Pljevlja" dostavila okvirni Program mjera prilagođavanja rada postojećeg postrojenja propisanim uslovima, shodno kojem ukupni troškovi iznose cca €61.375 miliona. Ovaj Program treba da sadrži mјere koje treba da budu preduzete, vremenski raspored planiranih mјera i godišnje troškove potrebne za preuzimanje mјera, kao i opis očekivanih rezultata i načina kontrole planiranih mјera. Primjena načela BAT-a je ključni faktor koji određuje troškove industrijskog sektora. Dokumenta BREF (Best available technique Reference Documents-Referentna dokumenta za najbolje dostupne tehnike) obezbijeđuju smjernice u ovoj oblasti, dok će procjena lokalnih okolnosti i uslova takođe imati veliki uticaj.

Identifikacija Seveso postrojenja je u toku. U skladu sa članom 90 Zakona o životnoj sredini, operater je u obavezi da dostavi obavještenje o postojećim Seveso

⁴ Crna Gora nije prenijela IED i u tom smislu ne posjeduje listu postojećih postrojenja. Ovaj zahtjev je uslovan u odnosu na eventualno utvrđivanje postojećih postrojenja.

postrojenjima ili kompleksima, u roku od 1 godine od dana početka primjene ovog Zakona (avgust 2017.). Do sada je 85 obavještenja podneseno AZPŽS, od čega je 6 postrojenja sa zahtjevima većeg nivoa.

Kako je PRTR Protokol ratifikovan u julu 2017, obaveze Crne Gore iz **Regulative (EC) No 166/2006 (EPRTR)** biće precizno definisane i registar zagađivača (PRTR) sa bazom podataka o emisijama zagađivača u skladu sa ovom Regulativom, biće uspostavljen u AZPŽS, u periodu 2018-2019.

Imajući u vidu da je pravna osnova za EMAS i eko označavanje uspostavljena, primjena eko označavanja može da počne nakon prvog podnesenog zahtjeva, a kada je riječ o EMAS-u nakon što Crna Gora postane punopravna članica EU.

III.f.2. Plan jačanja administrativnih kapaciteta i institucija

Izvršiće se jačanje administrativnih kapaciteta **MORT-a** za kontrolu i praćenje kontrole industrijskog zagađenja, adekvatnom unutrašnjom reorganizacijom i preraspodjelom postojećih kadrova i/ili dodatnim zapošljavanjem i obezbjeđenjem dodatnog usavršavanja. Do 2020. **administrativni kapaciteti biće ojačani internom preraspodjelom posla ili dodatnim zapošljavanjem** sa 1 na 4 službenika.

Stručno će se osposobljavati i kapaciteti **AZPŽS** i isti će se povećati sa postojeća 4 na **8 službenika** u 2020. U AZPŽS će stručno osposobljavanje biti usmjereno ka boljem razumjevanju propisa usklađenih sa zahtjevima SEVESO III, BREF-ova i BAT-ova, za izdavanje IE dozvola po propisima usklađenim sa zahtjevima IED.

Jačanje administrativnih kapaciteta **UIP-a** biće ostvareno u skladu sa Preporukom za inspekciju. Sa trenutnim brojem od 7 ekoloških inspektora i 3 inspektora za vode nije moguće sprovesti efikasan inspekcijski nadzor nad primjenom propisa usklađenih sa pravnom tekovinom EU.

III.g Hemikalije

III.g.1 Plan usklađivanja i primjene

Postignut je visok nivo transponovanja/usklađivanja sa EU zakonodavstvom u oblasti upravljanja hemikalijama, osim dijelova koji se ne mogu transponovati dok Crna Gora ne postane punopravna država članica EU. (npr. REACH: članovi o evaulaciji: 41-48, članovi o autorizaciji: 58-66, ograničenja: 69-73, CLP- član 16, itd.).

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Kako je novi Zakon o hemikalijama usvojen u julu 2017. ("Sl. list CG", br. 51/17), do novembra 2017. donijeta su 4 Pravilnika, dok će dodatna 4 biti donijeta do kraja 2017. Tokom 2018. biće donijeto 8 Pravilnika i 1 Uredba, na osnovu ovog Zakona. Na taj način, sljedeći propisi biće dodatno prenijeti: **Uredba REACH, Uredba CLP, Uredba o detergentima, PIC Uredba i Direktiva o DLP.**

Do kraja 2019, kroz IPA II 2014-2020 (koja je odobrena u decembru 2016.), Crna Gora planira da izradi Registar hemikalija i biocidnih proizvoda, koji će biti uspostavljeni u AZPŽS u skladu sa zahtjevima Uredbe REACH i Uredbe o biocidima. Nadalje, tokom 2018. prema Uredbi REACH, CLP i Uredbi o biocidima, u AZPŽS će se osnovati Help Desk za pružanje informacija i savjeta (proizvođačima, uvoznicima i distributerima) o njihovim odgovornostima i obavezama iz gore navedenih propisa. U skladu sa Uredbom CLP, i u saradnji sa profesionalnim institucijama, AZPŽS će nastaviti da organizuje okrugle stolove i kontinuirano informiše proizvođače, uvoznike, krajnje korisnike i ostale zainteresovane strane o sigurnom upravljanju hemikalijama.

Do kraja 2018, MZ će uspostaviti Centar za kontrolu trovanja sa obučenim ljekarima i specijalistima za medicinsku toksikologiju, u okviru Kliničkog centra. Ovo tijelo biće zaduženo za primanje informacija u vezi sa hitnim zdravstvenim intervencijama, u skladu sa članom 45 Uredbe o CLP.

Na osnovu Zakona o biocidnim proizvodima, Crna Gora je usvojila 10 pravilnika i postigla gotovo potpunu usklađenost sa **Uredbom o biocidima**. Razlog zbog kojeg pomenuta Uredba nije u potpunosti transponovana uglavnom se odnosi na nemogućnost prenošenja odredbi koje se odnose na procedure uspostavljanja pravila za odobrenje aktivnih supstanci, do datuma punopravnog članstva Crne Gore u EU. Usvajanjem svih pravilnika, uspostavljena je osnova za implementaciju (prema Zakonu, implementacija je počela u januaru 2017.). U julu 2017, kao rezultat saradnje između MPRR i MORT, Uputstvo za razlikovanje sredstava za zaštitu bilja od biocidnih proizvoda je pripremljeno i objavljeno na web stranici. Takođe, postoji plan da se kontinuirano informišu svi relevantni subjekti radi adekvatnog sprovodenja Uredbe o biocidima.

AZPŽS, kao nominovano Ovlašćeno nacionalno tijelo (DNA), sprovodi PIC postupak u skladu sa PIC Uredbom. Takođe, Sekretariat Roterdamske konvencije prihvatio je zahtjevza dalje jačanje kapaciteta Crne Gore, kroz tehničku pomoć Roterdamske konvencije namijenjene državama u razvoju i državama sa ekonomijama u tranziciji, kako bi se ispunile obaveze iz Roterdamske konvencije o zaštiti zdravlja ljudi i životne sredine od opasnih hemikalija.

Kroz izradu podzakonskog akta **2018.** biće prenijeta **Regulativa (EZ) br. 850/2004 (POPs)**. U okviru implementacije POPs Regulative biće uspostavljen inventar ispusta POPs-ova u vodu i zemljište, i unaprijeđen inventar ispusta POPs-ova u

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

vazduh kroz Program monitoringa životne sredine u periodu 2017-2021. Pitanje upravljanja hemikalijama (PCB/PCT) biće riješeno do 2021. kroz tekući projekat "Održivo ekološko upravljanje PCB-ijem u Crnoj Gori". Projekat će rezultirati ažuriranjem inventara PCB-ija i eliminisanjem problema PCB kontaminirane opreme i zemljišta na određenim lokacijama (izvoz, odlaganje...). Ažurirani Nacionalni plan za implementaciju Stokholmske konvencije dostaviće se Sekretarijatu konvencije do kraja 2018.

Donošenjem podzakonskog akta **2018.** od strane MPRR-UBHVF postići će se potpuno prenošenje **Direktive 2010/63/EU o zaštiti životinja koje se upotrebljavaju za naučne svrhe**, a nakon čega će početi izdavanje dozvola za korišćenje životinja u naučne svrhe, ukoliko za tim bude postojalo interesovanje.

Tokom **2018. i 2019.** kroz **Zakon o** industrijskim emisijama i Pravilnike na osnovu tog zakona, u potpunosti će se prenijeti **Direktiva o azbestu**. Pripremljen je Plan implementacije ove Direktive, posebno u pogledu sprječavanja emisija azbesta u vazduh i vodu, kao i za bezbjedno rukovanje i uklanjanje građevinskog i izolacionog materijala i drugih proizvoda koji sadrže azbest.

Vezano za **Regulativu o živi**, biće obezbijeđena kontrola i uspostavljena evidencija nad sakupljanjem, skladištenjem i izvozom metalne žive u periodu 2017-2018. Konkretno, u februaru 2018. biće završena Studija koja će pružiti smjernice o tome kako osigurati kontrolu i vođenje evidencije o sakupljanju, skladištenju i izvozu metalne žive. Između ostalog, Studija će uključivati i sljedeće: najbolji način da UC prati proizvode koji sadrže živu, kao i kako obeshrabri distribuciju ili trgovinu novim proizvodima koji sadrže žive, kao i pregled crnogorskog zakonodavstva u pogledu nove Uredba EU br. 2017/852 (koja će važiti od januara 2018. i koja će propisati ukidanje uvoza, izvoza i proizvodnje proizvoda koji sadrže žive). Kroz projekat „Priprema za ratifikaciju i implementaciju Minamata Konvencije o živi-inicijalna procjena za Crnu Goru“, u periodu 2016-2018. izvršiće se inventarisanje žive. Ratifikacija Minamata konvencije obaviće se 2018.

Kroz podzakonski akt urađen od strane MORT, ME i Akreditacionog tijela **2018.** biće u cijelosti prenijeta **Direktiva o DLP**.

Početkom 2018., u skladu sa mjerama definisanim NEAS-om, formalizovaće se saradnja između stručnih institucija u oblasti upravljanja hemikalijama (CETI, IJZ, Univerzitet, itd.) i AZPŽS. Na ovaj način biće osigurana nesmetana implementacija preuzete pravne tekovine u oblasti upravljanja hemikalijama.

III.g.2. Plan jačanja administrativnih kapaciteta i institucija

U cilju primjene svih propisa EU vezanih za hemikalije (sa izuzetkom Direktive 2010/63/EU o zaštiti životinja koje se upotrebljavaju za naučne svrhe) do 2020. u

CG

INTERNO

PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

MORT-u će biti ojačani administrativni kapaciteti internom preraspodjelom posla ili dodatnim zapošljavanjem još 3 službenika, a u AZPŽS još 3 službenika.

Jačanje profesionalnih i tehničkih kapaciteta AZPŽS ostvariće se kroz IPA projekat „Pripremne mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“ koji u Crnoj Gori realizuje ECHA, a koji će trajati do februara 2018. Cilj projekta je jačanje kapaciteta za izvršavanje obaveza utvrđenih propisima Crne Gore u skladu sa odgovarajućim propisima EU (REACH, CLP, Uredba o biocidima i PIC postupku). U periodu 2017-2018, biće sprovedeni treninzi kadrova u APŽS za primjenu Regulative o biocidima. Kroz tehničku pomoć Roterdamske konvencije za zaštitu zdravlja ljudi i životne sredine od opasnih hemikalija biće organizovana dodatna obuka za ispunjavanje obaveza koje proističu iz nje.

U **UIP-u** će do 2020. biti zaposlena **2 inspektora** koja će se baviti ovom problematikom. UIP će sprovesti internu reorganizaciju do kraja 2018. kako bi se izbjegla preklapanja nadležnosti i postigla veća sinergija u radu inspekcija iz drugih oblasti. Organizovaće se obuke inspektora i izrada priručnika i vodiča za inspekcijske postupke. Novim Zakonom o hemikalijama koji je donijet u julu 2017, nadzor nad hemikalijama povjeren je ekološkoj i sanitarnoj inspekciji.

Vezano za Direktivu 2010/63/EU o zaštiti životinja koje se upotrebljavaju za naučne svrhe, u **UBHVF** će se u 2018. zaposliti još **1 službenik**.

Vezano za CLP Regulativu tokom 2018. u **Centru za kontrolu trovanja** biće angažovano **7 stručnjaka**.

III.h. Buka

III.h.1 Plan usklađivanja i primjene

Crna Gora će izraditi strateške karte za jednu aglomeraciju (Glavni grad) i 3 glavna puta kojima upravlja država (sa prosječnim godišnjim protokom saobraćaja većim od 3 miliona vozila) i Akcioni planovi biće usvojeni dvije godine nakon izrade strateških karata.

Sredstva za pod-sektor buka, uključujući izradu strateških karata buke planirana su u iznosu od €352.000 kroz IPA II-Actioni dokument za 2016, koji je usvojen 12. II 2016, dok će sredstva biti raspoloživa nakon potpisivanja finansijskog ugovora, **tokom 2018**, nakon čega će se započeti sa izradom strateških karata buke.

AZŽS će pripremiti strateške karte buke za glavne puteve. Akcioni plan za glavni put donijeće Vlada, a pripremiće ga MSP u saradnji sa MORT. Akcioni plan za Glavni grad Podgoricu donijeće JLS.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

Nakon izrade strateških karata buke, AZPŽS i Glavni grad Podgorica organizovaće kampanje za podizanje svijesti javnosti.

Jedinstveni informacioni sistem, koji je uspostavljen u AZPŽS, obuhvata i podatke o buci.

III.h.2. Institucionalni okvir i administrativni kapaciteti

Biće uspostavljena adekvatna organizacija **UIP-a** koja je nadležna za vršenje nadzora nad primjenom propisa o procjeni i upravljanju bukom u životnoj sredini, u skladu sa Preporukom o inspekcijskim i biće zaposlen **1 inspektor** za ovu oblast.

Kroz TAIEX biće obučeni kadrovi AZŽS zaduženi za izdavanje dozvola, izradu strateških karata buke i akcionih planova.

III.i. Civilna zaštita

III.i.1 Plan usklađivanja i primjene

Odluka Komisije 2014/762/EU o utvrđivanju pravila za sprovođenje Odluke-1313/2013 (uspostavljanje Mehanizma civilne zaštite unije) izvršiće se usvajanjem novih zakonskih i podzakonskih propisa, nakon izrade elaborata/analize o potrebama reorganizacije sistema zaštite i spašavanja/civilne zaštite kroz TAIEX podršku.

Nacionalnom strategijom za smanjenje rizika od katastrofa s Akcionim planom biće definisani zadaci i obaveze na osnovu kojih će se pripremiti i novi plan za unaprijeđenje administrativnih kapaciteta. Strategija će biti usvojena u IV kvartalu 2017.

III.i.2. Institucionalni okvir i administrativni kapaciteti

Kako bi se ostvarila puna usklađenost sa pravnom tekovinom EU, Crna Gora će:

- Unaprijediti administrativne kapacitete nadležnih organa kako bi se što je više moguće uskladio nacionalni sistem civilne zaštite sa sistemima, standardima i dobrom praksom država članica EU.
- Poboljšati tehničke i materijalne resurse, prvenstveno daljim opremanjem i obukom osoblja zaposlenog na poslovima civilne zaštite i ostalog relevantnog osoblja, u cilju postizanja odgovarajuće spremnosti za efikasnu podršku u smanjenju rizika od katastrofa.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

- Izgraditi neophodne kapacitete za blagovremeno i kvalitetno vršenje nacionalne procjene rizika, sprovođenje planiranja upravljanja rizikom i procjenu sopstvenih kapaciteta za upravljanjem rizikom, te izvještavanje prema Evropskoj komisiji.

III.j. Klimatske promjene

III.j.1 Plan usklađivanja i primjene

Crna Gora će sprovesti konkretne aktivnosti kako bi do trenutka pristupanja postigla potpunu usklađenost s pravnom tekovinom EU u oblasti klimatskih promjena, i to:

- Donošenje novih ili izmjena i dopuna postojećih zakona i podzakonskih akata u cilju potpunog prenošenja sljedećih Direktiva:
 - Donošenjem **Zakona o zaštiti klime do kraja 2018, kao i podzakonskim aktima** na osnovu njega biće u potpunosti prenijete Direktiva 2003/87/EZ koja reguliše pitanja sistema trgovanja emisijama gasova staklene bašte (EU ETS), Direktiva 2008/101/EZ koja reguliše pitanja sistema trgovanja emisijama gasova staklene bašte u avio saobraćaju i Direktiva 2009/29/EZ kojom se izmjenjuje i dopunjuje Direktiva 2003/87/EZ, kako bi se unaprijedio i proširio sistem trgovanja emisijskih jedinica Zajednice. Od 2019. pažnja će biti posvećena primjeni i izvršavanju propisa kojima su zahtjevi Direktiva prenijeti u pravni sistem Crne Gore.
 - Donošenjem **podzakonskih akata na osnovu Zakona o zaštiti vazduha („Sl. list CG“ br. 50/10 i 43/15)** do kraja 2018. biće prenijeta Direktiva 98/70/EZ o kvalitetu benzina i dizel goriva i monitoring kvaliteta goriva;
 - Donošenjem **podzakonskih akata na osnovu Zakona o životnoj sredini („Sl. list CG“, br. 52/16)** do kraja 2018. biće prenijeta Direktiva 1999/94/EZ o informisanju potrošača u vezi potrošnje goriva i emisijama CO₂ prilikom kupovine novih automobila; i
 - Donošenjem **Zakona o zaštiti klime do kraja 2018, kao i podzakonskim aktima** na osnovu njega i **Zakona o životnoj sredini („Sl. list CG“ br. 52/16)** biće prenijeta Direktiva 2009/31/EZ koja reguliše pitanja geološkog skladištenja CO₂.
- Iniciranje i uspostavljanje kontinuirane saradnje među Ministarstvima i organima u čijoj nadležnosti su pitanja iz ove oblasti u cilju donošenja propisa radi usklađivanja s pravnom tekovinom EU u oblasti klimatskih promjena, kao i uspostavljanja jasnog pravnog okvira sa precizno podijeljenim i usklađenim nadležnostima svih nadležnih organa. U okviru ove aktivnosti, do datuma pristupanja, usvajanjem podzakonskih akata na osnovu Zakona o energetici („Sl. list

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

CG“ br. 5/16) i usvajanjem Zakona o zaštiti klime do kraja 2018. i podzakonskih akata na osnovu njega postići će se prenošenje: **Direktive 2009/30/EZ o kvalitetu goriva i mehanizmu praćenja i smanjivanja emisija gasova staklene bašte, Direktive 2009/28/EZ o promociji korišćenja energenata iz obnovljivih izvora i Odluke o podjeli napora 406/2009/EZ kojom se regulišu emisije sektora koji su izvan sistema trgovine emisijama** (uzeće se u obzir posljednje izmjene ove Odluke).

Crna Gora će, do datuma pristupanja, usvajanjem podzakonskih akata na osnovu Zakona o zaštiti vazduha („Sl. list CG“ br. 50/10 i 43/15) i usvajanjem Zakona o zaštiti klime do kraja 2018. i podzakonskih akata na osnovu njega, sprovesti mјere koje će obezbijediti primjenu i sljedećih propisa: **Regulative 525/2013/EU o mehanizmu monitoringa (MMR), Regulative 749/2013/EU o strukturi i formatu izvještaja, načinu izvještavanja i pregledu izvještaja, C(2014) 1539-Delegirana regulativa Komisije (EU) kojom se uspostavljaju materijalni uslovi unije za sistem popisivanja i uzimanje u obzir promjena kod potencijala globalnog zagrijevanja i međunarodno dogovorenih smjernica za popisivanje u skladu sa Regulativom 525/2013/EU, Regulative 389/2013 o uspostavljanju Registra Unije, Evropskog parlamenta i Savjeta, Regulative 1005/2009/EZ koja reguliše pitanja zaštite ozonskog omotača, Regulative 517/2014/EU o fluorisanim gasovima, Regulative 443/2009/EZ i 510/2011/EU o standardima emisija CO₂ iz putničkih vozila i lakiх komercijalnih vozila** (ova posljednja Regulativa biće prenijeta i usvajanjem podzakonskih akata na osnovu Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima („Sl. list CG“ br. 33/12)). Odgovarajući okvir za uspostavljanje MRV nacionalnog sistema u Crnoj Gori biće obezbijeden kroz Drugi dvogodišnji izvještaj Crne Gore o klimatskim promjenama, do kraja 2018.

Crna Gora će u toku 2018, pristupiti usvajanju Zakona o potvrđivanju Doha amandmana na Kjoto protokol.

Crna Gora će intenzivirati saradnju s instrumentom tehničke pomoć EU TAIEX-a, kao i zatražiti podršku u okviru IPA II.

1. Crna Gora očekuje da će joj biti omogućeno da koristi opcije trazicione alokacije besplatnih emisijskih jedinica, sa ciljem modernizacije energetskog sektora, koja je data kao mogućnost u okviru člana 10 c predložene revizije Direktive 2003/87/EZ koja reguliše pitanja sistema trgovanja emisijama gasova staklene bašte (EU ETS) do 31. XII 2030.

Obrazloženje: Crna Gora posjeduje samo jednu instalaciju za proizvodnju električne energije na ugalj (TE Pljevlja), koja ima značajno učešće u ukupnom energetskom bilansu države. Postoji izražena potreba za modernizacijom, odnosno zamjenom ove instalacije efikasnijom (kroz izgradnju II bloka TE Pljevlja), u cilju postizanja smanjenja emisija i ukupne modernizacije energetskog sektora Crne Gore. S obzirom da se u Direktivi 2003/87/EC utvrđuje niz datuma do kojih države članice

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)

treba da dostave EK neophodne elemente, Crna Gora će morati da ustanovi koji su to datumi koji će se primjenjivati u odnosu na nju.

Tokom pregovora, Crna Gora će utvrditi broj odobrenja aukcija. Takođe, utvrdiće se kada će Crna Gora biti dužna da objavi nacionalni okvir za javni konkurs za projekte koji bi se finansirali sredstvima za modernizaciju energetskog sektora u skladu sa članom 10c, kao i kada će biti dužna da dostavi EK listu investicija.

III.j.2. Institucionalni okvir i administrativni kapaciteti

Organizacija institucija i trenutni administrativni kapaciteti će se nadograditi i adekvatno kadrovski ojačati. U tom smislu će se:

- Unaprijediti institucionalna struktura i međusektorska saradnja za efikasnu primjenu politike Crne Gore koja se tiče klimatskih promjena;
- Osigurati adekvatan administrativni kapacitet nadležnih institucija na državnom nivou;
- Kadrovski ojačati MORT, koji će do kraja 2020. **internom preraspodjelom posla ili dodatnim zapošljavanjem** brojati **8 zaposlenih**;
- Kadrovski ojačati i izvršiti dodatna obuka kadrova u APŽS, koja će do kraja 2020. brojati **11 zaposlenih** u oblasti klimatskih promjena;
- Kadrovski ojačati ME, koje će do kraja 2020. brojati **4 zaposlena** u oblasti klimatskih promjena;
- Kadrovski ojačati MUP koji će do kraja 2020. imati **2 zaposlena** u ovoj oblasti;
- Uspostaviti adekvatnu organizaciju, kapacitet i način rada inspekcijskog organa nadležnog za vršenje nadzora nad primjenom propisa u sektoru klimatskih promjena, u skladu sa Preporukom za inspekcije u državama članicama EU.

Osim postojećih propisa, Crna Gora će obezbijediti primjenu i očekivanih izmjena pojedinih Direktiva i novih propisa koji se razmatraju. Takođe, obezbijediće primjenu novih međunarodnih ugovora u oblasti klimatskih promjena koji će stupiti na snagu, prije svega Pariškog sporazuma i očekivanog amandmana na Monterealski protokol Bečke konvencije o zaštiti ozonskog omotača.

CG

INTERNO
PRESTANAK TAJNOSTI (7. II 2020.)